stichting
platforms
vmbo

Structuur van het vmbo in de toekomst, advies op basis van het veldonderzoek Stichting Platforms VMBO

VMBO Herkend

De platforms beroepsvoorbereidende programma's in het vmbo hebben de krachten gebundeld in de stichting platforms vmbo (SPV). Daarmee heeft het vmbo één gezicht en één volwaardige gesprekspartner. Voor al uw vragen over het vmbo kunt u terecht bij SPV.

www.platformsvmbo.nl

Structuur van het vmbo in de toekomst, advies op basis van het veldonderzoek Stichting Platforms VMBO

VMBO Herkend

Inhoudsopgave

Voorwoord *5*

Deel 1 Samenvatting en advies *6*
1. Inleiding **6**
1.1 Vraagstelling en achtergrond 6
1.2 Opzet onderzoek 7
2. Meest opvallende resultaten uit het onderzoek **8**
3. Kernadvies naar aanleiding van het onderzoek **9**
3.1 Behoud de structuur van het vmbo 10
3.2 Functie van het vmbo 11
3.3 Flexibiliteit en maatwerk 12
4. Adviezen als gevolg van het kernadvies **15**
4.1 Examens 15
4.2 Herkenbaarheid van het vmbo 16
5. Vervolgactiviteiten in het kader van het advies **18**
5.1 Activiteiten Stichting Platforms VMBO 20

Deel 2 Uitkomsten van het onderzoek *22*
1. Inleiding **22**
1.1 Opdracht OCW zoals verwoord in 'Organisatie en Plan van Aanpak Veldtaken' 22
2. Opzet en verloop van het onderzoek **22**
2.1 Fase 1 22
2.2 Fase 2 23
3. Gesprekken tijdens de netwerkbijeenkomsten **24**
3.1 Organisatie en verloop 24
3.2 Respons 24
3.3 Algemene rapportage 26
3.3.1 Thema 1 Uw beroepsgericht programma 26
3.3.2 Thema 2 De functie van beroepsgerichte programma's in het vmbo 28
3.3.3 Thema 3 Het aanbod van beroepsgerichte programma's in uw sector 30
4. Gesprekken tijdens bijeenkomsten met middenmanagers **31**
4.1 Organisatie en verloop 31
4.2 Respons 31
4.3 Algemene rapportage 32
4.3.1 Thema 1 De functie van het vmbo 32
4.3.2 Thema 2 Het aanbod van beroepsgerichte programma's 33
5. Digitale enquête **36**
5.1 Organisatie en verloop 36
5.2 Respons 36

5.3 Algemene rapportage 38
5.3.1 Thema 1 Inhoud van het beroepsgerichte programma 38
5.3.2 Thema 2 De functie van beroepsgerichte programma's in het vmbo 41
5.3.3 Thema 3 Het aanbod van beroepsgerichte programma's in uw sector 44
6. Reacties op het conceptadvies 47
6.1 Organisatie en verloop 47
6.2 Respons 48
6.2.1 Docenten 48
6.2.2 Management en middenmanagement 51
6.2.3 'Derden' 51
7. Alle onderzoeksgegevens naast elkaar: samenvatting en conclusies 52
7.1 Inleiding 52
7.2 Algemene tendens per thema 53
7.2.1 Thema 1 Inhoud van het beroepsgerichte programma 53
7.2.2 Thema 2 De functie van beroepsgerichte programma's in het vmbo 54
7.2.3 Thema 3 Het aanbod van beroepsgerichte programma's in uw sector 54

Bijlagen 56
B1 Gesprekken netwerkbijeenkomsten: rapportage per sector 56
B1.1 Economie 56
B1.2 Groen 60
B1.3 Intersectoraal 63
B1.4 Techniek 67
B1.5 Zorg en welzijn 73

B2 Digitale enquête: rapportage per sector 76
B2.1 Economie 76
B2.2 Groen 82
B2.3 Intersectoraal 87
B2.4 Techniek 93
B2.5 Zorg en welzijn 73

B3 Vragenformulier thema 1 106

B4 Vragenformulier thema 2 108

B5 Vragenformulier thema 3 109

B6 Digitale enquête 111

B7 Overzicht leerlingenaantallen 123

B8 Achtergrondinformatie voor docenten netwerkbijeenkomsten 131

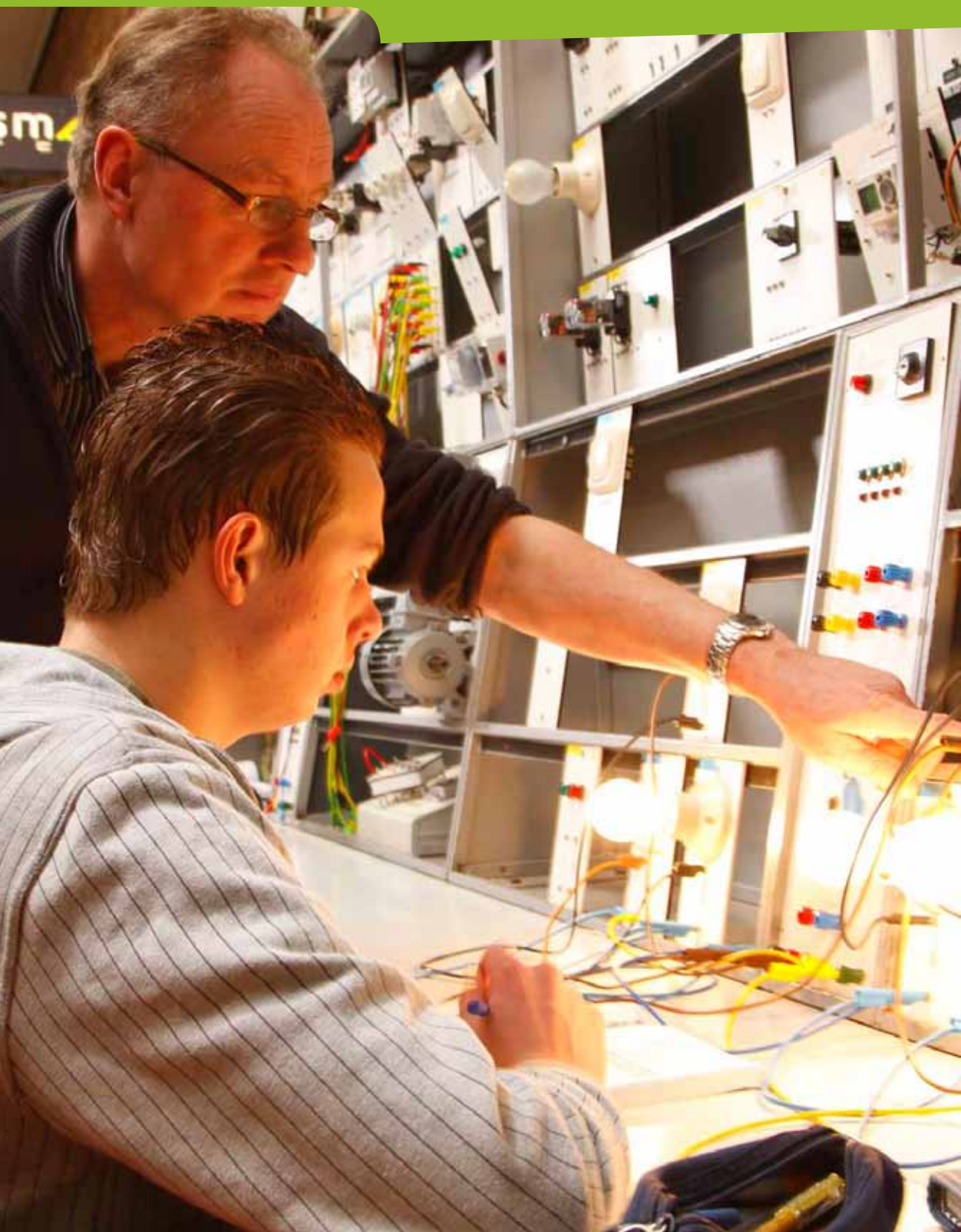

Voorwoord

Het Veldonderzoek Stichting Platforms VMBO is met groot enthousiasme ontvangen door docenten en (midden)management[1]. Zowel docenten als (midden)management waardeerden het bijzonder dat hun mening zo uitgebreid en zorgvuldig werd gevraagd gedurende het hele veldonderzoek. Ook tijdens de nadere toelichting op eerdere conceptversies van het uiteindelijk advies, bleek deze betrokkenheid en waardering. We hebben kunnen constateren dat voor de voorstellen zoals ze zijn verwoord in dit advies, groot draagvlak bestaat bij het veld en dat docenten en (midden)management graag willen meedenken bij verdere ontwikkelingen.

Wij danken alle docenten, managers en de coördinatoren van de platforms voor hun medewerking aan dit onderzoek. Wij zijn blij dat die door zo velen is verleend.

Jan van Nierop
Voorzitter Stichting Platforms VMBO

[1] *Onder '(midden)management' wordt verstaan: functionarissen van een VO-school/organisatie met aansturende taken, die op substantiële vmbo onderwijsgebieden eindverantwoordelijkheid gemandateerd hebben gekregen van hun bestuur. Dit kunnen bijvoorbeeld zijn: sectordirecteuren, afdelingsleiders, locatieleiders en onderwijsdirecteuren.*

1 Samenvatting en Advies

1. Inleiding

In de eerste helft van 2009 heeft de Stichting Platforms VMBO, op verzoek van het ministerie van OCW en het ministerie van LNV, onderzoek gedaan naar de mening van docenten en (midden)management in het vmbo over de programmastructuur van het vmbo.
In dit rapport brengt het SPV het advies uit dat gebaseerd is op dit onderzoek. Dit advies is te vinden in deel 1. In deel 2 wordt verslag gedaan van het verloop van het onderzoek en van de algemene resultaten. De resultaten per sector zijn te vinden in bijlage 1 en 2. De conclusies zijn verwoord in deel 2, hoofdstuk 6.

1.1 Vraagstelling en achtergrond

Het veldonderzoek van SPV is gebaseerd op de volgende opdracht van OCW:

> *Voer onderzoek uit naar de wenselijkheid en de mogelijkheden tot inhoudelijke herordening van het huidige aanbod van beroepsoriënterende en beroepsgerichte programma's in het vmbo. Voer het onderzoek uit onder docenten en onder management-geledingen die nauw betrokken zijn bij de uitvoering van deze programma's in de scholen. Maak voor het onderzoek onder docenten gebruik van de netwerkbijeenkomsten van de afzonderlijke of samenwerkende platforms binnen de Stichting Platforms VMBO (SPV).*

Het ministerie van LNV heeft zich bij deze opdracht aangesloten.

Relevante ontwikkelingen

Overeenkomstig de omschrijving in de notitie 'Organisatie en Plan van Aanpak Veldtaken' van 2008, houdt het onderzoek rekening met:

- de effecten voor het vmbo van een mogelijke invoering van domeinen in het mbo;
- het advies van de Adviesgroep VMBO 'Vensters op de toekomst van het VMBO' (zie hierna);
- de uitgangspunten bij globalisering van huidige examenprogramma's;
- de ontwikkeling van leerlingaantallen in het vmbo (demografische ontwikkelingen, advisering door po, tussentijdse instroom en verruiming verblijfsduur: zie overzichten in deel 2 van deze notitie, bijlage B7).

Het bestuur van de Stichting Platforms VMBO heeft bij het formuleren van haar adviezen ook rekening gehouden met:

- het geleidelijk stijgend aantal examens door de ontwikkeling van nieuwe programma's;
- het groeiend aantal examens dat slechts voor een beperkt aantal leerlingen gemaakt wordt;
- de constatering dat binnen de sectoren economie, zorg en welzijn, intersectoraal en 'groen' bestaande programma's veel raakvlakken en overlap vertonen;

- de wens tot verbreding van programma's, zodanig dat die aansluiten op de domeinen in het mbo, evenals een vormgeving van specifieke leerwegen die programmatisch direct doorlopen in mbo-opleiding;
- de noodzaak om programma's inhoudelijk te vernieuwen, mede gezien de ontwikkelingen in het mbo en veranderde wensen van het bedrijfsleven;
- gevolgen van de - verhoudingsgewijze - constante daling van het aantal vmbo-leerlingen (in een aantal leerwegen);
- experimentele trajecten en vernieuwingsinitiatieven zoals VM2 en Vakcolleges;
- toegenomen belangstelling voor intensivering van LOB-trajecten (Loopbaanoriëntatie en begeleiding);
- beleid gericht op verhoging van het taal- en rekenniveau in het gehele onderwijs.

Adviezen Adviesgroep VMBO

Bij de uitvoering van het onderzoek en de verwerking van de resultaten ervan zijn ook de adviezen en resultaten van de Adviesgroep VMBO waar mogelijk en wenselijk meegenomen. De Adviesgroep VMBO formuleert in haar advies 'Vensters op de toekomst van het vmbo' vier vensters. Drie hiervan zijn relevant zijn voor het veldonderzoek van SPV, namelijk:

- Intensivering van loopbaanoriëntatie en –begeleiding binnen het vmbo en vervolgonderwijs;
- Flexibilisering en vereenvoudiging van de structuur van de programmering in het vmbo;
- Versterking van de kwaliteitsborging in het vmbo.

Het onderzoek van de Stichting Platforms VMBO beperkt zich tot de beroepsgerichte programma's in het vmbo. Gelijktijdig met het onderzoek naar deze programma's heeft de VO-raad, in opdracht van het ministerie van OCW, onderzoek uitgevoerd naar de theoretische leerweg in het vmbo. Er heeft overleg plaatsgevonden tussen beide instellingen en waar mogelijk zijn de onderzoekresultaten op elkaar afgestemd.

1.2 Opzet onderzoek

Het onderzoek is in twee fasen uitgevoerd. In de eerste fase – januari t/m mei 2009 – zijn gesprekken gevoerd met 1083 docenten tijdens netwerkbijeenkomsten die georganiseerd werden door de zestien bij SPV aangesloten platforms. Hierbij is gebruik gemaakt van vooraf toegestuurde vragenformulieren. In deze fase zijn ook gesprekken gevoerd met ongeveer honderd leden van het (midden)management van het vmbo tijdens speciaal voor hen georganiseerde bijeenkomsten.
Een derde stap in deze fase was de invulling van een digitale enquête door mensen die werkzaam zijn in het VMBO. Van deze mogelijkheid hebben 650 mensen, waaronder 512 docenten, gebruik gemaakt.
Als laatste stap in fase 1 heeft een delegatie van SPV gesproken met vertegenwoordigers van een groot aantal organisaties, te weten: VO-raad, MBO Raad, AOC Raad, Colo, MBO 2010, VVVO, LAKS, Ouderorganisaties (Ouders en Coo, NKO, LOBO).

Op basis van de onderzoeksresultaten uit fase 1, heeft het bestuur van SPV conclusies getrokken, oplossingsrichtingen aangegeven en een conceptadvies opgesteld. In fase 2 van het onderzoek – oktober t/m december 2009 – zijn deze voorgelegd aan alle geledingen die in fase 1 zijn bevraagd, en is hun mening daarover gevraagd.
Met de resultaten uit deze fase, is het definitieve advies vastgesteld.

2. Meest opvallende resultaten uit het veldonderzoek

Uit het veldonderzoek komt naar voren dat docenten en (midden)management een intensieve doorontwikkeling[2] op basis van het bestaande vmbo programma-aanbod[3] willen. Daardoor kunnen programma's actueler en flexibeler worden en is maatwerk mogelijk evenals aansluiting bij de belevingswereld van leerlingen. Deze intensieve doorontwikkeling betreft ook de aansluiting van vmbo op het vervolgonderwijs.
Zowel docenten als (midden)management achten een stelselverandering waardoor een andere ordening van vmbo leerwegen zou ontstaan, vooralsnog niet noodzakelijk.

In hoofdlijnen blijkt uit het veldonderzoek het volgende.

- Docenten en (midden)management onderkennen in overgrote meerderheid de oriënterende en voorbereidende functie van het vmbo. Zij blijven met deze mening dicht bij de oorspronkelijke opdracht van het vmbo. Een uitzondering hierop vormt de basisberoepsgerichte leerweg in de sector techniek. Vijftien procent van de geënquêteerden in deze sector vindt dat de basisberoepsgerichte leerweg in de sector techniek in sterkere mate een opleidende functie heeft dan een oriënterende en voorbereidende functie.
- Docenten en (midden)management zeggen voorstander te zijn van een intensieve doorontwikkeling van het vmbo (zie onderstaande toelichting), binnen de kaders van het huidige stelsel van leerwegen.
- Docenten en (midden)management stellen flexibiliteit en maatwerk op prijs om leerlingen een passend aanbod te kunnen doen om succesvol het mbo in te stromen.
- Ten einde flexibiliteit en maatwerk ook bij dalende leerlingaantallen te kunnen waarborgen - en betaalbaar te houden - is het (midden)management voorstander van de ontwikkeling van herkenbare programmaclusters[4] binnen de huidige

---

[2] Met intensieve doorontwikkeling worden geconcentreerde ontwikkelactiviteiten bedoeld die tot doel hebben een programma te vernieuwen op inhoudelijke aspecten.

[3] Enkele afdelingen, waaronder Grafimedia, hebben dit proces reeds uitgevoerd.

[4] Een programmacluster is een geheel van programma's die logischerwijs elkaar raken door een substantieel aantal programmatische raakvlakken. Hierdoor is een onderwijsprogramma samen te stellen dat als kernprogramma binnen het cluster kan functioneren. Het aantal raakvlakken maakt het mogelijk om van een 'robuust programma' te spreken (vult bijvoorbeeld 60 % à 70 % van de lestijd van het beroepsgerichte programma).

sectoren. De programmaclusters moeten de basis vormen van één (of meer) robuust(e) kernprogramma('s) per sector. Binnen de huidige regelgeving is het mogelijk tot dergelijke programmaclusters te komen. Dit moet leiden tot:
  - samenvoeging van een aantal exameneenheden van huidige programma's per sector tot één, of meerdere, programmaclusters per sector
  - elk programmacluster bestaat uit een kernprogramma met keuzeprogramma-eenheden.
- Een dergelijke opzet biedt, bij een vereenvoudiging van het programma-aanbod, een maximale mogelijkheid tot flexibiliteit en maatwerk.
- Docenten en (midden)management zijn voorstander van de ontwikkeling van een 'examenmix', bestaande uit het schoolexamen en het centraal examen (in de vorm van een CSPE). Beide examens moeten hetzelfde gewicht behouden en dezelfde relevantie blijven hebben. Wel mogen er verschillende onderdelen in geëxamineerd worden. Beide onderdelen van de 'examenmix' zijn gelijkwaardig bij het vaststellen van het examencijfer.
- Docenten en (midden)management zeggen veel waarde te hechten aan een goede doorstroom van leerlingen op de bekende frictiemomenten: de overstap van primair onderwijs naar onderbouw vmbo, de overstap van onderbouw naar bovenbouw vmbo en de overstap naar het mbo.

De uitkomsten van het onderzoek zetten ook de Stichting Platforms VMBO en de onderliggende platforms aan het werk. Docenten blijken behoefte te hebben aan informatie over wat mag en kan in het vmbo: waar liggen de grenzen van wet- en regelgeving? Daarnaast kan vanuit SPV en de onderliggende platforms de samenwerking in scholen tussen management en docenten gestimuleerd worden. In hoofdstuk 5 van deze samenvatting wordt hier kort op ingegaan, in hoofdstuk 7 van deel 2 wat uitgebreider.

3. Kernadvies naar aanleiding van het onderzoek

Het kernadvies zoals het voorligt in dit rapport, komt voort uit de in 1.1 genoemde ontwikkelingen, gecombineerd met de wens van docenten en (midden)management om maatwerk te kunnen bieden aan hun leerlingen, en met de wens van SPV om het vmbo ook bij dalende leerlingaantallen in staat te stellen zinvolle, robuuste programma's aan te bieden aan hun leerlingen.

Docenten beroepsgerichte programma's vmbo en het (midden)management vinden ingrijpende veranderingen in het stelsel van leerwegen en sectoren niet de oplossing voor de ontwikkeling van het vmbo. (zie advies 1). Dit blijkt uit alle gesprekken en uit de enquêtes. Men wil binnen de bestaande structuur werken aan verbetering en vernieuwing. Het bestuur van SPV noemt dit 'intensieve doorontwikkeling van het vmbo'. Dat wil zeggen dat structuur en functie van het vmbo op hoofdlijnen niet veranderen, maar dat

programma's zo ingericht worden dat scholen bij fluctuerende leerlingaantallen en gelet op de bestaande bekostigingsstructuur, de mogelijkheid behouden maatwerk te bieden aan leerlingen. 'Intensieve doorontwikkeling' mag in geen geval leiden tot uitbreiding van het programma-aanbod.
Een van de adviezen is om over te gaan tot de ontwikkeling en invoering van programma-clusters met kern- en keuzeprogramma's (advies 3). Dit is de consequentie van de wens om flexibiliteit en maatwerk te kunnen blijven aanbieden bij dalende leerlingaantallen. Ook komt het voort uit veranderende wensen van leerlingen, uit de behoefte 'breed' naast 'smal' aan te kunnen bieden en uit de wens de aansluiting van het vmbo op het mbo te versterken.

Het kernadvies bestaat uit drie subadviezen. Uit deze subadviezen vloeien twee afgeleide adviezen voort. Deze zijn beschreven in hoofdstuk 4.

3.1 Behoud de structuur van het vmbo

Advies

Behoud in het vmbo de indeling in sectoren en laat elke sector bestaan uit één of meer programmaclusters met elk een kernprogramma en keuzeprogramma-eenheden. (Eén sector kan meerdere programmaclusters omvatten).

Behoud de structuur van leerwegen in het vmbo en geef ruimte voor intensieve doorontwikkeling, zodat de programma's actueel en eigentijds worden. (definitie programma: zie 3.3.)

Maak duidelijk onderscheid in de examenprogramma's tussen de verschillende leerwegen, zodat elke leerweg een eigen functie en inhoud krijgt.

Ontwikkel, samen met het mbo, een geheel van aansluitende programma's waarin voor een deel van de leerlingen een doorlopende leerlijn ontstaat van het vmbo tot en met mbo niveau 2 en voor de overige leerlingen een gegarandeerde aansluiting op opleidingen mbo niveau 3 en/of 4.

Docenten en (midden)management vmbo pleiten voor het behoud van:
- het vmbo als voorbereiding op mbo-opleidingen volgens de ordening in de domeinen- en kwalificatiestructuur;
- diversiteit in programma-aanbod (waardoor maatwerk aan leerlingen mogelijk is);
- praktijkgericht en beroepsgericht onderwijs aan leerlingen die praktisch leren;
- een programma-aanbod dat toereikend is voor de functie die het vmbo wordt toegekend, namelijk een voorbereidende en oriënterende functie. Extra aandacht is daarbij nodig voor de gemengde leerweg. (Docenten zijn namelijk van mening dat deze functie in de gemengde leerweg met de bestaande programma-invulling,

moeilijk gerealiseerd kan worden. Overigens wijzen docenten ook op de beperkingen die de leerlingen van de kaderberoepsgerichte leerweg ondervinden om door te stromen naar een niveau 4-opleiding).

Het huidige programma-aanbod is in grote lijnen toereikend voor het realiseren van de functie die docenten en (midden)management het vmbo toekennen, maar behoeft wel verdere doorontwikkeling c.q. actualisering. Daarnaast willen docenten graag meer mogelijkheden voor flexibiliteit en maatwerk (zie punt 3.3 en hoofdstuk 7 van deel 2).

Uit de digitale enquête en de gesprekken naar aanleiding van het conceptadvies, blijkt dat docenten, management vmbo én vertegenwoordigers van het mbo, positief staan tegenover indaling van niveau 1 en 2 in het vmbo (dus onder verantwoording van het vmbo). De VM2-trajecten worden als een impuls ervaren. Over de positie van het examen in deze trajecten zijn geen vragen gesteld. Wel zijn hierover opmerkingen gemaakt. Dit aspect vraagt nader onderzoek. Lang niet iedereen is in een dergelijk traject voorstander van afschaffing van het examen voor vmbo-leerlingen.

3.2 Functie van het vmbo

Advies

Voor alle leerlingen heeft het vmbo vooral een oriënterende en voorbereidende functie op een beroepsopleiding in het mbo.
Voor leerlingen die vanuit het vmbo doorstromen naar een beroepsbegeleidende opleiding in het mbo, hebben aspecten van het vmbo een meer opleidende functie.

Geef het vmbo meer expliciet dan tot nu toe een functie in de Loopbaanoriëntatie en begeleiding (LOB) van leerlingen, met als doel leerlingen te begeleiden naar een passende keuze in het mbo (behoud daarbij waar nodig de aansluiting op een specifieke opleiding, maar sluit ten minste aan op de domeinen in het mbo).

Docenten en (midden)management blijven in hun opvattingen dicht bij de oorspronkelijke functie van het vmbo. Zij kennen het vmbo vooral een oriënterende en voorbereidende functie toe, waarbij de nadruk verschuift van voorbereiden naar oriënteren met het niveau van de leerweg. In de gemengde leerweg leggen betrokkenen de nadruk meer op oriënteren dan op voorbereiden.
Dit maakt dat er meer nadruk dan tot nu toe moet liggen op LOB in het vmbo. Leerlingen moeten in het vmbo worden toegeleid naar een keuze in het mbo, gericht op een domein of (waar mogelijk) op een specifieke opleiding.

Er doen zich verschillen voor tussen de verschillende sectoren in de functie die aan het vmbo wordt toegekend en de doorstroom naar BBL of BOL-opleidingen in het mbo. Vanuit de sector Techniek stromen meer leerlingen door naar een BBL-opleiding dan

vanuit andere sectoren. Aan de basis- en kaderberoepsgerichte leerwegen in deze sector wordt relatief meer dan in de leerwegen van de andere sectoren een opleidende functie toegekend. Dit heeft consequenties voor de inhoud van de programma's in deze leerwegen. Hiermee moet bij de doorontwikkeling van programma's rekening gehouden worden.

In alle sectoren moet gekeken worden naar de functie van de verschillende leerwegen en de wijze waarop die leerwegen zich van elkaar onderscheiden. Met name de positie van de kaderberoepsgerichte leerweg, als directe toeleiding tot mbo niveau 4 opleidingen, dreigt verloren te gaan.

De kaderberoepsgerichte leerweg en de gemengde leerweg moeten op programma-inhoud (beroepsgericht) versterkt worden en zich duidelijker onderscheiden van de basisberoepsgerichte leerweg om de doorstroomrechten naar mbo–opleidingen te behouden. In de basisberoepsgerichte leerweg gaat het vooral om uitvoerende werkzaamheden. Leerlingen in de kaderberoepsgerichte leerweg worden (in het mbo) voorbereid op leidinggevende functies.

3.3 Flexibiliteit en maatwerk

Advies

Ontwikkel, in samenspraak met het mbo en andere relevante partners, een systeem van programmaclusters, bestaande uit kern- en keuzeprogramma-onderdelen.
Het kernprogramma moet toepasbaar zijn voor een heel programmacluster en een robuuste eenheid vormen die door alle leerlingen gevolgd wordt.
Het keuzeprogramma moet leerlingen de mogelijkheid geven het programma te verdiepen of te verbreden.

LOB en basisvaardigheden taal en rekenen dienen stevig verankerd te zijn in zowel de kern- als de keuzeprogramma-eenheden.

Onderzoek welke onderdelen van taal en rekenen en welke voor het betreffende programmacluster relevante avo-vakken, opgenomen kunnen worden in de beroepsgerichte programma's. Maak hiervoor per clusterprogramma een raamwerk dat scholen in staat stelt aan deze vakken voldoende en expliciet aandacht te besteden.

Kern- en keuzeprogramma's

Docenten willen meer mogelijkheden om leerlingen 'op maat te bedienen' en pleiten daarom voor flexibele programma's en maatwerk aan leerlingen. Het management onderschrijft deze wens, maar benadrukt nog meer de noodzaak om deze pedagogisch-didactische voorwaarde te waarborgen door, uitgaande van de huidige programma-structuur, een doorontwikkeling te doen plaatsvinden die essentiële voorwaarden voor

‘flexibiliteit en maatwerk’ mogelijk maakt. Deze voorwaarde is dat in de verschillende sectoren voldoende robuuste programma’s (met een omvang van bijv. 60 tot 70% van het totale programma) aangeboden worden aan de hand waarvan leerlingen zich daadwerkelijk kunnen oriënteren en voor bereiden op een kwalificerende opleiding in het mbo.
Dit is mogelijk door per sector één of enkele programmacluster(s) te vormen die elk bestaan uit een kernprogramma met keuzeprogramma-eenheden.

Invoering van programmaclusters in het vmbo heeft de volgende meerwaarde.

- Leerlingen hoeven bij instroom in het vmbo niet meer uit smalle afdelingen te kiezen maar kunnen uit grotere eenheden kiezen. In de loop van de tijd kunnen ze hun keuze verfijnen. Dit past beter bij de oriënterende en voorbereidende functie van het vmbo dan smalle afdelingsprogramma’s.
- Er is intensieve aandacht is voor het keuzeproces van leerlingen en die is voortdurend onderwerp van gesprek en begeleiding.
- Leerlingen kunnen hun keuze herstellen, bijvoorbeeld door zich breder te oriënteren op het moment dat ze keuzeprogramma-onderdelen kiezen.
- Leerlingen blijven zich oriënteren, omdat ze na een kernprogramma keuzeprogramma-onderdelen moeten kiezen die óf hun eerste keuze verdiepen, of hen de mogelijkheid geven zich verder te oriënteren binnen of buiten het gekozen programmacluster.
- Door bredere programmaclusters kan de terugloop van leerlingen in het vmbo in het algemeen en in de basisberoepsgerichte leerweg in het bijzonder, makkelijker opgevangen worden. Scholen hoeven geen afdelingen met een beperkt aantal leerlingen open te houden, leerlingen zitten in grotere groepen in een programmacluster.

Uitwerking als voorbeeld 1

Uitgaande van de huidige indeling in sectoren kunnen er per sector programmaclusters aangeboden worden:

- Economie: maximaal 2 clusterprogramma’s;
- Groen: 1 clusterprogramma;
- Intersectoraal: 1 clusterprogramma;
- Techniek: maximaal 3 clusterprogramma’s;
- Zorg en welzijn: 1 clusterprogramma.

De AOC Raad is, met het platform Groen van mening dat het mogelijk moet zijn te komen tot één programmacluster binnen de sector groen.

Op dit moment is onduidelijk hoeveel programmaclusters er binnen de sectoren Economie en Techniek wenselijk zijn. In de eerste helft van 2010 moet dit onderzocht worden en tot een advies leiden. Binnen de sector Economie wordt in het kader van de pilot Economie gewerkt aan de vorming van een programmacluster economische dienstverlening. Hiervan maakt Horeca Toerisme en Voeding (HTV) geen deel uit.
Onderzocht moet worden of het ook voor ‘groene’ opleidingen mogelijk is om deze

ordening binnen de bestaande kaders in te voeren. Voor het vmbo-groen is het van groot belang dat het binnen dit nieuwe systeem op basis van dezelfde randvoorwaarden doorontwikkeld kan worden.

Uitwerking als voorbeeld 2

Elke leerling krijgt in elke leerweg een **kernprogramma** van een programmacluster aangeboden dat bijvoorbeeld 60 à 70% van het programma omvat. Daarnaast moet de leerling een vooraf bepaald aantal **keuzeprogramma-eenheden volgen**. De keuzeprogramma-eenheden hebben tot doel de leerling de mogelijkheid te bieden zijn opleiding te verbreden of te verdiepen.
Werken met keuzeprogramma-eenheden vergt een onderwijsconcept waarin loopbaanleren en begeleiding centraal staan.
De school bepaalt, in overleg met het regionaal bedrijfsleven en het mbo, het aantal keuzeprogramma-eenheden dat wordt aangeboden en waaruit de leerling een keuze kan maken.
De leerling wordt in staat gesteld, met begeleiding van een docent, zelf zijn programma samen te stellen.

De visie op het vmbo en het organisatievermogen van de school bepalen de ruimte die aan dit model geboden wordt.
De keuzeprogramma-eenheden kunnen binnen één afdelingsstructuur of één programmacluster liggen, maar kunnen ook vanuit een ander cluster aangeboden worden, afhankelijk van de mogelijkheden van een school. Scholen kunnen zelf de breedte van hun aanbod bepalen (smal: alleen afdelingsprogramma's zonder veel ruimte voor keuzes buiten dit programma, breed met veel ruimte voor de leerlingen om een eigen programma samen te stellen).
Landelijk moet een structuur afgesproken worden voor de omvang en de inhoud van het kernprogramma en voor het aantal kernprogramma-eenheden, dat leerlingen in verschillende leerwegen moeten volgen. De ontwikkeling van deze structuur zal geleidelijk plaatsvinden, waarbij de ene sector sneller kan overgaan tot de kern- en keuzeprogramma's dan het andere.

Afstemming avo-beroepsgericht

In overleg met de VO-raad en waar mogelijk in samenwerking met het platforms Vakinhoudelijke Verenigingen Voortgezet Onderwijs (platform VVVO) worden voorstellen uitgewerkt om avo-vakken, waaronder taal en rekenen op te nemen in de beroepsgerichte programma's. Waar het gaat om examinering van deze programma's wordt afstemming met College voor Examens (CvE) gezocht.

4. Adviezen als gevolg van het kernadvies

4.1 Examens

Advies

Ontwikkel een bij het systeem van kern- en keuzeprogramma's passende examen-systematiek.

Maak centraal ontwikkelde examens die afgenomen kunnen worden op het moment dat de leerling daaraan toe is. Dit kan door de periode waarin het CSPE afgenomen kan worden op te rekken tot bijvoorbeeld een heel schooljaar.

Onderzoek de mogelijkheid tot integratie van (delen van) avo-vakken in de centraal ontwikkelde examens, zodat de examens meer aansluiten bij het onderwijs.

Ontwikkel een systeem van kwaliteitsborging van schoolexamens, waarbij in ieder geval aangesloten wordt bij het protocol schoolexamens van de VO-raad en de protocollen CSPE van CvE.

Breng het belang van de combinatie van centrale examens en schoolexamens ('examenmix') onder de aandacht van het veld. De 'examenmix' bestaat uit school-examens en centrale examens, die beide even belangrijk zijn en even zwaar meetellen bij het bepalen of een leerling geslaagd of gezakt is.

De adviezen met betrekking tot examens hebben alleen betrekking op de beroeps-gerichte programma's en niet op de avo-vakken in het vmbo.

Bij een andere programmastructuur (van kern- en keuzeprogramma's) hoort een daarop aansluitende examenmix.
SPV is geen voorstander van het afschaffen van de centrale examens in het vmbo, maar ziet wel mogelijkheden voor een andere invulling van deze examens, bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van digitale mogelijkheden.

In het vmbo bestaat een 'examenmix' van centrale examens (CE) en schoolexamens (SE). Het ene type is niet belangrijker dan het andere, maar het ene programma-onderdeel leent zich meer voor bijvoorbeeld een SE en het andere voor een CE. Nu dreigt de aandacht vooral uit te gaan naar het centraal examen.

SPV beveelt aan om samen met het College van Examens en Cito het belang van de examenmix onder de aandacht brengen.
Daarnaast moet een plan gemaakt worden voor de kwaliteitswaarborging van het schoolexamen. Daarbij wordt aangesloten bij het protocol schoolexamens van de

VO-raad, zodat getoetst wordt wat getoetst moet worden en de beoordeling zo objectief mogelijk tot stand komt.
SPV stelt voor om te onderzoeken of een regionale betrokkenheid van het vmbo en het mbo bij de kwaliteitsborging een meerwaarde heeft, en dus nagestreefd zou moeten te worden.

Schoolexamens zijn in de visie van SPV de verantwoordelijkheid van de school, maar ze moeten kwalitatief aan eisen voldoen. SPV wil scholen stimuleren hiermee aan het werk te gaan. In de netwerkactiviteiten van platforms zal SPV aandacht besteden aan de kwaliteit van schoolexamens.

4.2 Herkenbaarheid van het vmbo

Advies

SPV wil initiatief nemen tot het ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal. Met name over de organisatie van de bovenbouw van het vmbo, over wat leerlingen in de bovenbouw doen en over programmaclusters. Het voorlichtingsmateriaal is bedoeld voor verschillende doelgroepen: leerlingen, ouders, het primair onderwijs en het bedrijfsleven.

Samen met het mbo wil SPV een gemeenschappelijke taal en begrippenkader ontwikkelen ten behoeve van voorlichting over het vmbo en mbo systematiek van programmaclusters voor het vmbo, zodat programmaclusters en domeinen/opleidingen op elkaar aansluiten en er doorlopende leerwegen ontstaan.

Ontwikkel, samen met het mbo, een doorlopend traject voor de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo tot en met niveau 2 mbo, naar analogie van de VM2-trajecten.

Ontwikkel landelijk een toekomstvisie op het vmbo (gericht op 2020), waarbij een duidelijke onderwijsvorm wordt gepresenteerd die:
- *pedagogisch-didactisch een eenheid vormt met het mbo,*
- *duidelijk als categorie herkenbaar is naast havo/vwo,*
- *maatschappelijk breed gewaardeerd en gedragen wordt.*

De waarde die docenten en (midden)management hechten aan de herkenbaarheid van beroepsgerichte programma's voor 'derden' verschilt per programmacluster. Voor Zorg en welzijn is, vanwege de doorstroom van leerlingen en de 'breedte' van de sector, bijvoorbeeld het mbo erg belangrijk, de technische programma's hechten erg veel waarde aan herkenning door het bedrijfsleven.

Docenten en (midden) management geven aan het belangrijk te vinden dat 'derden' een goed beeld hebben van het vmbo, maar constateren dat dit beeld niet optimaal is.

Geadviseerd wordt om een toekomstvisie ten aanzien van het vmbo te ontwikkelen waarbij de samenhang tussen vmbo en mbo benadrukt wordt en de beroepskolom vorm krijgt. Met name visie op een pedagogisch-didactisch doorlopende lijn (vmbo leerjaar 3 en 4 en mbo leerjaar 1 en 2 van niveau 2) wordt als noodzakelijk gezien.

Opmerkelijk is dat driekwart van de ondervraagden het een goede ontwikkeling vindt als voor leerlingen van de basisberoepsgerichte leerweg een doorlopende pedagogisch-didactische leerweg wordt ontwikkeld die de doorstroom naar een mbo opleiding niveau 2 vormgeeft in een doorlopend traject, onder verantwoording van het vmbo. (à la de huidige VM2-trajecten).

Herkenbaarheid van het vmbo is hierna gespecificeerd naar de verschillende groeperingen die om een eigen benadering vragen:

- **Onderbouw**: vanuit het derde en vierde leerjaar vmbo moet een visie ontwikkeld worden op de functie van leerjaar 1 en 2 van het voortgezet onderwijs.
  Ontwikkelingen die daarbij betrokken moeten worden:
  - positie van avo-vakken/praktijkgerichte 'vakken';
  - taal en rekenen;
  - Loopbaanorientatie en begeleiding (LOB)/Praktische sectororiëntatie (PSO)
  - voorkomen van 'vroegselectie' en 'fuikwerking';
  - mogelijkheid om keuzes te herzien.

  SPV vindt dat de visie-ontwikkeling breed (voor het hele VO) tot stand moet komen en wil daar graag een rol in spelen en daarin samenwerken met de VO-raad en de AOC Raad.

- **MBO** (waaronder VM2): binnen het mbo doen zich ontwikkelingen voor die van invloed zijn op het vmbo.
  Het betreft ontwikkelingen zoals invoering van de nieuwe kwalificatiestructuur, competentiegericht onderwijs en vernieuwde kwalificatiedossiers voor alle opleidingen, een mogelijke ordening in domeinen en de versterkte aandacht voor het niveau van taal en rekenen.
  Samen met het mbo moet het vmbo een visie ontwikkelen op het einddoel van het vmbo en de startsituatie van de mbo-opleidingen, de doorlopende begeleidings-aspecten ten behoeve van de leerling en het pedagogisch-didactisch concept.

- **Bedrijfsleven** heeft een functie met betrekking tot het vmbo als het gaat om:
  De maatschappelijke waardering voor een onderwijscategorie die al in een vroeg stadium een symbiose vormt tussen de algemene ontwikkeling van de leerling en zijn toekomstige participatie aan maatschappij en arbeid.
  Als uitwerking van deze waardering levert het bedrijfsleven bijdragen aan de vormgeving van PSO/LOB, maakt 'praktijkleren' mogelijk en stelt voldoende stage-plaatsen beschikbaar. Daarnaast levert het regionaal bedrijfsleven een bijdrage als

het gaat om de legitimering van keuzes die scholen maken en de inhoudelijke programma's die daarvan een uitwerking zijn.
SPV adviseert om samen met Colo, branche-organisaties, KBB's, BTG's en regionaal bedrijfsleven te werken aan versterking van de maatschappelijke waardering en de herkenbaarheid van het vmbo voor het bedrijfsleven.

- **Ouders, leerlingen, primair onderwijs**
  Vanuit SPV wordt gewerkt aan voorlichting voor verschillende partijen, zodat een reëel beeld ontstaat van het vmbo voor diegenen die betrokken zijn bij de voorlichting aan en keuzes van leerlingen. SPV werkt hierin samen met PO-raad, ouderorganisaties, LAKS, vakbonden en andere relevante organisaties.

SPV stelt voor om de brede visie-ontwikkeling in nauwe samenwerking met VO-raad, MBO Raad en AOC Raad, ouderorganisaties en vertegenwoordigers van leerlingen te doen plaatsvinden.

5. Vervolgactiviteiten in het kader van het advies

'VMBO Herkend' noemt een aantal thema's en concrete onderwerpen waarop vervolg-activiteiten gewenst, c.q. noodzakelijk zijn. SPV adviseert daarvan de volgende uitwerkingen:

Structuur VMBO

- In samenspraak met onder meer het mbo ontwikkelen van landelijke criteria en uitgangspunten voor kernprogramma's en keuze-eenheden.
- Doorontwikkelen van een structuur bestaand uit programmaclusters, kernprogramma's en keuzeprogramma's die aansluit bij bestaande programma's, maar ruimte biedt voor flexibiliteit en maatwerk en waarin actualisering van de programma's wordt meegenomen.
- Laat verschillende bij het vmbo betrokken organisaties een toekomstvisie op het vmbo ontwikkelen, die een beschrijving geeft van het vmbo in 2020, rekening houdend met demografische ontwikkelingen en Lissabon doelstellingen.

Loopbaanoriëntatie en begeleiding

- Ontwikkelen van manieren en mogelijkheden om LOB integraal onder te brengen in alle onderwijsprogramma's, een LOB-structuur die waarborgt dat leerlingen keuzes maken en niet docenten, en die aandacht schenkt aan de overgang van een oriënterend/voorbereidend programma naar een opleidend programma.
- Kwaliteitssysteem om succes van LOB te waarborgen (gericht op effectieve doorstroom vmbo-mbo).
- Verder doorontwikkelen van LOB en de rol van verschillende actoren daarin, waar onder ouders (samen met oudervereniging).

VMBO-MBO

- Samen met het mbo ontwikkelen van een structuur van programmaclusters, waardoor deze optimaal aansluiten op de domeinen en opleidingen in het mbo en versnelling van leerloopbanen mogelijk wordt.
- Samen met het mbo ontwikkelen van doorlopende leerlijnen en leerwegen van vmbo t/m mbo niveau 2.
- Gezamenlijk onderzoeken en vorm en inhoud geven (practise based evidence) aan pedagogisch-didactische concepten voor vmbo en mbo.
- Verbeteren van de aansluiting vmbo-mbo voor leerlingen van de kaderberoepsgerichte leerweg en de gemengde leerweg.

Primair onderwijs/Onderbouw – VMBO

- Ontwikkel samen met docenten onderbouw en docenten beroepsgerichte programma's vmbo een PSO-/LOB-programma op basis waarvan een leerling kan kiezen voor een programmacluster in het vmbo.
- Ontwikkel een doorgaande pedagogisch-didactische leerlijn voor leerlingen van de onderbouw naar de bovenbouw vmbo.
- Ontwikkel samen met docenten(organisaties) uit het primair onderwijs en onderbouw een goed voorlichtingsprogramma voor leerlingen en ouders over het vmbo.

Ontwikkelingen aanvullend c.q. noodzakelijk ter aanvulling van vervolgactiviteiten:

Examenaspecten

- Vormgeven aan de 'examenmix' en ontwikkelen van een bij de voorstellen van kern- en keuzeporgramma's passende systematiek om deze mix mogelijk te maken.
- Verder uitwerken van manieren en mogelijheden die scholen handvatten bieden om de kwaliteit van de schoolexamens te borgen.

Taal, rekenen en avo-vakken

- Ontwikkelen van voorstellen voor verankering van taal, rekenen en (voor het betreffende programmacluster relevante) avo-vakken in de beroepsgerichte programma's.
- Ontwikkelen van servicedocumenten om docenten te ondersteunen bij de kwaliteitsverhoging op dit thema.

Deskundigheid en bevoegdheid

- Voorstellen doen om de deskundigheid van docenten te versterken (gericht op een passend scholingsaanbod) en bevoegdheidsregelingen te doen aansluiten op het voorgesteld systeem van programmaclusters.

Beeldvorming en Imago

- Ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal over de bovenbouw van het vmbo voor leerlingen, ouders, primair onderwijs en het bedrijfsleven.

- Vormgeven van eenvoudig en eenduidig 'VMBO Schema'.
- Netwerk samenstellen van regionale 'VMBO Ambassadeurs'.

5.1 Activiteiten Stichting Platforms VMBO

Het veldonderzoek laat zien dat er door SPV en de onderliggende platforms activiteiten ontplooid moeten worden om de samenwerking tussen docenten en management op scholen te stimuleren zodat zij vanuit een gezamenlijke visie kunnen werken aan de vormgeving van het vmbo bij hen op school. SPV stelt zich niet alleen tot taak (midden) management en docenten te stimuleren, maar ook tot het verzamelen en publiceren van voorbeelden van good practise waarvan anderen kunnen leren.
Daarnaast hebben zowel SPV als de platforms een taak in het informeren van (midden) management en docenten over wat mag en kan in het vmbo, zodat van de geboden mogelijkheden optimaal gebruikgemaakt wordt. Om optimaal gebruik te kunnen maken van de ruimte die wet- en regelgeving bieden, stelt SPV voor docenten nauw te betrekken bij de uitwerking van de voorstellen zoals ze in dit advies zijn gegeven.

2 Uitkomsten van het onderzoek

1. Inleiding

In dit deel van de publicatie worden de resultaten van het onderzoek samengevat en nader toegelicht en wordt verantwoording afgelegd over het verloop van het onderzoek. In de bijlagen zijn de resultaten per sector opgenomen zowel wat de gesprekken tijdens de netwerkbijeenkomsten betreft (B1) als wat de digitale enquête betreft (B2). In bijlage 7 zijn overzichten opgenomen van leerlingaantallen over de afgelopen jaren.
Ook is in de bijlagen de informatie opgenomen die de deelnemers aan fase 1 van de veldraadpleging hebben ontvangen. Deze informatie geeft een beeld van het vmbo en mbo op dit moment.

1.1 Opdracht OCW zoals verwoord in 'Organisatie en Plan van Aanpak Veldtaken'

Het veldonderzoek van SPV is gebaseerd op de volgende opdracht van OCW:

> *Voer onderzoek uit naar de wenselijkheid en de mogelijkheden tot inhoudelijke herordening van het huidige aanbod van beroepsoriënterende en beroepsgerichte programma's in het vmbo. Voer het onderzoek uit onder docenten en onder managementgeledingen die nauw betrokken zijn bij de uitvoering van deze programma's in de scholen. Maak voor het onderzoek onder docenten gebruik van de netwerkbijeenkomsten van de afzonderlijke of samenwerkende platforms binnen de Stichting Platforms VMBO (SPV).*

Het ministerie van LNV heeft zich bij deze opdracht aangesloten.

2. Opzet en verloop van het onderzoek

De Stichting Platforms VMBO (SPV) heeft op verzoek van de ministeries van OCW en LNV, in 2009 onderzoek gedaan naar de mening van docenten en (midden)management in het vmbo over de programmastructuur in het vmbo.
Dit onderzoek is in twee fases uitgevoerd.

2.1 Fase 1

- In de periode januari– april 2009 zijn gesprekken gevoerd met 1083 docenten die deelnamen aan netwerkbijeenkomsten georganiseerd door de 16 platforms die bij SPV zijn aangesloten.
- In maart/april 2009 zijn gesprekken gevoerd met 100 leden van het (midden) management van vmbo-scholen die deelnamen aan speciaal voor hen georganiseerde bijeenkomsten.
- In de eerste helft van april 2009 zijn docenten beroepsgerichte programma's en (midden)managers in het vmbo gevraagd deel te nemen aan een digitale enquête. Van

deze mogelijkheid hebben 650 mensen, waaronder 512 docenten, gebruik gemaakt.
- Door een delegatie van SPV zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van verschillende organisaties, waaronder VO-raad, MBO Raad, AOC Raad, Colo, Mbo 2010, VVVO, LAKS en Ouders en Coo. Deze gesprekken hadden in deze fase vooral een informerend karakter.

In deze notitie worden de resultaten van fase 1 beschreven in de vorm van samenvattingen van de verschillende onderzoeken en een beschrijving van de conclusies die daaruit getrokken kunnen worden. De resultaten van fase 1 staan in hoofdstuk 3, 4 en 5 van dit deel.

2.2 Fase 2

In fase 2 van het onderzoek heeft het bestuur van SPV een conceptadvies geformuleerd op basis van de resultaten van fase 1. Dit conceptadvies is in een bestuursvergadering van SPV vastgesteld. In de maanden oktober en november 2009 is dit concept voorgelegd aan allerlei geledingen, waaronder:
- de bij SPV aangesloten platforms. Sommige platforms hebben speciale ledenvergaderingen georganiseerd om het concept te bespreken, andere hebben het concept voorgelegd aan hun leden tijdens reguliere netwerkbijeenkomsten.
- het (midden)management van vmbo-scholen. SPV heeft, net als in fase 1, drie netwerkbijeenkomsten georganiseerd waarop met leden van het (midden)management over het conceptadvies gesproken is.
- Het management van vmbo-scholen. Tijdens de jaarlijkse managementbijeenkomst van SPV is het conceptadvies door de voorzitter toegelicht en is er in kleine groepen gediscussieerd over de aanbevelingen.
- de VO-raad, de MBO Raad, de AOC Raad, MBO 2010 en Colo. Aan deze organisaties is het conceptadvies toegestuurd en met hen is hierover van gedachten gewisseld. Met Colo en MBO 2010 zijn aparte gesprekken gevoerd. Met vertegenwoordigers van de VO-raad, de MBO Raad en de is één gezamenlijk gesprek gevoerd.
- LAKS, Ouders en Coo, Lobo, NKO en VVVO. Aan deze organisaties is het conceptadvies toegestuurd, hen is gevraagd om een reactie. Desgewenst konden gesprekken met vertegenwoordigers van deze organisaties gevoerd worden. Van dit aanbod is geen gebruik gemaakt.
- Aan een aantal organisaties en personen is het conceptadvies op hun verzoek toegestuurd met het verzoek hierop een reactie te geven. Organisaties en personen die het conceptadvies hebben ontvangen zijn: het College voor Examens, SLO, de vereniging docenten technische installaties, leden van de voormalige adviesgroep vmbo, experts die in fase 1 door SPV zijn geraadpleegd en de projectleider van het VM2-project.

De resultaten van de reacties van deze geledingen zijn verwerkt in het definitieve advies dat in deel 1 van deze publicatie is verwoord. Een samenvatting van de reacties is opgenomen in hoofdstuk 6 van dit deel.

Eind november heeft het bestuur van de Stichting Platforms VMBO het advies definitief vastgesteld.

3. Gesprekken tijdens de netwerkbijeenkomsten

3.1 Organisatie en verloop

Tussen januari en april 2009 hebben de 16 bij SPV aangesloten platforms tijdens netwerkbijeenkomsten gesprekken gevoerd met docenten die lid zijn van het platform. Deze gesprekken zijn gevoerd aan de hand van vragenlijsten die vooraf aan de platforms beschikbaar waren gesteld. De vragenlijsten zijn te vinden in bijlages 3 t/m 5. Voorafgaand aan de netwerkbijeenkomsten (november 2008) zijn de vragenlijsten en de te voeren gesprekken, doorgenomen met de coördinatoren/secretarissen van de platforms. Naast de vragenlijsten ontvingen de docenten achtergrondinformatie over het vmbo en het mbo. Deze achtergrondinformatie is te vinden in bijlage 8.

Tijdens de netwerkbijeenkomsten werd rond drie thema's de mening van de docenten gevraagd:

- Thema 1: Uw beroepsgerichte vmbo-programma;
- Thema 2: De functie van (beroepsgerichte programma's in) het vmbo;
- Thema 3: Het aanbod van beroepsgerichte programma's in uw sector.

Van de gesprekken in hun eigen platform hebben de coördinatoren/secretarissen verslag gedaan. Dit is in twee stappen gebeurd. Na het gesprek dat plaatsvond in groepen van ongeveer 10 mensen, vulden de gespreksleiders een samenvatting in (formulier B). Van alle samenvattingen maakten de coördinatoren/secretarissen een algemene samenvatting voor zijn/haar platform (formulier C) en trok hij conclusies. Alle formulieren zijn ingestuurd naar SPV. De C-formulieren zijn gebruikt voor analyse van gegevens en het trekken van conclusies.
Deze conclusies zijn op 22 april 2009 gepresenteerd aan vertegenwoordigers van de platforms. Zij kregen gelegenheid hierop te reageren. Enkele samenvattingen zijn op basis van deze bijeenkomst bijgesteld.

3.2 Respons

Aan de gesprekken in de platforms hebben in totaal 1083 docenten deelgenomen. De algemene indruk van veel platforms was dat er meer docenten naar de netwerkbijeenkomsten kwamen dan gebruikelijk. Tijdens de bijeenkomsten gaf de meerderheid van de docenten aan het erg op prijs te stellen dat hun mening gevraagd werd over het vmbo. Niet alle docenten hebben alle formulieren ingevuld en weer ingeleverd, waardoor gegevens soms in aantallen van elkaar kunnen verschillen.
Verdeeld over de verschillende platforms was de opkomst tijdens de netwerkbijeenkomsten als volgt:

Intersectoraal	
ICT-route	42
Intersectoraal	13
SDV	84
Technologie GL	50

Zorg en welzijn	
Uiterlijke verzorging	29
Verzorging/Z&W	160

Landbouw	
Landbouw breed	14
Landbouw vakrichting	28

Economie	
Economie	59
HTV	37

Techniek	
Bouwtechniek	214
Grafimedia	63
Mobiliteit	43
Metaal & Metalektro	68
Techniek breed	54
Technische installaties	104
Transport & logistiek	21

Het is moeilijk deze aantallen af te zetten tegen het aantal leden van de platforms of het totaal aantal docenten in een programma, omdat deze gegevens nergens beschikbaar zijn. Hierdoor is het niet mogelijk aan te geven welk percentage van alle vmbo-docenten beroepsgerichte programma's deelgenomen heeft aan het veldonderzoek.

Naar sector uitgesplitst was de deelname van docenten aan de netwerkbijeenkomsten als volgt

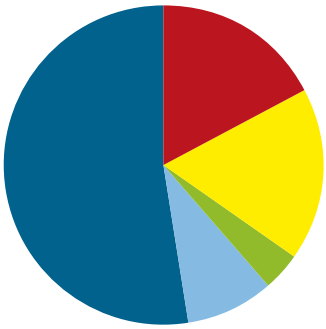

189	Intersectoraal
189	Zorg en welzijn
42	Groen
96	Economie
567	Techniek

Alle vragenlijsten werden serieus ingevuld en de deelname aan de gesprekken was gedreven en betrokken. De thema's lagen de docenten na aan het hart, met uitzondering van thema 3 (het aanbod van beroepsgerichte programma's in uw sector). Veel docenten vonden het moeilijk iets te zeggen over het aanbod van beroepsgerichte programma's in hun sector. Simpelweg omdat ze in veel gevallen niet op de hoogte zijn van het aanbod van andere programma's in de sector, bijvoorbeeld omdat de school waaraan ze

verbonden zijn, deze programma's niet aanbiedt of omdat docenten hierover onderling geen contact hebben.

Uit het onderzoek, maar ook daarvoor al, bleek het lastig precies te formuleren wat met welk begrip bedoeld wordt. In het algemeen kan gezegd worden dat het onderscheid tussen 'examenprogramma', 'methode' en 'onderwijsprogramma' door docenten niet altijd scherp gemaakt wordt. Dit geldt eveneens voor het onderscheid tussen officiële wet- en regelgeving en schoolkeuzes ten aanzien van regels.
In de officiële wet- en regelgeving hebben docenten veel vrijheid om hun eigen onderwijsprogramma vorm te geven. Schoolregels beperken deze vrijheid soms. Daarnaast zijn docenten zich niet altijd bewust van de vrijheid die ze hebben omdat ze de officiële regels niet kennen.

3.3 Algemene rapportage

Voor de rapportages per sector: zie bijlage 1.

3.3.1 Thema 1 Uw beroepsgerichte vmbo- programma

Zie voor de vragenlijst over thema 1: bijlage 3.

Over het algemeen zijn docenten tevreden over hun beroepsgericht programma.
Gemiddeld geven ze hun beroepsgericht programma een 6,7.
Voor verschillende onderdelen konden cijfers gegeven worden.
De gemiddelde cijfers zijn:

	gem.	hoogst	laagst
Actualiteit van het programma	7,0	8,0	6,0
Mogelijkheden voor variatie in didactiek	7,4	8,0	6,9
Samenhang tussen CE-deel en SE-deel	6,5	7,4	4,8
Aantrekkingskracht op leerlingen	6,7	7,6	6,0
Ruimte voor schooleigen accenten	7,3	8,3	6,8
Ruimte voor differentiatie naar doelgroep	6,7	8,0	6,0
Aansluiting op de onderbouw	6,0	6,8	5,0
Aansluiting op (verwante) mbo-programma's	6,6	7,8	5,8
Aansluiting op regionale arbeidsmarkt	6,6	7,1	5,6

In de analyse per sector worden deze cijfers uitgesplitst naar afdelingsprogramma. Opvallend is dat de hoogste en laagste scores die telkens gegeven zijn, niet ver uiteenlopen en dat er nauwelijks tot geen onvoldoendes voor de verschillende onderdelen gegeven zijn. Het laagste cijfer dat in het hele onderzoek gegeven is, is een 4.8. Ervaring in andere situaties leert dat docenten kritisch zijn en rustig een 1.0 geven als hen naar hun mening gevraagd wordt.

Docenten is gevraagd naar de ruimte die ze hebben om in het programma eigen accenten te leggen of een eigen inkleuring te geven.
De vraag of docenten gebruikmaken van de ruimte die de globaal geformuleerde eindtermen hen bieden is door lang niet alle deelnemende docenten beantwoord (741 van de 1083 = 68%). Ongeveer 80% van de docenten geeft aan gebruik te maken van de ruimte, met een variatie tussen de 58 en 100%. Uitsplitsing per sector laat opvallende verschillen zien. Van de 'oude' programma's maken niet zoveel docenten gebruik van deze ruimte (rond de 60%), van de nieuwe programma's juist heel veel (tussen de 73 en 92%).
In de digitale enquête is gevraagd of docenten op de hoogte zijn van de globaal geformuleerde eindtermen. Uit de antwoorden blijkt dat sommige docenten (4%) denken dat hun examenprogramma nog globaal geformuleerd moet worden.

De bekendheid van het vmbo laat volgens docenten te wensen over. Zij denken dat leerlingen, ouders, het mbo en het regionaal bedrijfsleven nauwelijks weten waar ze voor kiezen c.q. wat het vmbo inhoudt.
Minder dan de helft van de leerlingen weet waar ze aan beginnen als ze voor een afdeling van het vmbo kiezen. De bekendheid met de inhoud van het programma ligt volgens vmbo-docenten bij ouders en het mbo gemiddeld op ongeveer 50%. Stage-bedrijven kennen de inhoud van het programma volgens docenten iets beter (net iets boven de 50%).

Sterke punten van het vmbo zijn volgens docenten: (het getal verwijst naar het aantal afdelingen dat dit punt in de eindrapportage had staan).

- Flexibiliteit en ruimte 15
- Praktijkgerichtheid 12
- Variatie/differentiatie 12
- Breedte/oriëntatie 8
- Leerlinggerichtheid 7
- Verdieping 5
- Competentiegerichtheid 4

Als verbeterpunten worden genoemd:

- Meer differentiatie 11
- Integratie samenhang AVO 8
- Meer praktijk 7
- Aansluiting vervolg 7
- CE-SE 6
- Aansluiting leerlingen 5
- Meer ICT 4
- Actualiteit 4

3.3.2 Thema 2: De functie van (beroepsgerichte programma's) in het vmbo

Zie voor de vragenlijst over thema 2: bijlage 4.

Thema 2 heeft betrekking op de functie van het vmbo. Centraal staat de vraag: Welke functie moet het vmbo volgens u vervullen? Of: Waar moet in het vmbo vooral de nadruk op liggen? De keuze werd gegeven tussen: oriënteren, voorbereiden of opleiden.
De 765 mensen die deze vraag hebben beantwoord, zeggen:

- Oriënteren 174
- Voorbereiden 484
- Opleiden 107

Opvallend hierbij is dat geen enkele docent in de sector Zorg en welzijn vindt dat het vmbo een opleidende functie heeft. Terwijl 23% van de docenten Techniek vindt dat het vmbo opleidend moet zijn.

De mening over de functie van het vmbo loopt tussen de verschillende sectoren nogal uiteen, zoals onderstaande schema's laten zien.

Intersectoraal

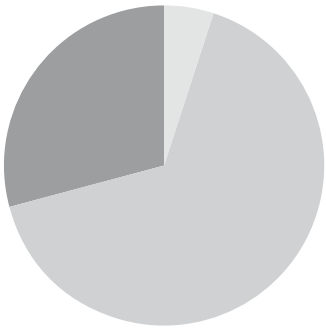

5 % Opleiden
66 % Voorbereiden
29 % Oriënteren

Zorg en welzijn

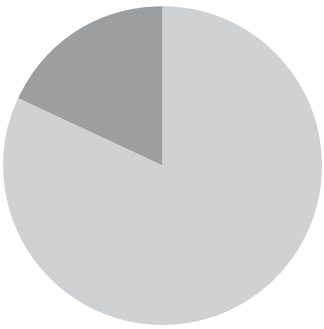

0 % Opleiden
82 % Voorbereiden
18 % Oriënteren

Groen

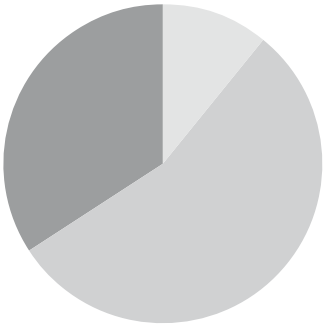

11 % Opleiden
55 % Voorbereiden
34 % Oriënteren

Economie

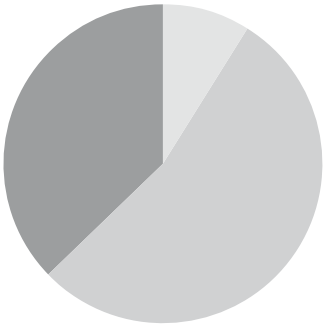

9 % Opleiden
54 % Voorbereiden
37 % Oriënteren

Techniek

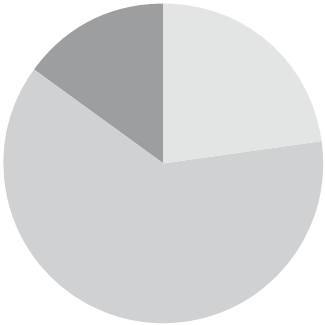

23 % Opleiden
62 % Voorbereiden
15 % Oriënteren

Totaal

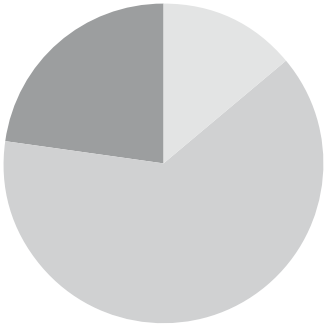

14 % Opleiden
63 % Voorbereiden
23 % Oriënteren

De meerderheid van de docenten is van mening dat ze de functie die ze aan het vmbo toekennen met het huidige programma kunnen realiseren. Een derde van de docenten vindt dat ze deze functie niet kan realiseren met het huidige programma-aanbod.

Op de vraag op welke overstap een leerling aan het eind van het vmbo moet zijn voorbereid, antwoorden:

- 177 docenten op een specifieke studierichting in het mbo;
- 154 docenten op een opleidingsdomein in het mbo;
- 169 docenten op een sector in het mbo;
- 204 docenten op vervolgonderwijs op havo of mbo;
- 94 dat dat verschilt per leerweg.

3.3.3 Thema 3: Het aanbod van beroepsgerichte programma's in uw sector

Zie voor de vragenlijst over thema 3: bijlage 5.

Docenten vonden dit het lastigste thema. Tijdens het onderzoek is een aantal uitspraken voorgelegd waarop docenten 'positie' moesten kiezen door aan te geven of ze het eens of oneens waren met deze uitspraak. Het ging daarbij telkens alleen om de beroepsgerichte programma's in de eigen sector en niet om programma's in andere sectoren.

Hieronder is de mening weergegeven van alle docenten.
Beroepsgerichte programma's in onze sector:

- bevatten veel dezelfde onderdelen: Ja zegt 38% van de docenten, nee 62%. Tussen de verschillende sectoren doen zich wat verschillen voor, maar in geen enkele sector zegt meer dan 48% van de docenten 'ja'.
- bieden voldoende mogelijkheden voor maatwerk: Ja zegt 71%, nee 29%. Ook hier doen zich tussen de sectoren geen erg grote verschillen voor, alleen de sector Zorg en welzijn heeft een wat afwijkende mening, daar zegt 59% ja en 41% nee.
- bieden voldoende mogelijkheden voor uitstel van programmakeuze: 58% zegt ja, 42% nee. Alle sectoren zijn hierover ongeveer dezelfde mening toegedaan, met uitzondering van de sector Intersectoraal, daarvan zegt 81% ja en 19% nee. Dit is een logisch antwoord voor een sector dat uitstel van programmakeuze tot doel heeft.
- sluiten goed aan op het mbo: ook hier lopen de meningen niet sterk uiteen, 66% van de docenten zegt ja, 34% nee.

In dit thema is gevraagd in hoeverre 'de buitenwereld' (ouders, mbo, bedrijfsleven en leerlingen) zicht heeft op verschillen tussen de beroepsgerichte programma's binnen een sector. Over het algemeen zijn docenten hierover verdeeld. Op alle deelvragen antwoordde ongeveer 50% dat de verschillende groepen in de buitenwereld hier wel zicht op heeft. Een even groot percentage is van mening dat men hier geen zicht op heeft.

Ten slotte is in het kader van dit thema gevraagd of de school waaraan docenten verbonden zijn, in staat is voldoende variatie in beroepsgerichte programma's aan te bieden aan leerlingen. Over het algemeen zijn docenten hier niet zo positief over. 33% van hen zegt dat dit uitstekend lukt, maar 67% is van mening dat dit problemen oplevert. Welke problemen dat zijn, is niet aangegeven.

De rapporteurs (coördinatoren/secretarissen) van de platforms is gevraagd in hoeverre zij inschatten dat er bij docenten van het platform draagvlak is voor verandering.
Dit draagvlak wordt door de rapporteurs over het algemeen laag ingeschat, met uitzondering van het platform Bouw, waar men veel problemen heeft met het beroepsgerichte programma Bouw breed en dit graag wil veranderen. Vanuit dit platform wordt een heel groot draagvalk gerapporteerd.

4. Gesprekken tijdens bijeenkomsten met middenmanagers

4.1 Organisatie en verloop

Begin maart 2009 heeft de Stichting Platforms VMBO drie bijeenkomsten georganiseerd voor het (midden)management van VMBO-scholen. Tijdens deze bijeenkomsten zijn gesprekken gevoerd over het vmbo aan de hand van vragenlijsten. Deze vragenlijsten waren bijna gelijk aan die die aan docenten zijn voorgelegd, alleen thema 1 (uw beroepsgericht programma) ontbrak.
Naast de vragenlijsten ontvingen de leden van het (midden)management dezelfde achtergrondinformatie als de docenten.

Tijdens de bijeenkomsten met het (midden)management waren twee thema's onderwerp van gesprek:

- Thema 1: Hoe ziet u de functie van het vmbo?
- Thema 2: Wat is uw mening over het aanbod van de beroepsgerichte programma's?

De gesprekken vonden plaats in groepen van ongeveer tien mensen en stonden onder leiding van een gespreksleider. Bij elk gesprek was een rapporteur aanwezig die zorgde voor verslaglegging. Alle verslagen zijn samengevat in een presentatie en rapportage.

4.2 Respons

Aan de gesprekken met leden van het (midden)management hebben ongeveer honderd mensen deelgenomen: directieleden, sectordirecteuren, locatiedirecteuren, sectorleiders en docenten. Met name de leden van het (midden)management stelden de gesprekken zeer op prijs en vonden het fijn een platform te hebben om inhoudelijk te praten over het vmbo. Tijdens de gesprekken werden er veel ervaringen en praktische oplossingen uitgewisseld.

4.3 Algemene rapportage

De resultaten van de gesprekken met het (midden)management hadden het vmbo als geheel als onderwerp en zijn niet uitgesplitst naar sectoren.

4.3.1 Thema 1: De functie van het vmbo

Er is per leerweg gevraagd welke functie de leden van het (midden)management het vmbo toekennen.
De antwoorden:

	Oriënteren	Voorbereiden	Opleiden
Basisberoepsgerichte leerweg	6%	57%	37%
Kaderberoepsgerichte leerweg	28%	62%	10%
Gemengde leerweg	88%	12%	0%

Volgens leden van het (midden)management loopt de functie van het vmbo nogal uiteen. De basisberoepsgerichte leerweg heeft vooral een voorbereidende/opleidende functie, de gemengde leerweg eigenlijk alleen een oriënterende functie en de kaderberoepsgerichte leerweg zit daar een beetje tussenin.
Docenten in de netwerkbijeenkomsten is niet gevraagd per leerweg aan te geven welke functie het vmbo volgens hen heeft. In de digitale enquête is deze vraag wel per leerweg voorgelegd en komen de antwoorden in grote lijnen overeen met de mening van het (midden)management.

De meer algemene vraag: waar moet in het vmbo de nadruk op liggen, is ook aan de leden van het (midden)management gesteld. Zij zeiden:

- Verschilt per leerweg 49%
- Oriëntatie op arbeid en beroep 22%
- Voorbereiding op beroepenveld 28%
- Opleiding voor beroep 1%

Slechts 1% van de leden van het (midden)management vindt dat het vmbo beroepsopleidingen moet verzorgen. Meer specifiek zouden deze opleidingen volgens leden van het (midden)management plaats moeten vinden in de sector Techniek voor leerlingen die na het vmbo een opleiding in de beroepsbegeleidende leerweg willen volgen en dus direct na het vmbo aan het werk gaan. Docenten in de sector Techniek zijn dezelfde mening toegedaan, docenten in andere sectoren vinden over het algemeen dat het vmbo nauwelijks of geen opleidende functie heeft.

Leden van het (midden)management is gevraagd of docenten en (midden)managers in de school op één lijn zitten als het gaat om de functie die zij het vmbo toedichten en of ze het belangrijk vinden dat alle geledingen in een school op één lijn zitten.

Op de laatste vraag antwoordde 90% het belangrijk te vinden dat men binnen een school op één lijn zit. Onderstaand overzicht laat zien of dat in de praktijk (volgens de leden van het (midden)management) ook het geval is:

- Ja, helemaal 25%
- Ja, bijna helemaal 50%
- Meningen lopen uiteen 13%
- Grote verschillen van mening 12%

Geconcludeerd kan worden dat op 75% van de vmbo-scholen docenten en (midden) management (bijna) hetzelfde denken over de functie van het vmbo.

Op de vraag of de functie die de school toekent aan het vmbo vervuld kan worden met het huidige programma-aanbod, antwoordde 38% van de leden van het (midden) management 'ja' en 62% 'nee'. Hiermee lopen de meningen van leden van het (midden) management en docenten nogal uiteen, want 67% van de docenten is van mening dat de functie van het vmbo vervuld kan worden met de huidige programma's. In de digitale enquête is deze vraag door de beide groepen ook beantwoord.

Op de vraag op welke punten de programma's bijgesteld moeten worden om de functie die leden van het (midden)management aan het vmbo toekennen wel te kunnen vervullen, werden de volgende antwoorden gegeven:

- Meer flexibiliteit 33%
- Ruimte voor eigen inkleuring 27%
- Meer zicht van docenten op mogelijkheden 18%
- Verandering inhoud 16%
- Uitbreiding programma's 3%
- Anders 3%

Leden van het (midden)management willen vooral meer mogelijkheden tot flexibiliteit. Als voorbeeld werd met enige regelmaat de mogelijkheid genoemd om onderdelen van andere programma's te volgen in plaats van het eigen programma. Ook willen zij meer ruimte voor een eigen inkleuring van het programma toegespitst op bijvoorbeeld de regionale situatie of op wensen van het ROC waarmee samengewerkt wordt.

4.3.2 Thema 2: Het aanbod van de beroepsgerichte programma's

In het kader van dit thema is aan leden van het (midden)management gevraagd of men tevreden is over het aanbod dat de school aan leerlingen biedt.
Hierop werd geantwoord:

- Zeer tevreden 5%
- Tevreden 66%
- Neutraal 21%
- Ontevreden 8%
- Zeer ontevreden 0%

De meeste leden (71%) van het middenmanagent zijn (zeer) tevreden met het programma-aanbod dat de eigen school de leerlingen doet.
Zeer ontevreden is gelukkig niemand, maar 8% is ontevreden met het aanbod zoals dat nu gegeven wordt. Een redelijk aantal scholen gaf aan de overstap te maken of voor te bereiden naar bredere programma's en af te willen stappen van de smalle afdelings-programma's. 21% geeft aan niet tevreden maar ook niet ontevreden tegenover het eigen aanbod te staan.

Daarna is gevraagd of de leden van het (midden)management vinden dat docenten bij hen op school voldoende gebruikmaken van de ruimte die de globaal geformuleerde eindtermen bieden. De meningen daarover waren als volgt:

- Zeer tevreden 3%
- Tevreden 44%
- Neutraal 39%
- Ontevreden 14%
- Zeer ontevreden 0%

Bijna de helft van de mensen is tevreden over het feit dat docenten gebruikmaken van ruimte die ze hebben in de globaal geformuleerde examenprogramma's. 39% weet niet of docenten wel of niet gebruikmaken van deze ruimte en 14% zegt ontevreden te zijn. Dat laatste is een redelijk klein percentage.

Leden van het (midden)management is gevraagd hoe zij staan tegenover veranderingen in het vmbo programma-aanbod. 56% van de ondervraagden geeft aan hier (zeer) positief tegenover te staan, 8% staat (zeer) negatief tegenover mogelijke veranderingen en 36% is 'neutraal'.
Op de vraag hoe er in de school van de leden van het (midden)management gedacht wordt over mogelijke veranderingen in het programma-aanbod van het vmbo worden de volgende antwoorden gegeven:

- (Zeer) positief 22%
- Neutraal 32%
- (Zeer) negatief 12%
- Wisselt per sector 34%

Het aantal mensen dat (zeer) negatief staat tegenover mogelijke veranderingen in het programma-aanbod in het vmbo is, naar de inschatting van leden van het (midden) management niet erg groot. Zelf zegt 8% van hen dat dit niet nodig is en zij schatten in dat 12% van hun teamleden negatief staan tegenover veranderingen in het vmbo programma-aanbod. De groep 'neutraal' (niet positief niet negatief) is echter in beide gevallen groot (39 tegenover 32%).

Vervolgens is gevraagd: waar een eventuele verandering van het beroepsgerichte programma-aanbod vooral toe zou moeten leiden?

Hierop werd geantwoord:

- Meer mogelijkheden voor verbreding en/of verdieping binnen de afdelingen/sectoren 23%
- Een betere aansluiting bij de belangstelling en belevingswereld van de leerlingen 21%
- Een betere inhoudelijke aansluiting op de programma's in het mbo 21%
- Een betere voorbereiding op competentiegericht onderwijs in het mbo 21%
- Een betere herkenning en erkenning van het beroepsgericht programma-aanbod door bedrijven en instellingen in de regio (civiel effect) 10%
- Geen, het programma-aanbod voldoet uitstekend 2%
- Anders genoemd zijn: 2%
    - breder aanbod
    - levenechte leersituaties
    - flexibilisering aanbod (avo en bg)

Hier steekt niet echt één mogelijke verandering met kop en schouders bovenuit. Alle genoemde opties worden bijna even belangrijk gevonden.

Het (midden)management is vervolgens gevraagd naar een mogelijke verandering die voor hen prioriteit heeft. Zeven antwoordopties waren gegeven:

- Geen, het programma-aanbod voldoet uitstekend 3%
- Actualisering vmbo-programma's 6%
- Herformulering vmbo-programma's passend bij competentiegericht onderwijs 24%
- Flexibilisering (meer keuzevrijheid) 32%
- Uitbreiding programma-aanbod (smal – breed) 9%
- Uitbreiding oriënterende (brede) vmbo-programma's 17%
- Clustering vmbo programma's 9%

Bovenstaande antwoorden laten zien dat het (midden)management vooral voorstander is van meer flexibilisering/meer keuzevrijheid voor leerlingen. In de gesprekking die met de leden van het (midden)management zijn gevoerd, kwam deze mogelijkheid (niet alleen in de beroepsgerichte vakken) voortdurend naar voren.
Daarnaast is het (midden)management voorstander van een betere aansluiting tussen vmbo en mbo door ook in het vmbo competentiegericht onderwijs in te voeren. In de gesprekken werd in dat verband regelmatig naar voren gebracht dat leerlingen aan de hand van 'echte praktijksituaties' moeten leren. Deze zouden hen meer motiveren dan het huidige onderwijs.
De laatste opmerkingen hebben echter meer betrekking op hoe het onderwijs wordt vormgegeven en niet op de vraag wat er geleerd moet worden. Deze wat-vraag is onderwerp van onderzoek.

5. Digitale enquête

5.1 Organisatie en verloop

Als aanvulling op de gesprekken met docenten en (midden)managers, heeft er tussen 1 en 17 april 2009 een digitaal onderzoek plaatsgevonden onder docenten beroepsgerichte programma's en leden van het (midden)management van vmbo-scholen. Dit onderzoek is in de vorm van een internetenquête uitgevoerd door DUO Market Research in Utrecht. Doel van deze enquête was na te gaan of de mening van respondenten over het vmbo verandert als de situatie verandert. Tijdens de netwerkbijeenkomsten werd er om een mening gevraagd in het bijzijn van collega's, de enquête daarentegen werd individueel en anoniem ingevuld.

Via nieuwsbrieven van zowel de Stichting Platforms VMBO als de individuele platforms is de doelgroep opgeroepen deel te nemen aan de enquête. Waar mogelijk zijn mensen via een persoonlijke e-mail of brief rechtstreeks benaderd en kregen ze een inlogcode waarmee ze de enquête konden invullen.
Deelnemers die zich spontaan meldden om de enquête in te vullen moesten eerst enkele vragen beantwoorden om te bepalen of ze tot de doelgroep behoorden. Was dat het geval dan kregen ze per e-mail een code toegestuurd en konden ook zij met behulp van die code de enquête invullen.

DUO Market Research heeft op verzoek van SPV alle enquêteresultaten geïnventariseerd en daarover gerapporteerd. DUO heeft geen conclusies getrokken.
De resultaten van het digitaal onderzoek zijn tijdens een bestuursvergadering van de Stichting Platforms VMBO op 5 juni 2009 gepresenteerd aan het bestuur.

DUO Market Research heeft een vervolgopdracht uitgevoerd om de sector Techniek nader te analyseren en is daarbij vooral nagegaan of er tussen afdelingen grote verschillen in opvattingen bestaan. De resultaten zijn besproken met vertegenwoordigers van de sector en daarna in het clusteroverleg van de sector. De nadere analyse door SPV zelf uitgevoerd en weergegeven in bijlage B 2.4 van deze notitie.

5.2 Respons

In totaal hebben 650 mensen de enquête ingevuld, 512 docenten (79% van het totaal) en 138 leden van het (midden)management (21% van het totaal aantal respondenten).

In de enquête zijn dezelfde thema's bevraagd als tijdens de gesprekken met docenten en leden van het (midden)management. Ook in de enquête kregen docenten dus drie thema's voorgelegd en leden van het (midden)management twee:

- Thema 1: de inhoud van de beroepsgerichte programma's (alleen voor docenten);
- Thema 2: De functie van (de beroepsgerichte programma's in) het vmbo;
- Thema 3: Het aanbod van beroepsgerichte programma's in het vmbo.

De vragen in de digitale enquête gingen soms wat dieper op een onderwerp in.

De docenten waren afkomstig uit verschillende sectoren zoals onderstaand overzicht laat zien.

	Aantal enquête	Percentage	Aantal gesprekken
Economie	130	20%	96
Intersectoraal	138	21%	189
Groen	86	13%	42
Techniek	293	45%	567
Zorg en welzijn	140	21%	189

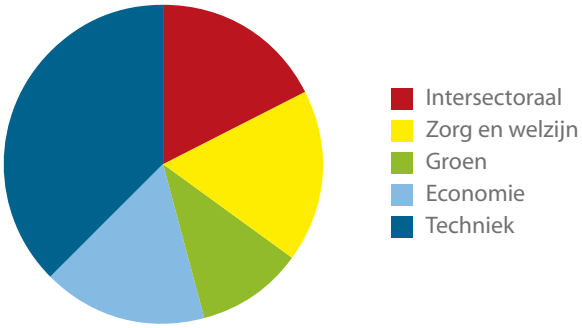

In de reacties was de sector Techniek ruim vertegenwoordigd. Dit is geen afspiegeling van het aantal docenten dat in deze sector werkzaam is of het aantal leerlingen dat onderwijs volgt in deze sector. Alle sectoren zijn, met uitzondering van Groen ongeveer even groot. (Groen is wat kleiner dan de rest.)

Uitgesplitst naar platforms hebben de volgende aantallen docenten aan de digitale enquête deelgenomen:

	gesprek	enquête		gesprek	enquête
ICT-route	42	12	Economie	59	57
Intersectoraal	13	18	HTV	37	28
SDV	84	22	Bouwtechniek	214	109
Technologie GL	50	34	Grafimedia	63	20
Uiterlijke verzorging	29	11	Mobiliteit	43	18
Verzorging/Z&W	160	75	Metaal & Metalektro	68	48
Landbouw breed	14	30	Techniek breed	54	34
Landbouw vakrichting	28	43	Technische installaties	104	76
			Transport & logistiek	21	12

Er zitten nogal wat verschillen tussen het aantal respondenten van de digitale enquête en deelnemers aan de gesprekken tijdens de netwerkbijeenkomsten. In veel gevallen hebben er minder mensen aan de digitale enquête deelgenomen dan aan de gesprekken, met als uitschieter de sector Techniek waar aan de gesprekken bijna een keer zoveel mensen hebben deelgenomen als aan de digitale enquête. Bij een aantal platforms is het aantal respondenten van de digitale enquête beduidend hoger dan het aantal deelnemers aan de gesprekken. Dit laatste geldt bijvoorbeeld voor de hele sector Groen: aan de enquête hebben bijna een keer zoveel mensen deelgenomen als aan de gesprekken.

Voor een deel hebben docenten gebruikgemaakt van de mogelijkheid twee keer hun mening te geven. 75% van de docenten gaf in de digitale enquête aan lid te zijn van een platform.

5.3 Algemene rapportage

Voor de rapportages per sector: zie bijlage 2.

5.3.1 Thema 1: Inhoud van beroepsgericht programma

Bijna de helft van de docenten (49%) geeft aan precies op de hoogte te zijn van de eindtermen van het beroepsgericht programma waarin zij lesgeven. 48% geeft aan globaal op de hoogte te zijn en 2% zegt niet goed op de hoogte te zijn.

Op de vraag of docenten op de hoogte zijn van de ruimte die de globaal geformuleerde eindtermen hen bieden, zegt:

- Precies 19%
- Ongeveer 52%
- Niet goed 25%
- Mijn programma is nog niet geglobaliseerd 4%

De 4% die zegt dat zijn programma nog niet geglobaliseerd is, is verdeeld over alle beroepsgerichte programma's van het vmbo.
Veel docenten zeggen wel te weten wat de eindtermen van zijn/haar programma inhouden maar niet op de hoogte te zijn van de ruimte die deze eindtermen bieden.

Aan docenten die aan hebben gegeven precies of ongeveer te weten welke ruimte de globaal geformuleerde eindtermen hen bieden (71% van de respondenten, 363 docenten), is gevraagd of zij van deze ruimte gebruikmaken. De antwoorden:

- Ja veel 32%
- Ja enigszins 60%
- Nee nauwelijks 8%

De docenten die weten dat er ruimte is in de examenprogramma's voor bijvoorbeeld het leggen van eigen accenten maken in meerderheid ook van deze ruimte gebruik.

Over het algemeen zijn docenten tevreden over de inhoud van de beroepsgerichte programma's, zoals onderstaand overzicht laat zien:

- (Zeer) tevreden 65%
- Niet tevreden/niet ontevreden 25%
- (Zeer) ontevreden 9%

1% van de docenten geeft aan zeer ontevreden te zijn over de inhoud van de programma's. Deze docenten komen in alle sectoren voor met uitzondering van de sector Zorg en welzijn.

Docenten is gevraagd hoe zij staan tegenover een verandering van de inhoud van het beroepsgericht programma. Hierop werd geantwoord:

	docent	collega	management
(Zeer) positief	50%	30%	42%
Niet positief/niet negatief	33%	33%	24%
(Zeer) negatief	18%	20%	9%
Ik heb hier geen zicht op		17%	25%

Bij deze vraag gaat het niet om een mogelijke herordening van de beroepsgerichte programma's maar om de inhoud van het beroepsgericht programma waarin een docent les geeft. De helft van de docenten zegt zelf een inhoudelijke verandering wel te zien zitten, maar schat in dat niet meer dan 30% van zijn collega's positief staat tegenover een dergelijke verandering. 4% van de docenten geeft aan zelf zeer negatief te staan tegenover inhoudelijke veranderingen. Eenzelfde percentage schat in dat zijn collega's zeer negatief staan tegenover een dergelijke verandering. 17% van de respondenten zegt niet in te kunnen schatten hoe een collega tegenover inhoudelijke veranderingen staat.

Ook is gevraagd hoe docenten denken dat hun management tegenover inhoudelijke veranderingen van het beroepsgericht programma staat. Een kwart van de docenten geeft als antwoord niet in te kunnen schatten welke mening het management is toegedaan. 42% van hen schat in dat het management positief tot zeer positief (4%) tegenover inhoudelijke veranderingen staat.

Opvallend is dat docenten in meerderheid aangeven dat zij zelf wel (zeer) positief tegenover inhoudelijke veranderingen van het beroepsgericht programma staan, maar dat ze inschatten dat collega's en hun management daar minder positief tegenover staan.

Op de vraag waar eventuele veranderingen toe moeten leiden, zeggen docenten:

- Meer mogelijkheden voor verdieping of specialisatie in het 'vakgebied' in de vmbo-bovenbouw;

- Betere aansluiting op de belangstelling en belevingswereld van leerlingen;
- Betere inhoudelijke aansluiting op programma's in het mbo.

Docenten is ook gevraagd welke veranderingen in hun ogen prioriteit hebben.
Als belangrijkste veranderingen noemen ze dan:
- Verdieping van de inhoud van het programma met vakgerichte onderdelen;
- Binnen het programma keuze bieden in brede en smalle uitstroomvarianten;
- Herformuleren van de inhoud van het programma in de vorm van competenties.

Als minst belangrijke veranderingen worden genoemd:
- Samenvoegen van de inhoud met andere beroepsgerichte vmbo-programma's;
- Samenvoegen van de inhoud met andere beroepsgerichte mbo-programma's;
- Herformuleren van de inhoud van het programma in de vorm van competenties.

De waarde van beroepsgerichte programma's

In de digitale enquête is docenten gevraagd welke waarde anderen volgens hen toekennen aan de beroepsgerichte programma's van het vmbo en hoe belangrijk zij die toekenning vinden.
Een derde van de docenten schat in dat het regionaal mbo veel waarde toekent aan het vmbo en 87% vindt dat belangrijk, zoals onderstaande tabel laat zien.

Regionaal MBO Docent schat in:		Belang	
Veel waarde	31%	Belangrijk	87%
Enige waarde	40%	Niet belangrijk/niet onbelangrijk	12%
Weinig of geen waarde	13%	Onbelangrijk	1%
Geen/weinig zicht op	17%		

Alle docenten hechten veel waarde aan de mening van het regionaal mbo over het vmbo.

Dezelfde vraag is voorgelegd als het gaat om het regionaal bedrijfsleven.

Regionaal bedrijfsleven Docent schat in:		Belang	
Veel waarde	34%	Belangrijk	88%
Enige waarde	38%	Niet belangrijk/niet onbelangrijk	11%
Weinig of geen waarde	10%	Onbelangrijk	1%
Geen/weinig zicht op	18%		

De inschattingen rond het regionaal bedrijfsleven laten eenzelfde beeld zien als die rond het regionaal mbo. Docenten schatten in dat het bedrijfsleven redelijk veel waarde hecht aan het vmbo en vinden dit belangrijk.

5.3.2 Thema 2: De functie van (beroepsgericht programma's in) het vmbo

Docenten en (midden)management is gevraagd welke functie zij toekennen aan het vmbo. Daarbij kon (net als tijdens de gesprekken tijdens de netwerkbijeenkomsten) gekozen worden uit:

- Oriënterend of beroepsoriënterend
- Voorbereidend of beroepsvoorbereidend
- Opleidend of beroepsopleidend.

In tegenstelling tot de gesprekken tijdens de netwerkbijeenkomsten, waarbij het ging om de huidige functie van het vmbo, is docenten en (midden)management tijdens de digitale enquête gevraagd wat volgens hen de functie van het vmbo is in 2012. Deze vraag is eerst in het algemeen gesteld en daarna per leerweg. Daarnaast is gevraagd of men inschat dat deze functie in 2012 met de huidige programma's vervuld kan worden. Voor 2012 is gekozen omdat dit een te overzien aantal jaren in de toekomst ligt.

Functie totale vmbo in 2012	Docenten	Management
Oriënteren	36%	53%
Voorbereiden	51%	39%
Opleiding	12%	7%

Kan deze functie vervuld worden met de huidige programma's?

	Docenten	Management
(zeer) goed	70%	72%
Matig	26%	23%
(zeer) slecht	3%	4%

Docenten en managers kennen het vmbo in 2012 vooral een oriënterende en voorbereidende functie toe, waarbij managers de nadruk meer leggen op oriënteren en docenten meer op beroepsvoorbereiding. Beide groepen zijn van mening dat deze functie met de huidige programma's goed vervuld kan worden.
Opmerkelijk is dat niemand heeft geantwoord dat de functie die zij toekennen aan het vmbo met de huidige programma's zeer slecht gerealiseerd kan worden.

Aan docenten en management is ook gevraagd of de school op één lijn zit wat betreft de functie die aan het vmbo wordt toegekend.

	Docenten	Management
Ja	64%	77%
Nee	14%	14%
Ik heb hier geen zicht op	22%	19%

Over het algemeen zitten scholen op één lijn als het gaat om de functie die zij, in 2012, toekennen aan het vmbo. Zorgelijk is het feit dat 22% van de docenten en 19% van het (midden)management aangeeft niet te weten of de school op één lijn zit als het gaat om de functie van het vmbo.

Nadat gevraagd was welke algemene functie docenten en (midden)management het vmbo toekennen is er uitgesplitst naar leerwegen. Dit leidde tot de volgende antwoorden:

	Basisberoepsgerichte leerweg		Kaderberoepsgerichte leerweg		Gemengde leerweg	
	docenten	managers	docenten	managers	docenten	managers
Oriënteren	29%	35%	34%	44%	66%	78%
Voorbereiden	51%	49%	57%	51%	30%	18%
Opleiding	20%	17%	8%	5%	4%	3%

Over de functie van de basis- en de kaderberoepsgericht leerweg komen de meningen van docenten en (midden)management in het vmbo aardig overeen. Over het algemeen kent men het vmbo in 2012 een voorbereidende en oriënterende functie toe. Zoals was te verwachten, kennen zowel (midden)management als docenten aan de basisberoepsgerichte leerweg ook een opleidende functie toe, maar dit geldt maar voor een beperkt aantal (18%). Over de gemengde leerweg lopen de meningen iets verder uiteen. Beide groepen zijn van mening dat deze leerweg vooral een oriënterende functie heeft, maar leden van het (midden)management zijn hierin iets uitgesprokener dan docenten. Opvallend is dat 4% van de respondenten de gemengde leerweg een opleidende functie toekent.

Kan deze functie vervuld worden met de huidige programma's?

	Basisberoepsgerichte leerweg		Kaderberoepsgerichte leerweg		Gemengde leerweg	
	docenten	managers	docenten	managers	docenten	managers
(zeer) goed	71%	70%	72%	72%	58%	60%
Matig	25%	22%	26%	21%	31%	31%
(zeer) slecht	3%	8%	2%	7%	10%	9%

Een ruime meerderheid van docenten en leden van het (midden)management is van mening dat de functie die zij toekennen aan het vmbo in 2012 met de huidige programma's te vervullen is. Slechts een klein percentage, (nergens boven de 10%) is van mening dat deze functie slecht tot zeer slecht met de huidige programma's vervuld kan worden. Wel is men van mening dat de functie voor de gemengde leerweg wat minder goed vervuld kan worden dan voor de twee andere leerwegen.

Aan de mensen die in de enquête aangegeven hebben dat de functie die zij toekennen aan het vmbo (zeer) slecht met de huidige programma's vervuld kan worden, is gevraagd tegen welke belemmeringen zij oplopen. Opgemerkt moet worden dat dit telkens om een kleine groep mensen gaat (in totaal 186). En dat de antwoorden op deze vraag niet uitgesplitst zijn naar sectoren In de rapportage per sector komen deze antwoorden dan ook niet terug.

Basisberoepsgerichte leerweg	Kaderberoepsgerichte leerweg	Gemengde leerweg
• De geringe mogelijkheid voor leerlingen om praktijkervaring op te doen. • De geringe mogelijkheid voor verdieping van examenprogramma's (door managers nauwelijks genoemd). • De geringe inhoudelijke afstemming met programma's in het mbo. • De voorbereiding op competentiegericht onderwijs in het mbo.	• De geringe mogelijkheid voor verdieping van examenprogramma's (door managers nauwelijks genoemd). • De geringe mogelijkheid voor leerlingen om praktijkervaring op te doen. • De geringe inhoudelijke afstemming met programma's in het mbo. • Docenten noemden ook: de geringe mogelijkheid om onderdelen van verschillende programma's te combineren.	• De geringe mogelijkheid voor leerlingen om praktijkervaring op te doen. • De geringe mogelijkheid voor verdieping van examenprogramma's (door managers nauwelijks genoemd). • De geringe inhoudelijke afstemming met programma's in het mbo. • Docenten noemden ook: de geringe mogelijkheid om onderdelen van verschillende programma's te combineren.

Ten slotte is in het kader van thema 2 gevraagd hoe respondenten staan tegenover de uitvoering van een gezamenlijk vmbo – mbo traject (VM2) in de beroepsgerichte leerweg van het vmbo.
Hier staat men als volgt tegenover:

	Docenten	Management
(zeer) positief	63%	75%
Neutraal	31%	20%
(zeer) negatief	6%	5%

Over het algemeen staan zowel docenten als (midden)management positief tot zeer positief tegenover de invoering van VM2-trajecten. 29% van de managers en 19% van de docenten zegt zeer positief te staan tegenover deze trajecten. Niemand heeft aangegeven zeer negatief tegenover VM2-trajecten te staan.

5.3.3 Thema 3: Het aanbod van beroepsgerichte programma's in het vmbo

Aan docenten is gevraagd welk type programma's de school waaraan zij verbonden zijn, aanbiedt. Een school kan meerdere typen programma's aanbieden, het totaal percentage komt dus boven de 100%.

- Afdelingsprogramma's 75%
- Intrasectorale programma's 40%
- Intersectorale programma's 24%

Deze vraag is uitgesplitst naar de verschillende sectoren in het vmbo

	Economie	Groen	Intersect.	Techniek	Zorg en welzijn
Afdelingsprogramma's	63%	72%	69%	86%	63%
Intrasectorale programma's	60%	37%	44%	33%	57%
Intersectorale programma's	26%	16%	63%	13%	18%

Veel docenten geven aan verbonden te zijn aan een school waar afdelingsprogramma's worden aangeboden. De verhouding intra- / intersectorale programma's wisselt per sector, waarbij opgemerkt moet worden dat het onderscheid tussen beide type programma's niet altijd voor iedereen duidelijk is en dat het gaat om begrippen die op scholen niet altijd worden gehanteerd.

Docenten is gevraagd in hoeverre ze op de hoogte zijn van de kenmerkende verschillen tussen beroepsgerichte programma's.

	Economie	Groen	Intersect.	Techniek	Zorg en welzijn
• Ik ben niet op de hoogte	16%	13%	15%	10%	15%
• Ik ken globaal de kenmerkende verschillen en overeenkomsten	63%	66%	57%	56%	62%
• Ik weet precies wat de kenmerkende verschillen en overeenkomsten zijn	22%	21%	28%	34%	23%

Slechts weinig docenten geven aan niet op de hoogte te zijn van de kenmerkende verschillen tussen beroepsgerichte programma's. De meesten geven aan de kenmerkende verschillen globaal te kennen.Ongeveer een kwart van alle docenten zegt precies de verschillen te kennen tussen de beroepsgerichte programma's. Bij de laatste categorie is het hoge aantal docenten Techniek (34%) opvallend.

Over het algemeen zijn docenten tevreden over het aanbod aan beroepsgerichte programma's dat een school leerlingen biedt. 75% zegt daar (zeer) tevreden over te zijn, 6% is (zeer) ontevreden (waarvan 5% ontevreden en 1% zeer ontevreden). De 6% (= 33 docenten) die aangeeft (zeer) ontevreden te zijn over het programma-aanbod van de school waaraan zij verbonden zijn, geeft als redenen hiervoor:

- Er is te weinig mogelijkheid voor het bieden van maatwerk.
- Het programma-aanbod spreekt de leerlingen te weinig aan.
- Het programma-aanbod biedt te weinig mogelijkheden voor het uitstellen van programmakeuze.

Een redelijk groot aantal (21%) van de docenten die zegt ontevreden te zijn geeft een eigen reden op voor deze ontevredenheid.

Aan leden van het (midden)management is de vraag voorgelegd in hoeverre zij tevreden zijn over de mate waarin docenten gebruikmaken van de ruimte die de beroepsgerichte programma's hen bieden. Hun antwoord:

- (zeer) tevreden 59%
- Neutraal 31%
- (Zeer) ontevreden 11%

Ook deze vraag is uitgesplitst naar sectoren:

	Economie	Groen	Intersect.	Techniek	Zorg en welzijn
(zeer) tevreden	57%	67%	61%	49%	54%
Neutraal	30%	28%	36%	36%	35%
Ontevreden	13%	6%	3%	15%	11%

De tevredenheid van het (midden)management over het gebruik van de ruimte die is ontstaan in de programma's door docenten ligt net iets boven de helft. Een grote groep (30%) van het (midden)management geeft aan hierover niet tevreden, maar ook niet ontevreden te zijn. Dit kan er ook op duiden dat ze óf niet weten op welke manier er gebruikgemaakt kan worden van deze ruimte óf geen zicht hebben op de vraag of hun docenten van de ruimte gebruikmaken. Gemiddeld geeft één op de tien leden van het (midden)management aan ontevreden te zijn over de mate waarop docenten gebruikmaken van de ruimte. Opvallend is dat leden van het (midden)management van intersectorale programma's zelden ontevreden zijn over de mate waarin hun docenten gebruikmaken van de ruimte.

Ten slotte is aan het (midden)management gevraagd hoe zij staan tegenover veranderingen in het beroepsgericht programma-aanbod van het vmbo én hoe zij inschatten dat hun collega's staan tegenover mogelijke veranderingen.

	Manager (M)	Collega's (C)
(zeer) positief	65%	29%
Neutraal	26%	41%
(Zeer) negatief	9%	16%
Verschilt per sector		15%

Ook deze vraag is uitgesplitst naar sectoren:

	Economie		Groen		Intersect.		Techniek		Zorg en welzijn	
	M	C	M	C	M	C	M	C	M	C
(zeer) positief	61%	32%	76%	17%	72%	31%	64%	26%	61%	26%
Neutraal	33%	43%	22%	44%	25%	47%	25%	39%	30%	52%
(Zeer) negatief	7%	6%	11%	17%	3%	9%	11%	21%	9%	9%
Verschilt per sector		17%		22%		14%		15%		13%

Normaal in een enquête is dat de respondent zichzelf positiever inschat dan 'de anderen', maar in de antwoorden op deze vraag doen zich wel erg grote verschillen voor. De leden van het (midden)management zeggen van zichzelf over het algemeen positief te staan tegenover veranderingen in het aanbod van beroepsgerichte programma's in het vmbo, maar schatten in dat hun collega's hier veel minder positief over denken. Veel leden van het (midden)management hebben gebruikgemaakt van de mogelijkheid 'neutraal' te antwoorden. Onduidelijk is of zij hiermee aangeven hier geen zicht op te hebben of dat ze inschatten dat het de collega's niet zoveel uitmaakt of het programma-aanbod veranderd wordt. Ongeveer 15% van de leden van het (midden) management geeft aan de vraag niet te kunnen beantwoorden omdat er verschillen per sector zijn.

Aan leden van het (midden)management die hebben aangegeven (zeer) positief te staan tegenover mogelijke veranderingen in het programma-aanbod van het vmbo (dit waren er 95 van de 138) is gevraagd waar een mogelijke verandering, in hun optiek, toe zou moeten leiden. De drie meest gegeven antwoorden waren:

- meer mogelijkheden om programma-onderdelen uit verschillende sectoren te combineren;
- een betere aansluiting bij de belevingswereld van de leerlingen;
- een betere inhoudelijke aansluiting op de programma's van het mbo.

Ten slotte is deze leden van het (midden)management gevraagd welke verandering volgens hen prioriteit heeft. Zij antwoordden:

- binnen het eigen programma de leerlingen de mogelijkheid bieden om onderdelen uit andere programma's te volgen;
- binnen het programma keuze bieden voor brede en smalle uitstroomvarianten;
- herformuleren van de inhoud van de programma's in de vorm van competenties.

Als minst belangrijke veranderingen werden genoemd:

- uitbreiding van het programma-aanbod met vakgerichte programma's;
- samenvoegen van de inhoud van beroepsgerichte vmbo en mbo-programma's;
- actualiseren van de eindtermen van de programma's.

6 Reacties op het conceptadvies

6.1 Organisatie en verloop

In de periode oktober – november 2009 is het conceptadvies voorgelegd aan de mensen die in de eerste fase van het veldonderzoek hun mening hebben gegeven over het vmbo: platforms, (midden)management, management, organisaties en individuele personen.

Als eerste is het conceptadvies voorgelegd aan de secretarissen/coördinatoren van de platforms. Via hen is het conceptadvies besproken in de platforms. In tegenstelling tot fase 1 hebben de platforms dit keer geen instructies gekregen voor het verloop van de bespreking, wel ontvingen zij het conceptadvies en een PowerPoint presentatie waarin het advies werd toegelichte De organisatie van de raadpleging was in handen van de platforms. Sommige platforms hebben het advies besproken tijdens hun reguliere netwerkbijeenkomsten, andere hebben speciale bijeenkomsten georganiseerd. Alle platforms is gevraagd voor 13 november 2009, namens hun leden, een reactie te geven op het advies.

SPV heeft, net als in fase 1, drie bijeenkomsten voor het (midden)management georganiseerd. Deze bijeenkomsten zijn iets minder goed bezocht dan de bijeenkomsten in fase 1. In totaal hebben ongeveer 60 mensen hun reactie op het advies gegeven, nadat ze over de inhoud daarvan geïnformeerd waren door middel van de PowerPoint presentatie.

Op 12 november heeft SPV haar jaarlijkse managementbijeenkomst gehouden. Tijdens deze bijeenkosten is het conceptadvies besproken en konden de 130 aanwezigen hun mening geven.

Ten slotte is het advies besproken met beleidsmedewerkers van de VO-raad, de MBO Raad, de AOC Raad, MBO 2010 en Colo. Deze organisaties is niet om een formele reactie gevraagd. Schriftelijke reacties zijn ontvangen van het platform VVVO en de NKO. LAKS, Ouders en Coo en Lobo zijn eveneens om een reactie gevraagd maar hebben hiervan geen gebruikgemaakt.

Van het College voor Exmamens, SLO en enkele individuele personen zijn reacties op het conceptadvies ontvangen.

Alle mensen die gereageerd hebben of die om een reactie is, gevraagd hebben het conceptadvies digitaal of op papier ontvangen met de nadrukkelijke opmerking dat het een concept betrof.

Tijdens alle besprekingen van het advies stonden de volgende vragen centraal:
- Herkent u zich in de samenvatting van de resultaten van het veldonderzoek?
- Staat u achter de adviezen van SPV?
- Zijn de adviezen uitvoerbaar in scholen?
    - Behoud de functie van het vmbo, en kies voor intensieve doorontwikkeling van het vmbo
    - Bied flexibiliteit en maatwerk
    - Bied een examenmix
    - Maak het vmbo herkenbaarheid voor 'derden'
    - Betrek docenten bij doorontwikkeling

6.2 Respons

Alle geledingen die om een reactie is gevraagd, hebben het conceptadvies positief ontvangen. De ondervraagden herkennen zich in de conclusies van het onderzoek en in het advies en geven aan daar achter te staan. De voorstellen in het advies kunnen op een groot draagvlak rekenen. Uiteraard zijn bij onderdelen van het advies vragen gesteld en opmerkingen gemaakt, maar geen van de ondervraagden wees het advies in zijn geheel af.

Alle mensen die gereageerd hebben, zijn blij met het voorstel niet te streven naar een rigoureuze wijziging van het vmbo, maar zoveel mogelijk binnen de bestaande kaders een intensieve doorontwikkeling te laten plaatsvinden. Die doorontwikkeling zou in de vorm van een update van programma's moeten plaatsvinden en er zou gestreefd moeten worden te komen tot programmaclusters met kern- en keuzeprogramma-eenheden. Hierdoor wordt het vmbo compacter en duidelijker en waarschijnlijk beter uit te leggen aan de wereld rond het vmbo.
Het voorstel te komen tot programmaclusters bestaande uit kern- en keuzeprogramma's moest in veel gevallen wel wat nader toegelicht worden, maar na deze toelichting konden alle betrokkenen (docenten, (midden)managers en 'derden') zich vinden in de voorstellen.

Hierna worden de reacties van de verschillende groepen per sector kort weergegeven.

6.2.1 Docenten

De meeste platforms hebben in hun netwerkactiviteiten aandacht besteed aan het conceptadvies en dit met docenten besproken. SPV heeft van tien van de zestien platforms een reactie op het advies ontvangen. De platforms die gereageerd hebben:

Platform	Ja	Nee
Sector Economie		
• Economie		X
• HTV		X
Sector Groen		
• Groen	X	
Sector Intersectoraal		
• Intersectoraal	X	
• ICT-route	X	
• Sport Dienstverlening Veiligheid	X	
• Technologie		X
Sector Techniek		
• Bouwtechniek	X	
• Grafimedia	X	
• Metaal & metalektro	X	
• Mobiliteit		X
• Techniek breed		X
• Technische installaties	X	
• Transport & logistiek		X
Sector Zorg en welzijn		
• Uiterlijke verzorging	X	
• Verzorging/Zorg en welzijn	X	

Economie

Vanuit de sector Economie is geen reactie ontvangen op het conceptadvies van de Stichting Platforms VMBO.
Opgemerkt moet worden dat er binnen het platform economie op dit moment een pilot loopt waaraan zes scholen deelnemen. Deze pilot werkt op basis van een visiedocument dat in augustus 2009 door het platform is vastgesteld en is aangeboden aan OCW. In dit visiedocument staan vrijwel dezelfde adviezen als in het advies van SPV. Hieruit kan worden afgeleid dat het platform Economie positief staat tegenover de adviezen zoals ze in VMBO Herkend zijn geformuleerd.

Groen

Het groene onderwijs kan zich vinden in de adviezen zoals ze verwoord zijn in voorliggend document. Wel vraagt het platform Groen zich af of het invoeren van een systeem van programmaclusters met kern- en keuzeprogramma's gerealiseerd kan worden zonder wetswijziging. Men is overigens een groot voorstander van dit sytsteem.

Groene scholen wijzen kwaliteitsborging van schoolexamens niet af, maar wijzen wel op de autonomie van scholen als het gaat om de schoolexamens. De scholen zijn tegenstander van landelijke regelingen of voorschriften als het gaat om de kwaliteitsborging van schoolexamens.

Intersectoraal

De platforms die vallen onder de sector Intersectoraal onderschijven in grote lijnen de conclusies en adviezen van het advies. Vanuit de platforms zijn enkele opmerkingen gemaakt en suggesties gedaan met betrekking tot examinering. Het centraal examen wordt door de platforms niet altijd als representatief gezien voor het onderwijs dat gegeven wordt. Het schoolexamen zou men graag afnemen door middel van een 'regionaal ontwikkelde meesterproef.'

In de voorstellen rond flexibilitet en maatwerk kunnen de platforms die gereageerd hebben, zich vinden. Ook zijn de platforms groot voorstander van het doorontwikkelen van het vmbo zonder aan te sturen op een structuurwijziging in het stelsel van leerwegen en sectoren. Een enkel platform stelt voor de theoretische leerweg af te schaffen en de gemengde leerweg te zien als leerweg richting mbo en havo met als voordeel dat leerlingen zich meer gericht orinteren op hun loopbaan.

Techniek

De platforms die vallen onder de sector Techniek kunnen zich vinden in de voorstellen zoals verwoord in dit advies. Zij zijn voorstander van het ontwikkelen van een systeem van kern- en keuzeprogramma's. De platforms Bouw, Metaal & metaalelektro en Technische Installaties hebben aangegeven gezamenlijk te willen onderzoeken of het mogelijk is voor deze programma's één programmacluster te ontwikkelen met een substantieel kernprogramma.

Het platform Grafimedia ondersteunt niet de voorstellen te komen tot programmaclusters met elk een eigen kernprogramma omdat zij zich niet verwant voelt met andere programma's in het vmbo. Het platform geeft aan te opteren voor een zelfstandig programmacluster met een eigen kernprogramma dat in de keuzeprogramma's mee kan draaien met de andere programma's.

Het platform Metaal & metalektro pleit ervoor flexibilteit ook door te voeren in de examens waardoor flexibele uitstrtoom uit het vmbo en instroom in het mbo mogelijk wordt. In de examenvormen wil dit platform graag nauwer aansluiten bij ontwikkelingen in het mbo.

Het platform Technische Installaties brengt in een reactie de bijzondere positie van de sector Techniek onder de aandacht met betrekking tot het opleidend karakter van de afdelingen en vraagt om een specifieke aanpak voor deze sector. Daarnaast pleit dit platform voor het door de overheid instellen van een commissie die de consequenties van de voorstellen van SPV verder onderzoekt, vooral waar het gaat om bekostiging, bevoegdheden, nomenclatuur, licenties en beeldvorming. Daarnaast stelt zij voor een onafhankelijke programmaraad in te stellen die de uitwerking van de programmering als taak krijgt en scholen en docenten begeleid en faciliteerd in het veranderingsproces.

Het platform pleit er daarbij voor de intrasectorale programma's in de sector Techniek te laten vervallen. Dit standpunt wordt onderschreven door het platform Bouw. Leerlingen die zich breed willen oriënteren kunnen dit doen door een brede keuze van keuzeprogramma's. Ten slotte pleit het platform ervoor specifiek aandacht te besteden aan LOB voor de hele sector Techniek (en het volledige vmbo). Dit moet starten in leerjaar 1 van het vmbo. De programma's voor de basisberoepsgerichte leerweg moeten, samen met het mbo, doorontwikkeld worden tot eind niveau 2-3.

Zorg en welzijn

Het platform Uiterlijke verzorging geeft in een reactie aan zich te herkennen in de onderzoeksresultaten en zich te kunnen vinden in het advies van SPV. Met name het idee van kern- en keuzeprogramma's wordt ondersteund, omdat het hiermee makkelijker wordt om binnen het programma Uiterlijke verzorging onderdelen van de sector Economie aan te bieden.

Het platform Verzorging/Zorg en welzijn geeft in haar reactie aan dat docenten zich in grote lijnen kunnen vinden in de adviezen van SPV. Ten aanzien van het voorstel om te komen tot kern- en keuzeprogramma's is een minderheid van de docente van mening dat dit een te vergaande vorm van maatwerk inhoudt. Een groep docenten vreest een verzwaring van het vak als leerlingen keuzeprogramma-eenheden uit andere sectoren 'meenemen' naar het programma Verzorging/Zorg en welzijn. Het platform pleit ervoor binnen de sector Zorg en welzijn te komen tot één programmacluster waarbij het programma Zorg en welzijn als uitgangspunt dient.

6.2.2 Management en (midden)management

Tijdens drie bijeenkomsten met leden van het (midden)management en de managementbijeenkomst van SPV is het conceptadvies toegelicht en besproken. De aanwezigen kunnen zich in grote lijnen vinden in de voorstellen van SPV. Kanttekeningen worden er geplaatst bij het voorstel tot het integraal invoeren van een doorlopend traject vmbo – mbo niveau 2. Deelnemers aan de bijeenkomsten zijn daarvan over het algemeen warm voorstander (met behoud van het vmbo-examen) maar vragen zich af of dit strookt met het advies niet in te steken op een stelselwijziging.

Het advies te komen tot programmaclusters met kern- en keuzeprogramma's wordt in meerderheid onderschreven, wel wordt opgemerkt dat dit een beroep doet op de organiseerbaarheid ervan in de school, maar scholen zien wel in dat deze systematiek het mogelijk maakt programmaonderdelen aan te blijven bieden bij een teruglopend aantal leerlingen.

Leden van management en (midden)management onderschrijven net als docenten het belang van LOB in het vmbo en vragen daarvoor veel aandacht.

6.2.3 'Derden'

Voor de organisaties met wie over het advies is gesproken, was het advies herkenbaar en vaak niet verrassend. Alle organisties konden zich vinden in de voorstellen, maar plaatsten daar vaak wel kanttekeningen bij elk vanuit hun eigen discipline.

Algemeen werd als opmerking gemaakt vooral te streven naar duidelijke, voor één uitleg vatbare begrippen om verwarring naar aanleiding van het advies te voorkomen. Opvallend was dat de zogenoemde 'derden' meer vragen stelden rond de organiseerbaarheid van de voorstellen dan de mensen afkomstig uit scholen. Dat gold vooral voor het voorstel programmaclusters met kern- en keuzeprogramma's in te voeren.

Het College voor Examens pleit ervoor zorg te dragen voor een voldoende 'p'-deel (praktische deel) in het kerndeel van het programma met voldoende diepgang om daarop CSPE's te maken. Daarnaast pleit dit college ervoor te kiezen voor programmaclusters die zich voldoende onderscheiden van elkaar. Tevens pleit het College voor Examen ervoor dat het de moeite waard is te onderzoeken of taal en rekenen afgestemd kunnen worden op de beroepsgerichte programma's.
Het College voor Examen ziet geen reden om op basis van de adviezen te streven naar een ander examenstelsel in het vmbo. Zij wijst erop dat centraal examen en schoolexamen in de regelgeving al even belangrijk zijn als het gaat om de afsluiting van het vmbo en op het feit dat het CSPE als examenvorm voldoet. Het is volgens haar vanzelfsprekend dat een ander programma-aanbod (programmaclustering) leidt tot een kleiner aantal en qua inhoud andere CSPE's. Het College voor Examens wil in de ontwikkeling van dit programma-aanbod graag een rol spelen.

Het mbo kan zich vinden in de adviezen van SPV, zo blijkt uit informele gesprekken met MBO Raad, AOC Raad en mbo 2010. De organisaties hebben aangegeven graag te willen participeren in de ontwikkeling van programmaclusters zodat er een doorlopende beroepskolom ontstaat van vmbo naar mbo, ook wat bijvoorbeeld het aantal programmaclusters/domeinen betreft.
Daarnaast willen de organisaties graag onderzoeken/onderzocht hebben of het mogelijk is te komen tot een doorlopend leertraject en een doorlopende pedagogisch didactische invulling daarvan van vmbo naar mbo niveau 2-3. Zij erkennen dat dit traject er voor verschillende sectoren anders uit kan zien. Voor de ene sector kan niveau 2 eindonderwijs zijn, voor het andere de opstap om door te stromen naar een hoger niveau.

Een van de ouderorganisaties (NKO) heeft in een schriftelijke reactie aangegeven de voorstellen van SPV te ondersteunen en zich vooral te kunnen vinden in de aandacht die bepleit wordt voor LOB. De organisatie heeft aangegeven in de ontwikkeling van LOB graag een rol te willen spelen, vooral omdat onderzoek heeft uitgewezen dat ouders een cruciale rol spelen in de keuzes die hun kinderen maken.

7. Alle onderzoeksgegevens naast elkaar: samenvatting en conclusies

7.1 Inleiding

Docenten en (midden)management stelden het zeer op prijs dat tijdens dit veldonderzoek hun mening over het vmbo werd gevraagd. Uiteraard hopen ze dat deze mening

van invloed zal zijn op de ontwikkeling van deze vorm van onderwijs.
Nadere bestudering van de resultaten van dit onderzoek leert in de eerste plaats dat docenten tevreden zijn over het vmbo: zij geven het vmbo gemiddeld een 6.7. Wel is er hier en daar behoefte enkele aanpassingen c.q. doorontwikkeling door te voeren in de vorm van het up-to-date brengen van programma's. Grote structuurwijzigingen zien zij echter niet zitten. Door beide onderzoeken wordt dit beeld bevestigd.

Het advies dat SPV uitbrengt op basis van het onderzoek als geheel valt uiteen in drie kernadviezen en twee afgeleide adviezen. Deze adviezen zijn beschreven in deel 1 van deze rapportage.

7.2 Algemene tendens per thema

Hierna is per thema de algemene tendens weergegeven. Uitsplitsing naar sector is hier buiten beschouwing gelaten omdat overall gezien de uitkomsten per sector niet noemenswaardig verschillen.

7.2.1 Thema 1: Uw beroepsgericht programma

Over het algemeen zijn docenten tevreden over de inhoud van het beroepsgericht programma. Zij geven het vmbo gemiddeld een 6,7.
De veranderingsbereidheid in het vmbo is niet erg groot. Dit blijkt uit de veldonderzoeken en uit de digitale enquête. Docenten geven daarin aan zelf wel te willen veranderen, maar hun collega's en leidinggevenden veel minder.

Veranderingen die gewenst worden, zijn:
- meer flexibiliteit en ruimte;
- meer mogelijkheden voor verdieping of specialisatie;
- mogelijkheden tot het bieden van brede en smalle uitstroomvarianten;
- actualisering van de programma's.

Vooral in de gesprekken die met docenten en leden van het (midden)management zijn gevoerd, komen bovenstaande wensen naar voren, de digitale enquête ondersteunt dit. In gesprekken geven docenten en (midden)managers in het vmbo aan dat ze leerlingen graag meer op maat willen bedienen, zij brengen vooral de eerste drie genoemde punten in dit verband naar voren.

Opvallend is dat gemiddeld 25% van de docenten in de digitale enquête aangeeft niet in te kunnen schatten hoe zijn collega's en het (midden)management van de school waaraan zij verbonden zijn, denken over veranderingen in het vmbo. Het lijkt of er in de communicatie tussen verschillende lagen in de scholen het een en ander te verbeteren is.

Uit de gesprekken in de platforms en de digitale enquête blijkt dat ongeveer de helft van de docenten op de hoogte is van de landelijke programma's van het vak waarin ze lesgeven. Ruim een kwart van de docenten geeft aan niet goed of niet op de hoogte te zijn van deze programma's. Dat de programma's docenten ruimte bieden om hun eigen

invulling aan het onderwijs te geven, weet ongeveer de helft van de docenten. Van deze mogelijkheid maken niet alle docenten gebruik. Het merendeel van de docenten gebruikt de ruimte af en toe om een eigen inkleuring te geven aan het programma.

De bekendheid met de inhoud van beroepsgerichte programma's in het vmbo is, volgens docenten, bij 'de buitenwereld' (mbo, bedrijfsleven, ouders en leerlingen) niet erg groot. Leerlingen weten niet waar ze aan beginnen als ze kiezen voor een afdeling. Ook ouders zijn niet echt op de hoogte noch het vervolgonderwijs en het bedrijfsleven. Volgens docenten hechten mbo en bedrijfsleven niet zo heel veel waarde aan de beroepsgerichte programma's. Docenten vinden het wel erg belangrijk dat mbo en bedrijfsleven waardering hebben voor hetgeen op het vmbo wordt geleerd.

7.2.2 Thema 2: De functie van (beroepsgerichte programma's) in het vmbo

In het veldonderzoek is gevraagd naar de functie die docenten op dit moment toekennen aan het vmbo, in de digitale enquête is gevraagd naar de functie van het vmbo in 2012. In beide onderzoeken wordt aan het vmbo vooral een voorbereidende functie toegekend. Meer dan de helft van de docenten geeft in beide onderzoeken aan dat de nadruk van het vmbo moet liggen op de voorbereiding van leerlingen op een opleiding in het vervolgonderwijs (mbo of havo). Een grote groep docenten geeft aan dat het vmbo vooral een oriënterende functie heeft en een kleine groep vindt de belangrijkste functie van het vmbo het bieden van een beroepsopleiding.

Over het algemeen zeggen docenten dat ze de functie die ze toekennen aan het vmbo, kunnen bereiken met de huidige programma's. Met andere woorden: om de functie van het vmbo te bereiken zijn volgens docenten geen aanpassingen aan het programma noodzakelijk.

In de digitale enquête is docenten en management gevraagd naar hun mening ten aanzien van VM2 trajecten. In alle sectoren staan zowel docenten als (midden)management positief tegenover het bestaan van dergelijke trajecten.

7.2.3 Thema 3: Het aanbod van beroepsgerichte programma's in het vmbo/uw sector

In het veldonderzoek is gevraagd naar de mening van docenten over het aanbod van beroepsgerichte programma's in de eigen sector. In de digitale enquête was de vraagstelling ruimer, namelijk in het vmbo in het algemeen.

Docenten geven aan de programma's van andere afdelingen/sectoren globaal te kennen. Men weet wat de kenmerkende verschillen tussen programma's (sectoren) zijn.
Over het algemeen vinden docenten dat de school waaraan zij verbonden zijn een goed aanbod doet aan leerlingen.

Bijlagen

Bijlage 1 Gesprekken tijdens netwerkbijeenkomsten: rapportage per sector

Hierna volgt een rapportage per sector, per thema. Ook de conclusies zijn per sector weergegeven. Waar mogelijk of nodig worden deze uitgesplitst naar de platforms beroepsgerichte programma's die onder de sector vallen. Geprobeerd is deze rapportage compact te houden.

SPV onderscheidt vijf sectoren:
- Economie
- Groen
- Intersectoraal
- Techniek
- Zorg en welzijn

B1.1 Economie

Binnen de sector Economie zijn twee platforms actief: Economie en Horeca, Toerisme en Voeding (HTV). De sector kent meer beroepsgerichte programma's, maar die vallen vrijwel allemaal onder het platform Economie. In het onderzoek is nauwelijks onderscheid aangebracht tussen de verschillende beroepsgerichte programma's. Dit is ook lastig vanwege de soms geringe respons per programma.

De opkomst van docenten in de sector Economie was:
- economie 59 docenten
- HTV 37 docenten

Responsaandeel van deze sector in het totale onderzoek: 9%

Thema 1: tevredenheid met het programma
De docenten hebben de volgende aspecten van het programma met een cijfer gewaardeerd:

	Economie	HTV
Actualiteit van het programma	7,3	6,5
Mogelijkheden voor variatie in didactiek	7,3	7,2
Samenhang tussen CE-deel en SE-deel	6,3	6,4
Aantrekkingskracht op leerlingen	6,5	6,9
Ruimte voor schooleigen accenten	7,4	7,0
Ruimte voor differentiatie naar doelgroep	6,8	6,0
Aansluiting op de onderbouw	6,7	6,4
Aansluiting op (verwante) mbo-programma's	6,6	7,1
Aansluiting op regionale arbeidsmarkt	5,8	6,2

Beide platforms scoren ongeveer hetzelfde en iets onder het algemeen gemiddelde van een 6,7. Over de aansluiting op de onderbouw zijn vooral de programma's binnen de sector Economie erg ontevreden.
Opvallend is dat beide platforms in de sector aangeven voldoende ruimte te hebben voor het leggen van schooleigen accenten in het programma.

Als sterkte punten van het programma noemt:

Economie	HTV
Flexibiliteit en ruimte	Flexibiliteit en ruimte
Praktijkgerichtheid	Praktijkgerichtheid
Competentiegerichtheid	Leerlinggerichtheid
Variatie/differentiatie	Verdieping
Verdieping	
Breedte/oriëntatie	

Als verbeterpunten worden genoemd:

Economie	HTV
Economie	Meer differentiatie
Meer differentiatie	Meer praktijk
Meer praktijk	Integratie, samenhang AVO
Meer ICT	Aansluiting vervolg
Aansluiting vervolg	Aansluiting leerlingen
Aansluiting leerlingen	
Actualiteit	

De meerderheid van de docenten die deelgenomen hebben aan de netwerk-bijeenkomsten, zegt gebruik te maken van de ruimte die de globaal geformuleerde

examenprogramma's hen bieden: respectievelijk 74% (Economie) en 71% (HTV). In tegenstelling tot het algemene beeld (68%) hebben binnen de sector Economie vrijwel alle docenten die hebben deelgenomen aan de gesprekken, deze vraag beantwoord.

De bekendheid van 'de buitenwereld' met de vmbo-programma's binnen de sector Economie laat volgens de docenten sterk te wensen over. Net iets meer dan 40% van de leerlingen weet waaraan ze begint als ze start met een programma binnen de sector. Bij ouders is het programma zelfs nog iets minder bekend (38%) bij het mbo overigens juist meer (62%). Stagebedrijven weten redelijk goed wat de programma's inhouden, denkt ongeveer 68% van de docenten.

Thema 2: De functie van (beroepsgerichte programma's) in het vmbo

Volgens docenten van de sector Economie heeft het vmbo naast een voorbereidende, ook een orinterende functie. Slechts een beperkt aantal docenten is van mening dat het vmbo een opleidende functie heeft.

De gegeven percentages zijn van beide groepen programma's (Economie en HTV) ongeveer gelijk.
Over de vraag of de functie van het vmbo met het huidige programma te realiseren is, lopen de meningen uiteen.
Van de docenten die lesgeven in programma's Economie vindt 53% dat de functie van het vmbo met de huidige programma's goed te realiseren is. Van de docenten HTV vindt 72% dat dit goed te doen is, maar hierbij moet worden opgemerkt dat maar een klein aantal docenten (30) deze vraag heeft beantwoord.

Op de vraag op welke overstap een leerling aan het eind van het vmbo moet zijn voorbereid, antwoordden de docenten:

	Economie	HTV
op een specifieke studierichting in het mbo	3	16
op een opleidingsdomein in het mbo	6	2
op een sector in het mbo	20	--
op vervolgonderwijs op havo of mbo	14	6
dat verschilt per leerweg	1	6

Thema 3: Het aanbod van beroepsgerichte programma's in uw sector

Op de uitspraken van dit thema werd als volgt gereageerd:
(voor de leesbaarheid is alleen het percentage 'ja' weergegeven)

Beroepsgerichte programma's in onze sector:	Economie	HTV
bevatten veel dezelfde onderdelen	50%	60%
bieden voldoende mogelijkheden voor maatwerk	73%	80%
bieden voldoende mogelijkheid voor uitstel van programmakeuze	67%	50%
sluiten goed aan op het mbo	68%	80%

Hoewel de percentages wat uiteenlopen, komende de meningen redelijk overeen met elkaar en met het algemeen gemiddelde. Dit betekent dat docenten redelijk tevreden zijn over de programma's.

Op de vraag of de school waaraan de docent verbonden is, er voldoende in slaagt een gevarieerd programma aan te bieden aan de leerlingen hebben de docenten HTV geen antwoord gegeven. De docenten Economie zijn van mening dat dat in 33% van de gevallen goed lukt. In 67% van de gevallen signaleert men problemen. Als belangrijkste problemen werden genoemd:

- faciliteiten;
- huisvesting;
- kosten;
- docenten;
- leerlingenaantal in de eigen sector.

B1.2 Groen

De beroepsgerichte programma's Groen vallen onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van LNV. In tegenstelling tot de examenprogramma's in de andere sectoren zijn de examenprogramma's binnen de sector Groen nog niet geglobaliseerd. Op dit moment experimenteren de scholen met een geglobaliseerd examen vmbo-groen. Bedoeling is dat dit experimentele programma met ingang van 1 augustus 2010 formeel wordt vastgesteld en ingevoerd.
Het onderzoek (veldraadpleging en digitale enquête) betrof bij de sector Groen de tevredenheid over de niet geglobaliseerde examenprogramma's. In het onderzoek is onderscheid gemaakt tussen het vakrichtingsprogramma Landbouw en Natuurlijke omgeving (LNO) en het intrasectorale programma Landbouw breed.
Het vakrichtingsprogramma binnen de sector Groen kent zeven verschillende vakrichtingen met ieder een eigen examenprogramma.

De opkomst van docenten in de sector Groen was:
- Landbouw breed 14 docenten
- Vakrichtingsprogramma LNO 28 docenten

Responsaandeel van deze sector in het totale onderzoek: 4%

Thema 1: tevredenheid met het programma

	Landbouw breed	Vakrichtings Programma LNO
Actualiteit van het programma	6,4	6,7
Mogelijkheden voor variatie in didactiek	7,6	7,4
Samenhang tussen CE-deel en SE-deel	5,5	6,4
Aantrekkingskracht op leerlingen	6,4	6,6
Ruimte voor schooleigen accenten	7,1	7,2
Ruimte voor differentiatie naar doelgroep	6,3	6,3
Aansluiting op de onderbouw	6,7	5,8
Aansluiting op (verwante) mbo-programma's	5,8	6,3
Aansluiting op regionale arbeidsmarkt	5,6	6,4

Hoewel het om kleine verschillen gaat, scoort de sector Groen in het algemeen onder het gemiddelde. De gemiddelde docent geeft het vmbo een 6,7, een docent Groen geeft het vmbo een 6,3 (breed) of een 6,5 (vakrichting). Alleen over de mogelijkheid van variatie in didactiek zijn beide groepen docenten tevredener dan hun collega's van andere sectoren/afdelingen.

Als sterkte punten van het programma worden genoemd:

Landbouw breed	Vakrichtingsprogramma LNO
Flexibiliteit en ruimte	Flexibiliteit en ruimte
Praktijkgerichtheid	Praktijkgerichtheid
Variatie/differentiatie	Leerlinggerichtheid

Als verbeterpunten worden genoemd:

Landbouw breed	Vakrichtingsprogramma LNO
Meer differentiatie	Meer differentiatie
Meer praktijk	Meer praktijk
Meer ICT	Integratie, samenhang AVO
Aansluiting vervolg	Aansluiting vervolg
Aansluiting leerlingen	Aansluiting leerlingen
Actualiteit	

Het antwoord op de vraag of docenten gebruikmaken van de ruimte die de globaal geformuleerde examenprogramma's hen bieden, moet in deze sector in de juiste context worden geïnterpreteerd. De docenten werken namelijk nogal eens met examenprogramma's die nog niet globaal geformuleerd zijn. De globaal geformuleerde examenprogramma's zijn nog in ontwikkeling; op een beperkt aantal locaties wordt in een pilot gewerkt met de experimentele geglobaliseerde examenprogramma's.
Op de vraag of er gebruik wordt gemaakt van de ruimte die er is, wordt als volgt geantwoord:
Landbouw breed zegt 50% van de docenten 'ja' en evenveel 'nee';
Landbouw vakrichting zegt 62% van de docenten 'ja', 38% 'nee'.

De bekendheid van 'de buitenwereld' met de inhoud van het programma laat volgens docenten bij ouders en het mbo te wensen over (30% kent de inhoud van het programma, 70% niet). Over het bedrijfsleven zijn docenten iets positiever, maar ook daar wordt ingeschat dat slechts 50% de inhoud van het programma kent.

Thema 2: De functie van (beroepsgerichte programma's) in het vmbo
Van de docenten in de sector Groen kent 55% aan het beroepsgerichte programma in het vmbo vooral een voorbereidende functie toe; 34% vindt dat het vmbo leerlingen vooral moet laten oriënteren en 11% is van mening dat het vmbo een opleidende functie heeft.

Groen

11 % Opleiden
55 % Voorbereiden
34 % Oriënteren

Deze percentages komen ongeveer overeen met de gemiddelde mening van docenten in het vmbo.
Op de vraag of deze functies met het huidige programma te vervullen zijn, zegt 69% van de docenten Landbouw breed 'ja' en van de docenten Landbouw vakrichting, zegt 79% 'ja'. Het percentage dat 'nee' zegt is dus bij Landbouw breed kleiner dan bij Landbouw vakrichting.

Op de vraag op welke overstap een leerling aan het eind van het vmbo moet zijn voorbereid, antwoordden de docenten:

	Breed	Vakrichting
op een specifieke studierichting in het mbo	--	2
op een opleidingsdomein in het mbo	4	3
op een sector in het mbo	5	9
op vervolgonderwijs op havo of mbo	5	17
dat verschilt per leerweg	1	6

Thema 3: Het aanbod van beroepsgerichte programma's in uw sector
Op de uitspraken die in dit thema aan de orde kwamen, werd door de docenten als volgt gereageerd:

Beroepsgerichte programma's in onze sector:		
	ja	nee
bevatten veel dezelfde onderdelen	45%	55%
bieden voldoende mogelijkheden voor maatwerk	70%	30%
bieden voldoende mogelijkheid voor uitstel van programmakeuze	69%	31%
Sluiten goed aan op het mbo	55%	45%

De antwoorden op deze vragen kunnen niet uitgesplitst worden naar de twee afdeling binnen de sector. Daarvoor ontbreken de gegevens.

Op de vraag of de school waaraan de docent verbonden is, er voldoende in slaagt een gevarieerd programma aan te bieden aan de leerlingen, antwoordde 56% van de docenten Groen 'ja' en 44% 'nee'. Door het ontbreken van specifieke gegevens per afdeling is het niet mogelijk deze percentages uit te splitsen, ook is het niet mogelijk aan te geven welke problemen docenten als de belangrijkste signaleren.

B1.3 Intersectoraal

De sector Intersectoraal is de jongste sector in het vmbo. De intersectorale programma's mogen sinds 2008 door alle scholen worden aangeboden. Voor die tijd hadden scholen toestemming nodig om de programma's aan te kunnen bieden en werden de programma's in het kader van experimenten uitgevoerd.
Onder deze sector vallen de volgende programma's:

- Intersectoraal;
- Technologie in de gemengde leerweg;
- Sport dienstverlening en veiligheid (SDV);
- ICT-route.

De netwerkbijeenkomsten binnen deze sector Intersectoraal zijn wat anders georganiseerd dan de netwerkbijeenkomsten van de 'oude' programma's. Nemen aan de laatste netwerkbijeenkomsten vooral docenten deel, aan de bijeenkomsten van de 'nieuwe' programma's nemen ook veel vmbo-verantwoordelijken deel, zoals sectordirecteuren, afdelingsmanagers, enz..

Techniek breed is eveneens een nieuw programma, maar valt in dit kader en in de officiële regelingen van OCW, onder de sector Techniek.

De opkomst in de sector Intersectoraal was:

- Intersectoraal 13 scholen
- Technologie in de gemengde leerweg 50 deelnemers
- Sport dienstverlening en veiligheid (SDV) 84 deelnemers
- ICT-route 42 deelnemers

Responsaandeel van deze sector in het totale onderzoek: 17%

Deze opkomst lijkt in sommige gevallen wat teleurstellend, maar bedacht moet worden dat er op het moment van het onderzoek 20 scholen waren die het programma Intersectoraal aanboden. Hiervan hebben er 13 gereageerd, dat is 84%.

Thema 1: tevredenheid met het programma

	ICT	SDV	Intersec.	Technologie
Actualiteit van het programma	8,0	7,4	7,8	7,0
Mogelijkheden voor variatie in didactiek	7,9	8,0	7,8	7,1
Samenhang tussen CE-deel en SE-deel	4,8	7,1	6,5	5,9
Aantrekkingskracht op leerlingen	7,5	7,2	7,6	6,2
Ruimte voor schooleigen accenten	8,3	7,9	7,9	7,1
Ruimte voor differentiatie naar doelgroep	7,5	8,0	7,1	6,5
Aansluiting op de onderbouw	6,8	6,0	6,5	4,9
Aansluiting op (verwante) mbo-programma's	7,8	6,5	6,8	6,5
Aansluiting op regionale arbeidsmarkt	6,5	6,4	6,8	6,1

Docenten die lesgeven in de 'nieuwe' programma's zijn over het algemeen erg tevreden over hun programma. Probleem voor hen vormt vaak het centraal examen. Dit examen vindt op een vrij traditionele wijze plaats die niet past bij de manier waarop het onderwijs gegeven wordt. Met name docenten van de ICT-route en Technologie in de gemengde leerweg zijn hierover ontevreden.

Wat betreft de aansluiting van de 'nieuwe' programma's op onderbouw, mbo en arbeidsmarkt zijn docenten in de 'nieuwe' programma's dezelfde mening toegedaan als hun collega's van de 'oude' programma's, hier scoren zij gemiddeld. Met een enkele uitschieter naar boven (ICT-route is zeer tevreden over de aansluiting op het mbo) en naar beneden (Technologie in de gemengde leerweg is ontevreden over de aansluiting op de onderbouw).

Als sterke punten van het eigen programma worden genoemd:

ICT-route	SDV	Intersectoraal	Technologie GL
Flexibiliteit en ruimte	Flexibiliteit en ruimte	Flexibiliteit en ruimte	Flexibiliteit en ruimte
Praktijkgerichtheid	Praktijkgerichtheid	Variatie/differentiatie	Praktijkgerichtheid
Variatie/differentiatie	Variatie/differentiatie	Breedte/oriëntatie	Competenties
Breedte/oriëntatie	Breedte/oriëntatie		Breedte/oriëntatie
	Leerlinggerichtheid		
	Verdieping		

Als verbeterpunten worden genoemd:

ICT-route	SDV	Intersectoraal	Technologie GL
• Aansluiting leerlingen • CE-SE/Update CE	• Meer differentiatie • Meer praktijk • Aansluiting vervolgonderwijs • Integratie, samenhang AVO • CE-SE/Update CE	• Meer differentiatie • CE-SE/Update CE • Integratie, samenhang AVO	• Meer praktijk • Meer ICT • Aansluiting leerlingen • Integratie, samenhang AVO

De wensen ter verbetering van het programma lopen enigszins uiteen. De samenhang CE – SE komt hier weer terug. Daarnaast geven drie van de vier programma's aan de integratie en samenhang met de AVO-vakken te willen verbeteren.

Heel veel docenten van de nieuwe programma's geven aan gebruik te maken van de ruimte die de globaal geformuleerde eindtermen hen bieden. De percentages lopen hier uiteen van 73% (Technologie in de gemengde leerweg) tot 92% (ICT-route). Hiermee zitten deze docenten ver boven het algemeen gemiddelde. Dit is te verklaren vanuit het feit dat docenten van de 'nieuwe' programma's veel nauwer bij de ontwikkeling van de examenprogramma's op zich en de globalisering van de programma's betrokken waren. Het gaat om een relatief kleine groep die vooral in het begin erg nauw betrokken was bij de ontwikkeling van de programma's.

De docenten die deel hebben genomen aan het onderzoek veronderstellen dat leerlingen over het algemeen weten waar ze voor kiezen als ze een van de programma's kiezen. Technologie scoort hierop het laagst (45%), SDV en ICT-route het hoogst (85%). Ook ouders weten over het algemeen voor welk programma hun kind kiest. Ook hier scoort Technologie laag (44%) en ICT-route het hoogst (80%).
De bekendheid van mbo-docenten en stage-bedrijven met de inhoud van de programma's, is minder groot zo schatten de docenten in. Van de docenten van de ICT-route denkt 73% dat mbo-docenten goed op de hoogte zijn. Zij scoren daarmee veel hoger dan de andere programma"s (Intersectoraal 46%, SDV 45%, Technologie 30%). Als het gaat om stageplaatsen schatten de programma's Intersectoraal en SDV bedrijven hoog in c.q. heeft SDV bedrijven goed voorgelicht. Docenten SDV denken dat 61% van de bedrijven weet wat het programma inhoudt. Docenten die lesgeven aan de ICT-route denken dat 54% van de stagebedrijven weten wat het programma inhoudt tegen 10% van de docenten van de afdeling Technologie.

Thema 2: de functie van (beroepsgerichte programma's in) het vmbo
In meerderheid zijn docenten van de 'nieuwe' programma's van mening dat het vmbo een voorbereidende functie heeft (66%); 29% vindt dat het vmbo vooral een oriënterende

functie heeft en 5% is van mening dat het vmbo een opleidende functie heeft. Dit laatste is opmerkelijk, omdat deze functie niet past bij het doel van de 'nieuwe' programma's. Deze programma's hebben namelijk tot doel de keuze van de leerlingen uit te stellen.

Intersectoraal

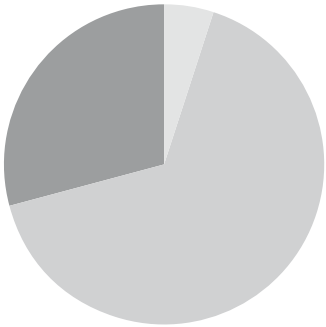

5 % Opleiden
66 % Voorbereiden
29 % Oriënteren

Vrijwel alle docenten zijn van mening dat de functie die zij toekennen aan het vmbo, met de huidige programma's gerealiseerd kan worden:

- ICT-route 76%
- Intersectoraal 83%
- SDV 95%
- Technologie 60%

Deze percentages liggen over het algemeen wat hoger dan het algemeen gemiddelde van 66%.

Op de vraag op welke overstap een leerling aan het eind van het vmbo moet zijn voorbereid, antwoordde de docenten:

	ICT	SDV	Inter.	Techn.
op een specifieke studierichting in het mbo	3	4	2	4
op een opleidingsdomein in het mbo	10	21	6	10
op een sector in het mbo	6	19	6	14
op vervolgonderwijs op havo of mbo	23	35	5	14
dat verschilt per leerweg	--	7	3	11

Gezien het karakter van de 'nieuwe' programma's is het logisch dat het antwoord 'op een specifieke studierichting in het mbo' weinig gegeven wordt en dat er gekozen wordt

voor een breder doel (opleidingsdomeinen, sector of de overstap naar het vervolg-onderwijs in het algemeen).

Thema 3: het aanbod van beroepsgerichte programma's in uw sector
Op de uitspraken die in dit thema aan de orde kwamen, werd door de docenten als volgt gereageerd: (voor de leesbaarheid is hierna alleen het percentage mensen dat 'ja' heeft gezegd, weergegeven)

Beroepsgerichte programma's in onze sector:	ICT	SDV	Inter.	Techn.
• bevatten veel dezelfde onderdelen	49%	25%	34%	36%
• bieden voldoende mogelijkheden voor maatwerk	83%	84%	67%	40%
• bieden voldoende mogelijkheid voor uitstel van programmakeuze	83%	83%	87%	40%
• sluiten goed aan op het mbo	85%	58%	80%	48%

De percentages laten zien dat de docenten over het algemeen tevreden zijn over hun programma. Zij constateren weinig overlap met andere programma's en zien voldoende mogelijkheden voor het bieden van maatwerk en het uitstellen van de programmakeuze. Ook over de aansluiting met het mbo zijn ze goed te spreken, met uitzondering van het programma Technologie in de gemende leerweg.

Op de vraag of de school waaraan de docent verbonden is, er voldoende in slaagt een gevarieerd programma aan te bieden aan de leerlingen, antwoordde 33% van de docenten intersectoraal 'ja' en 67% 'nee'.
De problemen die gesignaleerd worden zijn: faciliteiten, kosten, docenten en leerling aantallen.

B1.4 Techniek

De sector Techniek omvat binnen het vmbo de meeste programma's. Deze sector was met 53% van het totaal ruim vertegenwoordigd in het veldonderzoek (responsaandeel 53%)

De opkomst van docenten liep per afdeling sterk uiteen zoals onderstaand overzicht laat zien:

- Bouwtechniek 214 docenten
- Grafimedia 63 docenten
- Mobiliteit 43 docenten
- Metaal & Metalektro 68 docenten
- Techniek breed 54 docenten
- Technische installaties 104 docenten
- Transport & logistiek 21 docenten.

In diagram:

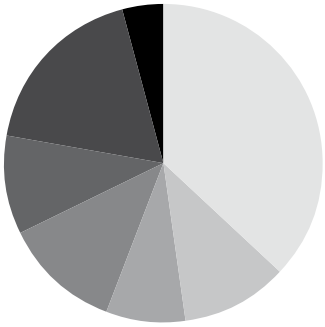

37 % Bouwtechniek
11 % Grafimedia
8 % Mobiliteit
12 % Metaal & metalektro
10 % Techniek breed
18 % Technische installaties
4 % Transport & logistiek

Onder een aantal platforms vallen meerdere beroepsgerichte programma's, waar mogelijk zijn de reacties van deze programma's uitgesplitst.

In de schema's hieronder worden de afdelingsnamen afgekort. De volgende afkortingen worden gebruikt:

- Bouwtechniek BT
- Grafimedia GR
- Mobiliteit MB
- Metaal & Metalektro M&M
- Techniek breed TB
- Technische installaties TI
- Elektrotechniek ET
- Installatietechniek IT
- Installektro I
- Transport & logistiek T&L

Thema 1: tevredenheid met het programma

	BT	GR	MB	M&M	TB	TI			T&L
						EL	IL	I	
Actualiteit van het programma	7,0	7,1	6,5	7,0	7,1	7,6	6,8	6,7	6,0
Mogelijkheden voor variatie in didactiek	6,9	7,3	7,0	7,0	7,9	7,3	7,0	7,2	7,0
Samenhang tussen CE-deel en SE-deel	6,8	7,0	6,8	6,0	6,3	7,1	6,9	7,2	7,0,
Aantrekkingskracht op leerlingen	6,4	7,1	6,5	7,0	7,1	6,1	6,4	6,1	6,0
Ruimte voor schooleigen accenten	7,0	7,5	6,8	7,0	7,6	7,3	6,9	7,6	7,0
Ruimte voor differentiatie naar doelgroep	6,8	6,7	6,1	7,0	7,3	7,1	6,5	6,1	6,0
Aansluiting op de onderbouw	5,9	6,5	6,0	6,0	6,3	6,1	5,9	6,4	5,0
Aansluiting op (verwante) mbo-programma's	6,7	6,9	6,9	6,0	6,1	7,6	6,4	6,2	6,0
Aansluiting op regionale arbeidsmarkt	6,9	6,5	6,8	7,0	5,8	7,8	6,9	6,5	7,0

Ervan uitgaande dat docenten het vmbo gemiddeld een 6,7 geven, valt op dat docenten in de sector Techniek tevreden zijn. Met name op de actualiteit, de mogelijkheid tot het leggen van schooleigen accenten en de mogelijkheid tot variatie in didactiek, scoren zij hoger dan het gemiddelde. Vooral de score op de actualiteit van de programma's is opvallend, omdat veel docenten in andere afdelingen van mening zijn dat de programma's hoognodig geactualiseerd moeten worden.
Alle andere scores liggen rond het gemiddelde, met een enkele uitschieter. Zo vinden docenten Techniek breed dat hun programma niet goed aansluit op de regionale arbeidsmarkt (5.8) en scoort de aansluiting op de onderbouw bij alle afdelingen lager dan het gemiddelde.

Als sterke punten van het eigen programma noemen docenten:

	Sterke punten	Verbeterpunten
Bouwtechniek	• Flexibiliteit en ruimte • Variatie/differentiatie • Verdieping (behalve in bouw breed)	• Meer differentiatie • Meer praktijk
Grafimedia	• Leerlinggericht • Variatie en differentiatie	• Meer differentiatie • CE – SE/update CE
Mobiliteit	• Praktijkgerichtheid • Flexibiliteit en ruimte	• Meer differentiatie • Actualiteit
Metaal & Metalektro	• Flexibiliteit en ruimte • Variatie/differentiatie • Verdieping	• Meer differentiatie • Integratie, samenhang AVO
Techniek breed	• Praktijkgerichtheid • Leerlinggerichtheid • Breedte en oriëntatie	• Meer differentiatie • Aansluiting vervolgonderwijs • Integratie, samenhang AVO
Technische installaties	• Praktijkgerichtheid • Flexibiliteit en ruimte • Variatie/differentiatie	• Meer ICT • Actualiteit
Transport & logistiek	• Flexibiliteit en ruimte • Variatie/differentiatie	• Meer praktijk • Aansluiting vervolgonderwijs

Opvallend is dat variatie en differentiatie zowel als sterk en als verbeterpunt wordt genoemd. Dit geldt eveneens voor het sterke punt praktijkgerichtheid en het verbeterpunt meer praktijk dat door sommige platforms wordt genoemd.
Een tendens is dat docenten graag meer ruimte willen hebben voor variatie/differentiatie en praktijk.

De vraag aan docenten of ze gebruikmaken van de ruimte die de globaal geformuleerde examenprogramma's bieden, is door 60% van de docenten beantwoord. Van deze groep

zegt 81% gebruik te maken van de ontstane ruimte. Dit percentage komt overeen met het gemiddelde. Per afdeling bekeken, valt op dat 89% van de docenten Grafimedia zegt gebruik te maken van deze ruimte, tegen 'maar' 69% van de docenten Mobiliteit.

De bekendheid van 'de buitenwereld' met de inhoud van de beroepsgerichte programma's in de sector Techniek mag hoog verondersteld worden, met uitzondering van het nieuwe en meer algemene programma Techniek breed. Alle andere beroepsgerichte programma's bestaan al lang en leiden op tot herkenbare, concrete beroepen en functies.
Met een percentage rond de 70-75% schatten docenten in dat zowel leerlingen, ouders, vervolgonderwijs en bedrijfsleven weten wat het beroepsgerichte programma waarvoor is gekozen of dat een leerling volgt inhoudt. Dit betekent echter ook dat ongeveer 25% van de docenten inschat dat leerlingen, ouders, mbo-docenten en stagebedrijven niet weten wat het beroepsgerichte programma inhoudt. Dat is een op de vier en best een hoog aantal.
In tegenstelling tot de verwachting denken ook docenten Techniek breed dat 'de buitenwereld' weet wat het programma inhoudt, met uitzondering van leerlingen uit de onderbouw. De docenten Techniek breed verwachten dat ongeveer 50% van de leerlingen uit de onderbouw weten waarvoor ze kiezen als ze Techniek breed kiezen.

Thema 2: De functie van (beroepsgerichte programma's) in het vmbo

Techniek

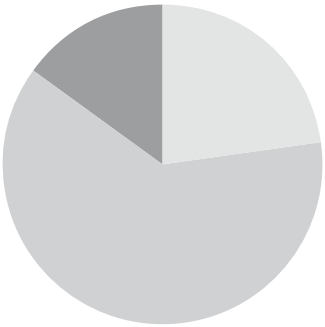

23 % Opleiden
62 % Voorbereiden
15 % Oriënteren

Bovenstaand diagram laat zien dat 23% van de docenten in de technische afdelingen vindt dat het vmbo een opleidende functie heeft, 15% is van mening dat het vmbo vooral een oriënterende functie heeft en 62% zegt dat in het vmbo de nadruk moet liggen op het voorbereiden van leerlingen.

Uitgesplitst naar de verschillende afdelingen zijn de docenten de volgende mening toegedaan:

Afdeling	Oriënteren	Voorbereiden	Opleiden
Bouw	9%	71%	20%
Grafimedia	16%	80%	3%
Mobiliteit	13%	53%	16%
Metaal & Metalektro	6%	51%	43%
Techniek breed	53%	31%	13%
Technische installaties	7%	66%	28%
Transport & logistiek	0%	33%	8%

Zoals te verwachten was, heeft het vmbo volgens docenten Techniek breed vooral een oriënterende en voorbereidende functie, hoewel ook nog 13% van de docenten zegt dat het vmbo een opleidende functie heeft. Met name docenten Metaal & Metalelektro zijn van mening dat het vmbo vooral een opleidende en voorbereidende functie heeft.
Op de vraag of de functie die docenten aan het vmbo toedichten met de huidige programma's vervuld kan worden, lopen de meningen nogal uiteen zoals onderstaand overzicht laat zien:

	BT	GR	MB	M&M	TB	TI	T&L
Ja	76%	82%	64%	49%	75%	54%	92%

Docenten van het platform Metaal & Metalektro zijn in meerderheid van mening dat de functie die zij vinden dat het vmbo heeft, met het huidige programma niet vervuld kan worden.
Op de vraag op welke overstap leerlingen aan het eind van het vmbo moeten zijn voorbereid, antwoordde de docenten:

	BT	GR	MB	M&M	TB	TI	T&L
op een specifieke studierichting in het mbo	31	9	13	22	4	50	7
op een opleidingsdomein in het mbo	6	26	15	6	4	11	5
op een sector in het mbo	5	5	4	11	12	8	4
op vervolgonderwijs op havo of mbo	9	10	6	17	17	6	2
dat verschilt per leerweg	7	5	15	8	8	13	2

De docenten van de afdelingen Bouwtechniek, Technische Installaties en Metaal & Metalektro zijn in meerderheid van mening dat leerlingen moeten worden voorbereid op een specifieke studierichting in het mbo. In tegenstelling tot andere sectoren geven docenten Techniek minder aan dat het doel van het vmbo per leerweg verschilt.

Thema 3: Het aanbod van beroepsgerichte programma's in uw sector

Op de uitspraken die docenten bij dit thema zijn voorgelegd werd als volgt gereageerd: (Voor de leesbaarheid is hierna alleen het percentage mensen dat 'ja' heeft gezegd, weergegeven)

Beroepsgerichte programma's in onze sector:	BT	GR	MB	M&M	TB	TI	T&L
• bevatten veel dezelfde onderdelen	45%	5%	27%	39%	62%	22%	19%
• bieden voldoende mogelijkheden voor maatwerk	74%	62%	59%	70%	72%	67%	76%
• bieden voldoende mogelijkheden voor uitstel van programma-keuze	56%	30%	34%	44%	64%	46%	57%
• sluiten goed aan op het mbo	77%	46%	71%	54%	41%	68%	52%

Docenten zijn van mening dat de programma's binnen de sector Techniek niet zo heel erg veel overlap vertonen. Alleen docenten Bouwtechniek en Techniek breed vinden dat er wel veel dezelfde onderdelen zitten in de verschillende programma's.
In meerderheid zijn de docenten van mening dat de programma's voldoende ruimte bieden voor maatwerk en redelijk ruimte bieden voor uitstel van de programmakeuze door leerlingen. Ook over de aansluiting op het mbo zijn de docenten in meerderheid tevreden.

Op de vraag of de school waaraan de docenten verbonden zijn er voldoende in slaagt een gevarieerd programma aan de leerlingen aan te bieden, zegt 69% van de docenten dat de school dat niet lukt. Dit percentage komt vrijwel overeen met het algemeen gemiddelde (67%). Als belangrijkste problemen worden genoemd (in volgorde van belangrijkheid):

- leerlingenaantallen in onze sector
- faciliteiten
- kosten
- docenten

B1.5 Zorg en welzijn

Onder de sector Zorg en welzijn vallen twee platforms: Verzorging/Zorg en welzijn (Vz) en Uiterlijke verzorging (UV).
De opkomst van docenten aan de netwerkbijeenkomsten was:

- Verzorging/Zorg en welzijn: 160 docenten
- Uiterlijke verzorging: 29 docenten

Dit lijkt een erg scheve verhouding, maar is dat niet. Op vrijwel alle vmbo-scholen wordt een programma Verzorging/Zorg en welzijn aangeboden. Uiterlijke verzorging wordt op ongeveer 30 scholen aangeboden.
Responsaandeel van deze sector in het totale onderzoek: 17%

Thema 1: Tevredenheid met het programma

	Uiterlijke verzorging	Verzorging/ Zorg en welzijn
Actualiteit van het programma	6,4	7,5
Mogelijkheden voor variatie in didactiek	7,2	7,6
Samenhang tussen CE-deel en SE-deel	7,0	7,3
Aantrekkingskracht op leerlingen	6,9	7,0
Ruimte voor schooleigen accenten	7,5	7,3
Ruimte voor differentiatie naar doelgroep	6,8	6,4
Aansluiting op de onderbouw	5,8	5,8
aansluiting op (verwante) mbo-programma's	6,3	6,6
Aansluiting op regionale arbeidsmarkt	6,0	6,5

Over de programma's zijn de docenten in de sector Zorg en welzijn over het algemeen tevredener dan alle andere docenten. Docenten Verzorging/Zorg en welzijn scoren op de eerste vijf vragen hoger dan het gemiddelde. Over de aansluiting op onderbouw, vervolgonderwijs en arbeidsmarkt zijn de docenten veel minder positief, vooral de aansluiting met de onderbouw laat veel te wensen over.

Als sterkte punten van het programma worden genoemd:

Uiterlijke verzorging	Verzorging/Zorg en welzijn
Leerlinggerichtheid	Variatie/differentiatie
Flexibiliteit en ruimte	Flexibiliteit en ruimte
Praktijkgerichtheid	Praktijkgerichtheid
Variatie/differentiatie	Breedte/oriëntatie
	Competentiegerichtheid
	Verdieping
	Leerlinggerichtheid

Als verbeterpunten worden genoemd:

Uiterlijke verzorging	Verzorging/Zorg en welzijn
Integratie, samenhang AVO	Meer differentiatie
Meer praktijk	Aansluiting leerlingen
Meer ICT	Integratie, samenhang AVO
	Aansluiting vervolg

In beide afdelingen komt een antwoord voor dat als sterk punt genoemd wordt, maar nog verbeterd kan worden. Voor Uiterlijke verzorging is dit de aandacht die er aan de praktijk besteed wordt, voor Verzorging/Zorg en welzijn de mogelijkheid tot differentiatie.

Op de vraag of docenten gebruikmaken van de ruimte die de globaal geformuleerde eindtermen hen bieden, zegt bij UV de helft en bij Verzorging/Zorg en welzijn tweederde van de docenten 'ja'. Opvallend is wel dat bij beide afdelingen maar de helft van de docenten deze vraag beantwoord heeft.

Over de bekendheid van 'de buitenwereld' met de inhoud van de beroepsgerichte programma's zeggen de respondenten dat docenten in het mbo redelijk op de hoogte zijn van de programma's. Ouders, leerlingen en bedrijfsleven weten minder wat ze kunnen verwachten van onderwijs in een van beide afdelingen.

Thema 2: De functie van (beroepsgerichte programma's in) het vmbo

In tegenstelling tot alle andere sectoren zijn docenten van de sector Zorg en welzijn van mening dat het vmbo geen opleidende functie heeft. Zij vinden dat het vmbo leerlingen moet voorbereidend (82%) of moet laten oriënteren (18%)

Zorg en welzijn

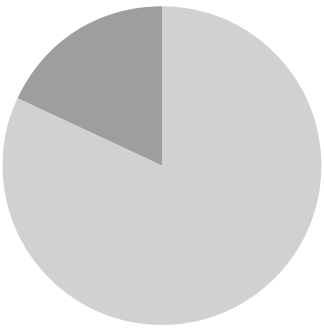

0 %	Opleiden
82 %	Voorbereiden
18 %	Oriënteren

Docenten van beide platforms zijn van mening dat het vmbo geen opleidende functie heeft, maar de verhouding voorbereiden – oriënteren ligt in beide platforms wat verschillend:

	Voorbereiden	Oriënteren
Uiterlijke verzorging	69%	31%
Verzorging/Zorg en welzijn	86%	14%

Op de vraag op welke overstap leerlingen aan het eind van het vmbo moeten zijn voorbereid, antwoordden de docenten:

	UV	Vz
op een specifieke studierichting in het mbo	2	5
op een opleidingsdomein in het mbo	4	15
op een sector in het mbo	1	32
op vervolgonderwijs op havo of mbo	16	2
dat verschilt per leerweg	2	7

Docenten UV vinden het in meerderheid voldoende als vmbo-leerlingen worden voorbereid op het vervolgonderwijs. Docenten Verzorging/Zorg en welzijn willen hun leerlingen in meerderheid voorbereiden op de overstap naar een sector of in mindere mate een opleidingsdomein van het mbo. Toeleiding naar een specifieke beroepsopleiding op het mbo is voor slechts weinigen het doel van het vmbo. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld docenten in de sector Techniek.

Thema 3: Het aanbod van beroepsgerichte programma's in uw sector

Op de uitspraken die docenten bij dit thema zijn voorgelegd, werd als volgt gereageerd: (Voor de leesbaarheid is hierna alleen het percentage mensen dat 'ja' heeft gezegd, weergegeven.)

Beroepsgerichte programma's in onze sector:	UV	Vz
bevatten veel dezelfde onderdelen	27%	43%
bieden voldoende mogelijkheden voor maatwerk	70%	48%
bieden voldoende mogelijkheden voor uitstel van programmakeuze	33%	41%
sluiten goed aan op het mbo	72%	66%

Docenten zijn van mening dat er tussen de programma's binnen de sector Zorg en welzijn niet zo erg veel overlap zit. Docenten UV zijn van mening dat het programma voldoende ruimte voor maatwerk biedt, docenten Verzorging/Zorg en welzijn zijn hier wat pessimistischer over. Over de mogelijkheid tot uitstel van programmakeuze denken

beide groepen docenten binnen de sector ongeveer gelijk, namelijk dat dit niet echt mogelijk is.
De aansluiting op het mbo wordt door beide groepen als redelijk beoordeeld.

Op de vraag of de school waaraan de docenten verbonden zijn, er voldoende in slaagt een gevarieerd programma aan de leerlingen aan te bieden, zegt 65% van de docenten dat de school dat redelijk lukt. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld docenten in de sector Techniek en het algemeen gemiddelde waarvan een evengroot percentage zegt dat het de school niet lukt.
Als belangrijkste problemen worden genoemd (in volgorde van belangrijkheid):

- docenten;
- leerlingaantallen in de sector.

Bijlage 2 Digitale enquête: rapportage per sector

Tussen de verschillende sectoren doen zich soms grote verschillen voor in de wijze van denken over de beroepsgerichte programma's in het vmbo. Zowel in de wijze van denken daarover door docenten, als door (midden)management. Daarom zijn de thema's 1 en 2 van de digitale enquête hierna per sector uitgewerkt.

B2.1 Economie

Het aantal docenten dat antwoord heeft gegeven op de vragen van de verschillende thema's verschilt sterk.
Thema 1 is door 85 docenten beantwoord, thema 2 door 130. Waar dit verschil vandaan komt is onduidelijk.
In de enquête zijn de resultaten uitgesplitst naar de verschillende afdelingen van de sector. In de gesprekken binnen de sector Economie is dit niet gedaan, daar is alleen een onderscheid gemaakt in economie en HTV. Voor de vergelijkbaarheid van de antwoorden is dat laatste onderscheid hierna aangehouden.
Voor de volledigheid volgt hier een overzicht van het aantal docenten dat heeft deelgenomen aan de enquête uitgesplitst naar afdelingen:

	Thema 1
Administratie	10
Handel Verkoop	14
Handel Administratie	33
Mode Commercie	--
Consumptief breed	20
Consumptief horeca	6
Consumptief bakken	2

Thema 1: Inhoud van de beroepsgerichte programma's

Van de docenten van de sector Economie zegt 42% goed op de hoogte te zijn van de inhoud van de beroepsgerichte programma's. 56% zegt die inhoud globaal te kennen en 1% geeft aan niet goed op de hoogte te zijn.
De docenten die aangegeven hebben niet goed op de hoogte te zijn van de inhoud van de beroepsgerichte programma's (een heel klein aantal) geven allemaal les aan de afdeling Handel en administratie.
Opvallend is dat 70% van de docenten Administratie aangeeft goed op de hoogte te zijn van de inhoud van de beroepsgerichte programma's en 30% van deze groep zegt globaal op de hoogte te zijn.
Docenten HTV zijn over het algemeen globaal op de hoogte van de inhoud van de beroepsgerichte programma's.

Een meer dan gemiddeld aantal docenten binnen de sector Economie geeft aan niet goed op de hoogte te zijn van de ruimte die examenprogramma's bieden.

	Economie	Gemiddeld
Precies	14%	19%
Ongeveer	47%	52%
Niet goed	34%	25%
Nog niet geglobaliseerd	5%	4%

Aan de docenten die aangegeven hebben op de hoogte te zijn van de ruimte die de examenprogramma's bieden (39 in totaal voor de sector Economie) is gevraagd of zij gebruikmaken van deze ruimte.

	Economie	Gemiddeld
Ja, veel	25%	32%
Ja, enigszins	73%	60%
Nee, nauwelijks	2%	8%

Het aantal docenten dat zegt wel enigszins gebruik te maken van de ruimte, ligt hoger dan gemiddeld, de overige percentages komen ongeveer overeen met het gemiddelde. Omdat het om kleine aantallen docenten gaat, maakt één ander antwoord in percentages een groot verschil.

Docenten in de sector Economie zijn iets minder tevreden over de inhoud van hun beroepsgericht programma dan de gemiddelde docent, zoals onderstaande tabel laat zien:

	Economie	Gemiddeld
(Zeer) tevreden	58%	65%
Niet tevreden/niet ontevreden	29%	25%
(Zeer) ontevreden	13%	9%

13% van de docenten is (zeer) ontevreden met de inhoud van het programma. Deze docenten zijn te vinden bij de afdelingsprogramma's Consumptief breed (6 van de 20 die de vragenlijst hebben ingevuld), Handel en administratie (4 van de 33 docenten), en Administratie (1 van de 10). Daar tegenover staat dat docenten Handel verkoop, Administratie, Consumptief horeca en Consumptief bakken meer dan gemiddeld tevreden zijn over de inhoud van het programma. Bij de laatste groep (Consumptief bakken) moet worden opgemerkt dat maar twee docenten aan de enquête hebben deelgenomen die het voortdurend met elkaar eens zijn.

Op de vraag hoe de docenten staan tegenover veranderingen in het programma, werden de volgende antwoorden gegeven:

	Economie	Gemiddeld	Collega	Management
(Zeer) positief	62%	50%	35%	48%
Neutraal	30%	33%	31%	23%
(Zeer) negatief	9%	18%	15%	5%
Geen/weinig zicht op			19%	25%

Docenten in de sector Economie staan positiever tegenover veranderingen in het programma dan de gemiddelde docent. Deze opvatting geldt voor alle afdelingsprogramma's, de een iets meer dan de ander.

Volgens de docenten Economie denken hun collega's en hun leidinggevenden heel anders over inhoudelijke veranderingen in het programma, zoals bovenstaande tabel laat zien. De gegeven percentages van collega's en (midden)management wijken nauwelijks af van het gemiddelde over alle docenten c.q. managers.

Ook hier is het opvallend dat docenten zeggen (zeer) positief te staan tegenover veranderingen, maar inschatten dat hun collega's en leidinggevenden minder positief zijn. Ook is opvallend dat één op de vier docenten zegt niet in te kunnen schatten hoe zijn leidinggevende denkt over veranderingen in het programma en één op de vijf zegt niet te weten hoe zijn collega hierover denkt.

De waarde van beroepsgerichte programma's

Aan de docenten binnen de sector Economie is gevraagd welke waarde anderen volgens hen toekennen aan de beroepsgerichte programma's van het vmbo en hoe belangrijk zij dat vinden.

Opvallend is dat bijna een kwart van de docenten inschat dat het regionaal mbo geen of weinig waarde hecht aan het beroepsgericht programma en dat bijna een vijfde van hen zegt dit niet in te kunnen schatten. In totaal is dit 42% van de docenten. Docenten Economie zijn hierin negatiever dan het algemeen gemiddelde. Dezelfde docenten geven aan het wel belangrijk te vinden hoe het mbo over hen denkt (gelijk aan het gemiddelde) een enkele docent zegt dit onbelangrijk te vinden (5%).

Regionaal MBO Docent schat in:		Belang	
Veel waarde	18%	Belangrijk	79%
Enige waarde	40%	Niet belangrijk/niet onbelangrijk	17%
Weinig of geen waarde	23%	Onbelangrijk	5%
Geen/weinig zicht op	19%		

Dezelfde vraag is voorgelegd als het gaat om het regionaal bedrijfsleven

Regionaal bedrijfsleven Docent schat in:		Belang	
Veel waarde	18%	Belangrijk	80%
Enige waarde	48%	Niet belangrijk/niet onbelangrijk	17%
Weinig of geen waarde	18%	Onbelangrijk	4%
Geen/weinig zicht op	16%		

De inschattingen rond het regionaal bedrijfsleven laten eenzelfde beeld zien als rond het regionaal mbo. Ook hier zijn docenten Economie negatiever dan het gemiddelde, slechts 18% denkt dat het bedrijfsleven veel waarde hecht aan de beroepsgerichte programma's (gemiddeld is dat 34%). Een aantal docenten geeft ook nu aan dit niet te kunnen inschatten of schat in dat het bedrijfsleven geen of weinig waarde toekent aan de inhoud van de beroepsgerichte programma's. Ook nu geven docenten aan veel waarde te hechten aan de mening van het bedrijfsleven als het gaat om de inhoud van de beroepsgerichte programma's.

Thema 2: De functie van (beroepsgericht programma's in) het vmbo in 2012

Docenten en management is gevraagd welke functie zij toekennen aan het vmbo in 2012.

130 Docenten uit de sector Economie hebben de vragen van thema 2 beantwoord, tegen 85 docenten die de vragen van thema 1 beantwoord hebben.

In tegenstelling tot de gesprekken tijdens de netwerkbijeenkomsten, waarbij het ging om de huidige functie van het vmbo, is docenten en management tijdens de digitale enquête gevraagd wat volgens hen de functie van het vmbo is in 2012. Deze vraag is

eerst in het algemeen gesteld en daarna per leerweg. Daarnaast is gevraagd of men inschat dat deze functie in 2012 met de huidige programma's vervuld kan worden.

Functie totale vmbo	Docenten	Management
Oriënteren	51%	53%
Voorbereiden	42%	39%
Opleiden	7%	7%

Kan deze functie vervulde worden met de huidige programma's?

Functie totale vmbo	Docenten	Management
(zeer) goed	61%	72%
Matig	34%	23%
(zeer) slecht	5%	4%

Docenten binnen de sector Economie en (midden)management (in het algemeen) kennen het vmbo in 2012 vooral een oriënterende en voorbereidende functie toe. Docenten Economie kennen het vmbo vaker een oriënterende functie toe dan gemiddeld (40%). Beide groepen zijn van mening dat deze functie met de huidige programma's goed vervuld kan worden, maar docenten Economie zijn hierover iets pessimistischer dan in het algemeen (70% (zeer) goed)
Opmerkelijk is dat niemand heeft geantwoord dat de functie die zij toekennen aan het vmbo met de huidige programma's zeer slecht gerealiseerd kan worden.

Aan docenten en (midden)management is ook gevraagd of de school op één lijn zit wat betreft de functie die aan het vmbo wordt toegekend.

	Docenten	Management
Ja	65%	77%
Nee	16%	14%
Ik heb hier geen zicht op	19%	19%

Over het algemeen zitten scholen op één lijn als het gaat om de functie die zij, in 2012, toekennen aan het vmbo. Docenten in de sector Economie wijken hierbij nauwelijks af van het gemiddelde.

Nadat gevraagd was welke algemene functie docenten en (midden)management het vmbo toekennen is er uitgesplitst naar leerwegen. Dit leidde tot de volgende antwoorden:

	Basisberoepsgerichte leerweg		Kaderberoepsgerichte leerweg		Gemengde leerweg	
	Docenten	managers	docenten	managers	docenten	managers
Oriënteren	35%	35%	46%	44%	46%	44%
Voorbereiden	52%	49%	48%	51%	48%	51%
Opleiding	13%	17%	6%	5%	6%	5%

Over de functie van alle leerwegen komen de meningen van docenten en (midden) management in het vmbo aardig overeen. Over het algemeen kent men het vmbo in 2012 een voorbereidende en oriënterende functie toe. Docenten in de sector Economie kennen ook de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg vaker een oriënterende of voorbereidende functie toe dan gemiddeld. Daarnaast is opvallend dat het percentage docenten dat aan het vmbo een oriënterende functie toekent, toeneemt naarmate het niveau van de leerweg stijgt. De antwoorden van docenten in de sector Economie en (midden)management wijken weinig van elkaar af.

Kan deze functie vervuld worden met de huidige programma's?

	Basisberoepsgerichte leerweg		Kaderberoepsgerichte leerweg		Gemengde leerweg	
	Docenten	managers	docenten	managers	docenten	managers
(zeer) goed	61%	70%	63%	72%	53%	60%
Matig	31%	22%	31%	21%	36%	31%
(zeer) slecht	8%	8%	6%	7%	11%	9%

Een ruime meerderheid van docenten in de sector Economie en leden van het (midden)-management is van mening dat de functie die zij toekennen aan het vmbo in 2012 met de huidige programma's te vervullen is. Slechts een klein percentage is van mening dat deze functie slecht tot zeer slecht met de huidige programma's vervuld kan worden. Over de gemengde leerweg is men iets minder positief dan de twee andere leerwegen.

Ten slotte is in het kader van thema 2 gevraagd hoe respondenten staan tegenover de uitvoering van een gezamenlijk vmbo – mbo traject (VM2) in de beroepsgerichte leerweg van het vmbo.
Hier staat men als volgt tegenover:

	Docenten	Management
(zeer) positief	65%	75%
Neutraal	28%	20%
(zeer) negatief	7%	5%

Over het algemeen staan zowel docenten in de sector Economie als (midden)management positief tot zeer positief tegenover de invoering van VM2 trajecten. De mening van de docenten in de sector Economie wijkt hierbij niet af van het gemiddelde.

B2.2 Groen

Net als bij de sector Economie is er een verschil in het aantal docenten dat antwoord heeft gegeven bij de verschillende thema's, al is dit verschil bij de sector Groen minder groot.
Thema 1 is door 63 docenten beantwoord, thema 2 door 86.
In de enquête zijn de resultaten uitgesplitst naar de verschillende afdelingen van de sector. In de digitale enquête is de sector daarbij in drie programma's gesplitst, bij de netwerkbijeenkomsten in twee, het experimenteel programma Groen werd daarbij niet onderscheiden.
Voor de volledigheid een overzicht van het aantal docenten dat heeft deelgenomen aan de enquête uitgesplitst naar afdelingen:

	Thema 1
Experimenteel programma Landbouw breed	2
Landbouw breed	28
Vakrichtingsprogramma Landbouw en natuurlijke omgeving	43

Over het experimentele programma is de vragenlijst maar door twee mensen ingevuld. Deze twee mensen waren het niet altijd eens met elkaar.

Thema 1: Inhoud van de beroepsgerichte programma's
Van de docenten van de sector Groen zegt 56% goed op de hoogte te zijn van de inhoud van de beroepsgerichte programma's. 41% zegt die inhoud globaal te kennen en 3% geeft aan niet goed op de hoogte te zijn.
De percentages zijn ongeveer gelijk verdeeld over de afdelingsprogramma's en wijken nauwelijks af van het algemeen gemiddelde.

Als het gaat op de ruimte die examenprogramma's bieden, wijken docenten binnen de sector Groen niet veel af van het gemiddelde. In dit geval geeft 8% van de docenten aan dat hun programma nog niet geglobaliseerd is. Dit percentage is voor deze sector niet vreemd, omdat de examenprogramma's voor Groen later geglobaliseerd zijn dan voor de overige programma's en deze globaal geformuleerde programma's nog niet officieel zijn ingevoerd.

	Groen	Gemiddeld
Precies	23%	19%
Ongeveer	32%	52%
Niet goed	36%	25%
Nog niet geglobaliseerd	8%	4%

Aan de docenten die aangegeven hebben op de hoogte te zijn van de ruimte die de examenprogramma's bieden (34 in totaal voor de sector Groen) is gevraagd of zij gebruikmaken van deze ruimte.

	Groen	Gemiddeld
Ja, veel	44%	32%
Ja, enigszins	54%	60%
Nee, nauwelijks	2%	8%

Het aantal docenten dat zegt veel gebruik te maken van de ruimte ligt hoger dan gemiddeld. Er is maar één docent die zegt wel te weten dat er ruimte is in de examenprogramma's maar daar geen gebruik van te maken. Deze docent geeft les in het vakrichtingsprogramma Landbouw en natuurlijke omgeving, een programma dat officieel nog niet geglobaliseerd is.

Op de vraag of docenten tevreden zijn over de inhoud van hun beroepsgerichte programma geven docenten in de sector Groen aan erg tevreden te zijn. Slechts 6% is ontevreden (3% ontevreden, 3% zeer ontevreden).

	Groen	Gemiddeld
(Zeer) tevreden	70%	65%
Niet tevreden/niet ontevreden	24%	25%
(Zeer) ontevreden	6%	9%

De zeer ontevreden docenten geven les in het programma Landbouw breed. De docenten die aangeven ontevreden te zijn geven les in het vakrichtingsprogramma Landbouw en natuurlijke omgeving.

Op de vraag hoe de docenten staan tegenover veranderingen in het programma werden de volgende antwoorden gegeven:

	Groen	Gemiddeld	Collega	Management
(Zeer) positief	45%	50%	15%	47%
Neutraal	30%	33%	41%	20%
(Zeer) negatief	25%	18%	26%	8%
Geen/weinig zicht op			19%	24%

Docenten in de sector Groen staan negatiever tegenover veranderingen in het programma dan de gemiddelde docent. Het antwoord negatief en zeer negatief wordt in alle afdelingsprogramma's gegeven. Dat docenten negatief staan tegenover veranderingen kan komen doordat er binnen de beroepsgerichte programma's in de sector Groen veel activiteit is.

Ook hier is het opvallend dat docenten zeggen (zeer) positief te staan tegenover veranderingen, maar inschatten dat hun collega's en leidinggevenden minder positief zijn. Ook is opvallend dat één op de vier docenten zegt niet in te kunnen schatten hoe zijn leidinggevende denkt over veranderingen in het programma en één op de vijf zegt niet te weten hoe zijn collega hierover denkt.

De waarde van beroepsgerichte programma's

Aan de docenten binnen de sector Groen is gevraagd welke waarde anderen volgens hen toekennen aan de beroepsgerichte programma's van het vmbo en hoe belangrijk zij dat vinden.
Meer dan de helft van de docenten schat in dat het regionaal mbo wel enige waarde toekent aan het beroepsgericht programma. Een gering aantal schat in dat het regionaal mbo weinig of geen waarde toekent aan het beroepsgericht programma. Eén op de vijf zegt dit niet in te kunnen schatten.
Bijna 80% van de docenten vindt de waarde die het regionaal mbo toekent aan de beroepsgerichte programma's belangrijk, een op de vijf maakt het niet veel uit en slechts 1% zegt dit onbelangrijk te vinden.

Regionaal MBO Docent schat in:		Belang	
Veel waarde	22%	Belangrijk	79%
Enige waarde	46%	Niet belangrijk/niet onbelangrijk	21%
Weinig of geen waarde	15%	Onbelangrijk	1%
Geen/weinig zicht op	18%		

Dezelfde vraag is voorgelegd over het regionaal bedrijfsleven

Regionaal bedrijfsleven			
Docent schat in:		Belang	
Veel waarde	18%	Belangrijk	77%
Enige waarde	49%	Niet belangrijk/niet onbelangrijk	23%
Weinig of geen waarde	14%	Onbelangrijk	0%
Geen/weinig zicht op	20%		

De inschattingen rond het regionaal bedrijfsleven laten eenzelfde beeld zien als rond het regionaal mbo. Ook hier zijn docenten Groen negatiever dan het gemiddelde (maar gelijk aan docenten van de sector Economie), slechts 18% denkt dat het bedrijfsleven veel waarde hecht aan de beroepsgerichte programma's (gemiddeld is dat 34%). Een aantal docenten geeft aan dit niet in te kunnen schatten of schat in dat het bedrijfsleven geen of weinig waarde toekent aan de inhoud van de beroepsgerichte programma's. Ook nu geven docenten aan veel waarde te hechten aan de mening van het bedrijfsleven als het gaat om de inhoud van de beroepsgerichte programma's, maar dit percentage is lager dan bij andere sectoren. Geen enkele docent heeft geantwoord dit onbelangrijk te vinden.

Thema 2: De functie van (beroepsgericht programma's in) het vmbo in 2012

Docenten en management is gevraagd welke functie zij toekennen aan het vmbo in 2012.

Functie totale vmbo	Docenten	Management
Oriënteren	51%	53%
Voorbereiden	42%	39%
Opleiden	7%	7%

Kan deze functie vervulde worden met de huidige programma's?

Functie totale vmbo	Docenten	Management
(zeer) goed	68%	72%
Matig	26%	23%
(zeer) slecht	6%	4%

Docenten binnen de sector Groen en (midden)management (in het algemeen) kennen het vmbo in 2012 vooral een oriënterende en voorbereidende functie toe. Docenten Groen kennen het vmbo vaker een oriënterende functie toe dan gemiddeld (40%). Beide groepen zijn van mening dat deze functie met de huidige programma's goed vervuld kan worden.

Aan docenten en (midden)management is ook gevraagd of de school op één lijn zit wat betreft de functie die aan het vmbo wordt toegekend.

	Docenten	Management
Ja	60%	77%
Nee	15%	14%
Ik heb hier geen zicht op	24%	19%

Over het algemeen zitten scholen op één lijn als het gaat om de functie die zij, in 2012, toekennen aan het vmbo. Docenten in de sector Groen wijken hierbij nauwelijks af van het gemiddelde.

Nadat gevraagd was welke algemene functie docenten en (midden)management het vmbo toekennen is er uitgesplitst naar leerwegen. Dit leidde tot de volgende antwoorden:

	Basisberoepsgerichte leerweg		Kaderberoepsgerichte leerweg		Gemengde leerweg	
	Docenten	managers	docenten	managers	docenten	managers
Oriënteren	41%	35%	48%	44%	69%	78%
Voorbereiden	45%	49%	44%	51%	25%	18%
Opleiding	14%	17%	8%	5%	6%	3%

Over de functie van de basis en de kaderberoepsgericht leerweg komen de meningen van docenten en (midden)management in het vmbo aardig overeen. Over het algemeen kent men het vmbo in 2012 een voorbereidende en oriënterende functie toe. Docenten in de sector Groen kennen ook de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg vaker een oriënterende of voorbereidende functie toe dan gemiddeld. De antwoorden van docenten in de sector Groen en (midden)management wijken weinig van elkaar af.

Kan deze functie vervuld worden met de huidige programma's?

	Basisberoepsgerichte leerweg		Kaderberoepsgerichte leerweg		Gemengde leerweg	
	Docenten	managers	docenten	managers	docenten	managers
(zeer) goed	72%	70%	72%	72%	63%	60%
Matig	24%	22%	25%	21%	31%	31%
(zeer) slecht	4%	8%	3%	7%	6%	9%

Een ruime meerderheid van docenten in de sector Groen en leden van het (midden) management is van mening dat de functie die zij toekennen aan het vmbo in 2012 met de huidige programma's te vervullen is. Slechts een klein percentage is van mening dat deze functie slecht tot zeer slecht met de huidige programma's vervuld kan worden. Over de gemengde leerweg is men iets minder positief dan de twee andere leerwegen.

Ten slotte is in het kader van thema 2 gevraagd hoe respondenten staan tegenover de uitvoering van een gezamenlijk vmbo – mbo traject (VM2) in de beroepsgerichte leerweg van het vmbo.
Hier staat men als volgt tegenover:

	Docenten	Management
(zeer) positief	65%	75%
Neutraal	27%	20%
(zeer) negatief	8%	5%

Over het algemeen staan zowel docenten in de sector Groen als (midden)management positief tot zeer positief tegenover de invoering van VM2 trajecten. De mening van de docenten in de sector Groen wijkt hierbij niet af van het gemiddelde.

B2.3 Intersectoraal

Net als bij de sectoren Economie en Groen is er een verschil in het aantal docenten dat antwoord heeft gegeven op de verschillende thema's. Ook in de sector Intersectoraal is dit verschil groot.
Thema 1 is door 66 docenten beantwoord, thema 2 door 138, meer dan een keer zoveel. In de enquête zijn de resultaten uitgesplitst naar de verschillende afdelingen van de sector. In de digitale enquête is de sector daarbij in vier programma's gesplitst.
Voor de volledigheid een overzicht van het aantal docenten dat heeft deelgenomen aan de enquête uitgesplitst naar afdelingen:

	Thema 1
Intersectoraal	18
Technologie in de gemengde leerweg	34
ICT-route	12
Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV)	22

Thema 1: Inhoud van de beroepsgerichte programma's
Van de sector Intersectoraal zegt 48% van de docenten goed op de hoogte te zijn van de inhoud van de beroepsgerichte programma's. 50% zegt die inhoud globaal te kennen en 2% geeft aan niet goed op de hoogte te zijn.
De percentages zijn ongeveer gelijk verdeeld over de afdelingsprogramma's en wijken nauwelijks af van het algemeen gemiddelde. Opvallend is alle docenten van de programma's SDV en ICT-route zeggen de beroepsgerichte programma's te kennen.

Als het gaat om de ruimte die examenprogramma's bieden, wijken docenten binnen de sector Intersectoraal in positieve zin af van het gemiddelde. Van de docenten zegt 29% die ruimte te kennen en 59% geeft aan de ruimte ongeveer te kennen. Ook in de sector Intersectoraal zijn er docenten die denken dat hun examenprogramma nog niet geglobaliseerd is (in het totaal is dit 1%). Van deze zelfde afdeling zegt 44% van de docenten het programma precies te kennen en een even groot percentage zegt ongeveer op de hoogte te zijn.

	Intersectoraal	Gemiddeld
Precies	29%	19%
Ongeveer	59%	52%
Niet goed	10%	25%
Nog niet geglobaliseerd	1%	4%

Aan de docenten die aangegeven hebben op de hoogte te zijn van de ruimte die de examenprogramma's bieden (61 in totaal voor de sector Intersectoraal) is gevraagd of zij gebruikmaken van deze ruimte. Het aantal docenten dat deze vraag is voorgelegd, is opvallend hoog. Slechts 5 van de 66 docenten die deelgenomen hebben aan dit thema geven aan dermate slecht van het programma op de hoogte te zijn dat ze de vraag niet voorgelegd hebben gekregen.

	Intersectoraal	Gemiddeld
Ja, veel	55%	32%
Ja, enigszins	39%	60%
Nee, nauwelijks	5%	8%

Het aantal docenten dat zegt veel gebruik te maken van de ruimte, ligt hoger dan gemiddeld. Een kleine groep docenten uit zowel de afdeling Intersectoraal als Technologie in de gemengde leerweg zegt de ruimte in examenprogramma's wel (globaal) te kennen, maar daar geen gebruik van te maken.

Docenten in de sector Intersectoraal geven aan redelijk tevreden te zijn over de inhoud van hun beroepsgericht programma. 13% is ontevreden (12% ontevreden, 1% zeer ontevreden).

	Intersectoraal	Gemiddeld
(Zeer) tevreden	65%	65%
Niet tevreden/niet ontevreden	22%	25%
(Zeer) ontevreden	13%	9%

Met name docenten Technologie in de gemengde leerweg zijn (zeer) ontevreden over het programma, zij wijken duidelijk af van het gemiddelde, hoewel het om kleine percentages gaat, 18% is ontevreden, 3% zeer ontevreden. Een opvallend grote groep docenten van de ICT-route zegt tevreden te zijn met het programma (75%), zonder echt grote uitschieters naar boven (zeer tevreden 8%) en naar beneden (8% ontevreden).

Op de vraag hoe de docenten staan tegenover veranderingen in het programma, werden de volgende antwoorden gegeven:

	Intersectoraal	Gemiddeld	Collega	Management
(Zeer) positief	49%	50%	34%	38%
Neutraal	33%	33%	26%	25%
(Zeer) negatief	18%	18%	15%	8%
Geen/weinig zicht op			26%	29%

Docenten in de sector Intersectoraal staan over het algemeen minder positief tegenover veranderingen in het programma dan de gemiddelde docent. Het antwoord negatief en zeer negatief wordt in alle afdelingsprogramma's gegeven. Opvallend in de antwoorden is hier de afdeling Technologie in de gemengde leerweg: 55% van de docenten zegt (zeer) positief te staan tegenover veranderingen, van dezelfde groep zegt 24% (zeer) negatief te staan tegenover dergelijke veranderingen. De antwoorden van docenten van de andere afdelingen liggen meer rond het gemiddelde, waarbij opvallend is dat 50% van de docenten van de ICT-route aangeeft hier neutraal tegenover te staan.

Volgens de docenten binnen de sector Intersectoraal denken hun collega's en hun leidinggevenden minder positief over inhoudelijke veranderingen in het programma. Opvallend zijn ook hier de antwoorden van de docenten ICT-route. Daar denken docenten dat 8% van hun collega's zeer positief tegenover veranderingen staat, 25% staat er positief tegenover, 17% neutraal, 17% negatief en 8% zeer negatief.

Ook hier doet zich het opvallende verschijnsel voor dat docenten zeggen (zeer) positief te staan tegenover veranderingen, maar inschatten dat hun collega's en leidinggevenden minder positief zijn. Net als in de sectoren Economie en Groen zegt ook binnen de sector Intersectoraal 1 op de 4 docenten niet in te kunnen schatten hoe zijn collega denkt over veranderingen in het programma en 1 op de 3 (minder dan gemiddeld) zegt niet te weten hoe zijn leidinggevende hierover denkt.

De waarde van beroepsgerichte programma's

Aan de docenten binnen de sector Intersectoraal is gevraagd welke waarde anderen volgens hen toekennen aan de beroepsgerichte programma's van het vmbo en hoe belangrijk zij dat vinden. Opgemerkt moet worden dat de intersectorale programma's nieuw zijn in het vmbo en in veel gevallen geen één op één relatie hebben met

opleidingen c.q. beroepen in het vervolgonderwijs. Aan de andere kant was het een voorwaarde voor het opstarten van nieuwe programma's dat er afstemmingsoverleg plaats zou vinden met het regionaal mbo.

Ongeveer een kwart van de docenten Intersectoraal schat in dat het regionaal mbo waarde toekent aan het beroepsgerichte programma. Een klein aantal schat in dat het regionaal mbo weinig of geen waarde toekent aan het beroepsgerichte programma. Eén op de vier zegt dit niet in te kunnen schatten. Vooral docenten die lesgeven in het programma Intersectoraal zeggen niet in te kunnen schatten hoe het regionaal mbo denkt over het beroepsgerichte programma (39%)
Over het algemeen liggen de percentages lager dan het gemiddelde, met uitzondering van het aantal antwoorden 'geen/weinig zicht'
Vrijwel alle docenten vindt de waarde die het regionaal mbo toekent aan de beroepsgerichte programma's belangrijk, een op de tien maakt het niet veel uit.

Regionaal MBO Docent schat in:		Belang	
Veel waarde	24%	Belangrijk	90%
Enige waarde	36%	Niet belangrijk/niet onbelangrijk	10%
Weinig of geen waarde	12%	Onbelangrijk	0%
Geen/weinig zicht op	28%		

Dezelfde vraag is voorgelegd als het gaat om het regionaal bedrijfsleven

Regionaal bedrijfsleven Docent schat in:		Belang	
Veel waarde	17%	Belangrijk	88%
Enige waarde	36%	Niet belangrijk/niet onbelangrijk	8%
Weinig of geen waarde	9%	Onbelangrijk	3%
Geen/weinig zicht op	37%		

De inschattingen rond het regionaal bedrijfsleven laten een ander beeld zien. Veel docenten (veel meer dan het gemiddelde) geven hier aan dit niet in te kunnen schatten. Met een uitschieter bij Technologie in de gemengde leerweg waar 44% van de docenten zegt geen zicht te hebben op de waarde die het bedrijfsleven toekent aan de beroepsgerichte programma's. Wellicht niet zo'n vreemd antwoord, omdat deze afdeling niet gericht is op doorstroming naar het bedrijfsleven, maar zich meer richt op doorstroming naar het mbo.
Ook docenten die werkzaam zijn binnen de sector Intersectoraal geven aan veel waarde te hechten aan de mening van het bedrijfsleven als het gaat om de inhoud van de beroepsgerichte programma's.

Thema 2: De functie van (beroepsgericht programma's in) het vmbo in 2012

Docenten en (midden)management is gevraagd welke functie zij toekennen aan het vmbo in 2012.

Functie totale vmbo	Docenten	Management
Oriënteren	53%	53%
Voorbereiden	40%	39%
Opleiden	7%	7%

Kan deze functie vervulde worden met de huidige programma's?

Functie totale vmbo	Docenten	Management
(zeer) goed	75%	72%
Matig	25%	23%
(zeer) slecht	0%	4%

Docenten binnen de sector Intersectoraal en (midden)management (in het algemeen) kennen het vmbo in 2012 vooral een oriënterende en voorbereidende functie toe. Docenten Intersectoraal kennen het vmbo vaker een oriënterende functie toe dan gemiddeld (40%). Beide groepen zijn van mening dat deze functie met de huidige programma's goed vervuld kan worden. Het lijkt of de docenten zeer tevreden zijn met het huidige programma, geen enkele docent heeft aangegeven dat de functie die zij toekennen aan het vmbo (zeer) slecht vervuld kan worden met de huidige programma's.

Aan docenten en (midden)management is ook gevraagd of de school op één lijn zit wat betreft de functie die aan het vmbo wordt toegekend.

	Docenten	Management
Ja	60%	77%
Nee	16%	14%
Ik heb hier geen zicht op	24%	19%

Over het algemeen zitten scholen op één lijn als het gaat om de functie die zij, in 2012, toekennen aan het vmbo. Docenten in de sector Intersectoraal wijken hierbij nauwelijks af van het gemiddelde.

Nadat gevraagd was welke algemene functie docenten en (midden)management het vmbo toekennen, is er uitgesplitst naar leerwegen. Dit leidde tot de volgende antwoorden:

	Basisberoepsgerichte leerweg		Kaderberoepsgerichte leerweg		Gemengde leerweg	
	Docenten	managers	docenten	managers	docenten	managers
Oriënteren	31%	35%	40%	44%	74%	78%
Voorbereiden	48%	49%	54%	51%	20%	18%
Opleiding	20%	17%	7%	5%	6%	3%

Opvallend is dat docenten Intersectoraal het vmbo meer een voorbereidende dan een oriënterende functie toekennen. Hiermee wijken ze iets af van het gemiddelde antwoord waarin oriënteren en voorbereiden met name in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg, dichter bij elkaar liggen. De gemengde leerweg wordt vooral een oriënterende functie toegekend, meer dan docenten van andere sectoren dat doen.
Daarnaast is het opvallend dat 6% van de docenten Intersectoraal de basisberoepsgerichte leerweg een opleidende functie toekent. Dit past namelijk niet echt bij het doel van intersectorale programma's.

Kan deze functie vervuld worden met de huidige programma's?

	Basisberoepsgerichte leerweg		Kaderberoepsgerichte leerweg		Gemengde leerweg	
	Docenten	managers	docenten	managers	docenten	managers
(zeer) goed	67%	70%	72%	72%	69%	60%
Matig	28%	22%	26%	21%	24%	31%
(zeer) slecht	9%	8%	2%	7%	8%	9%

Een ruime meerderheid van docenten en (midden)management in de sector Intersectoraal is van mening dat de functie die zij toekennen aan het vmbo in 2012 met de huidige programma's te vervullen is. Slechts een klein percentage is van mening dat deze functie slecht tot zeer slecht met de huidige programma's vervuld kan worden.

Ten slotte is in het kader van thema 2 gevraagd hoe respondenten staan tegenover de uitvoering van een gezamenlijk vmbo – mbo traject (VM2) in de beroepsgerichte leerweg van het vmbo.
Hier staat men als volgt tegenover:

	Docenten	Management
(zeer) positief	60%	75%
Neutraal	26%	20%
(zeer) negatief	5%	5%

Over het algemeen staan zowel docenten in de sector Intersectoraal als (midden)-management positief tot zeer positief tegenover de invoering van VM2 trajecten. De mening van de docenten in de sector Intersectoraal wijkt hierbij nauwelijks af van het gemiddelde.

B2.4 Techniek

Op verzoek van het dagelijks bestuur van SPV is er voor de sector Techniek een nadere analyse van de gegevens uitgevoerd met als doel na te gaan of er grote verschillen zijn tussen de afdelingen die vallen onder deze sector. Onderstaand analyse gaat uit van de gegevens zoals ze in eerste instantie gepresenteerd zijn.

Het aantal docenten dat antwoord heeft gegeven op de vragen van de verschillende thema's verschilt in de sector Techniek minder sterk dan in de andere sectoren.
Thema 1 is door 227 docenten beantwoord, thema 2 door 293. Waar andere sectoren een verschil van soms wel 100% laten zien is het verschil in de sector Techniek relatief klein.
Het aantal docenten dat de digitale enquête heeft ingevuld is in de sector Techniek erg groot ten opzichte van andere sectoren.
In de enquête zijn de resultaten uitgesplitst naar de verschillende afdelingen van de sector. Voor de volledigheid een hieronder overzicht van het aantal docenten dat heeft deelgenomen aan de enquête uitgesplitst naar afdelingen:

	Thema 1
Techniek breed	34
Mobiliteit	18
Transport & logistiek	12
Metaal & Metalektro	
• Metaaltechniek	24
• Metalektro	24
Technische installaties	
• Installektro	7
• Installatietechniek	14
• Elektrotechniek	55
Grafimedia	20
Bouw	
• Bouw breed	14
• Bouw fijnhout	17
• Bouw schilderen	5
• Bouw metselen	18
• Bouw timmeren	55

Hoewel het totaal aantal respondenten op de digitale enquête in de sector Techniek groot was, is het aantal respondenten per afdeling niet zo groot te noemen. Deze aantallen komen overeen met de aantallen in andere sectoren.

Thema 1: Inhoud van de beroepsgerichte programma's

Van de docenten van de sector Techniek zegt 48% goed op de hoogte te zijn van de inhoud van de beroepsgerichte programma's. 49% zegt die inhoud globaal te kennen en 3% geeft aan niet goed op de hoogte te zijn.
Deze percentages komen overeen met de totale percentages uit de digitale enquête.
De docenten die aangegeven hebben niet goed op de hoogte te zijn van de inhoud van de beroepsgerichte programma's (een heel klein aantal), geven les aan de afdeling Metaal (13% van het aantal respondenten van deze afdeling), Installatietechniek (7%), Bouw breed (eveneens 7%), Bouw metselen (11%), Grafimedia (5%) en Techniek breed (3%). Opvallend is dat 80% van de docenten Grafimedia aangeeft goed op de hoogte te zijn van de inhoud van de beroepsgerichte programma's en 15% van deze groep zegt globaal op de hoogte te zijn. Een andere opvallende uitschieter is Elektrotechniek waar 62% van de docenten zegt precies op de hoogte te zijn en 38% globaal. Alle docenten in deze afdeling zijn dus op de hoogte van deze programma's.

Als het gaat op de ruimte die examenprogramma's bieden, dan wijkt de mening van docenten in de sector Techniek niet erg veel af van die van de gemiddelde docent, al doen zich ook hier grote uitschieters voor. Met name docenten Instalektro geven aan niet goed op de hoogte te zijn van de ruimte die de globale examenprogramma's hen bieden (71%). Ook docenten Metalektro (38%), Fijnhout (41%) en Timmeren (35%) geven meer dan gemiddeld aan niet goed op de hoogte te zijn van de ruimte die de globaal geformuleerde examenprogramma's hen bieden.

Opvallend is ook dat een flink aantal docenten binnen de sector Techniek denkt dat de examenprogramma's waarmee zij te maken hebben, nog niet geglobaliseerd is:

- Grafimedia 15%
- Bouw schilderen 20%
- Installatietechniek 8%
- Transport & logistiek 8%

Gemiddeld zeggen de docenten Techniek hierover:

	Techniek	Gemiddeld
Precies op de hoogte	17%	19%
Ongeveer	55%	52%
Niet goed	25%	25%
Nog niet geglobaliseerd	4%	4%

Aan de docenten die aangegeven hebben op de hoogte te zijn van de ruimte die de examenprogramma's bieden (164 in totaal voor de sector Techniek) is gevraagd of zij gebruikmaken van deze ruimte.

	Techniek	Gemiddeld
Ja, veel	28%	32%
Ja, enigszins	62%	60%
Nee, nauwelijks	9%	8%

Docenten Techniek liggen hier rond het algemeen gemiddelde. De docenten Transport & logistiek en Metalektro laten enkele opvallende cijfers zien. Van deze twee groepen geeft respectievelijk 27 en 36% aan wel te weten dat er ruimte is in de examenprogramma's maar daar geen gebruik van te maken.

Op de vraag of docenten tevreden zijn over de inhoud van hun beroepsgericht programma laten docenten in de sector Techniek het gemiddelde beeld zien zoals onderstaande tabel laat zien:

	Techniek	Gemiddeld
(Zeer) tevreden	66%	65%
Niet tevreden/niet ontevreden	25%	25%
(Zeer) ontevreden	8%	9%

Docenten Bouw breed vallen hier op in negatieve zin: 21% van deze docenten zegt ontevreden te zijn met de inhoud van het programma en 7% is zelfs zeer ontevreden. Ook docenten Techniek breed laten hier uitschieters zien. Van deze docenten is 47% niet tevreden en niet ontevreden, 9% is ontevreden en 6% zeer ontevreden. Opvallend is ook dat niet één docent Techniek breed heeft ingevuld zeer tevreden te zijn.
In positieve zin vallen de antwoorden van docenten Mobiliteit en Bouw fijnhout op. Van hen zegt respectievelijk 77% en 94% (zeer) tevreden te zijn. Van deze groep geeft geen enkele docent aan (zeer) ontevreden te zijn met de inhoud van zijn programma.

Op de vraag hoe de docenten staan tegenover veranderingen in het programma, werden de volgende antwoorden gegeven:

	Techniek	Gemiddeld	Collega	Management
(Zeer) positief	45%	50%	28%	42%
Neutraal	32%	33%	34%	28%
(Zeer) negatief	20%	18%	24%	11%
Geen/weinig zicht op			15%	22%

Docenten in de sector Techniek staan gemiddeld ongeveer gelijk tegenover veranderingen in het programma als hun collegadocenten. Uitschieters hier zijn de docenten Installektro en Bouw breed die (zeer) positief staan tegenover veranderingen in hun programma met respectievelijk 71 en 78%. Van deze zelfde groep docenten geeft respectievelijk 28 en 7% aan (zeer) negatief te staan tegenover veranderingen. Docenten Mobiliteit (34%, Bouw schilderen (40%) en Bouw fijnhout (41%) staan (zeer) negatief tegenover veranderingen in de inhoud van het programma.

Op de vraag hoe collega's staan tegenover veranderingen in de inhoud van het programma, worden zeer uiteenlopende antwoorden gegeven. Gemiddeld komen deze antwoorden overeen met het algemeen gemiddelde, maar per afdeling zijn er grote verschillen. Opvallend ook hier is dat docenten Bouw breed denken dat hun collega's (71%) positief staan tegenover veranderingen. Docenten Mobiliteit en Bouw schilderen denken net als zij zelf, dat hun collega's negatief staan tegenover veranderingen. Verder is opvallend dat van sommige afdelingen bijna 30% van de docenten zegt niet te weten hoe hun collega's denken over veranderingen.
Hetzelfde beeld geeft de inschatting van de docenten over de mening van hun management. Met als uitschieter hier docenten Instalektro waarvan 43% zegt niet te weten hoe hun leidinggevenden denken over veranderingen van de inhoud van het programma.

De waarde van beroepsgerichte programma's
Aan de docenten binnen de sector Techniek is gevraagd welke waarde anderen volgens hen toekennen aan de beroepsgerichte programma's van het vmbo en hoe belangrijk zij dat vinden.
Opvallend is dat meer dan de helft van de docenten inschat dat het regionaal mbo veel of enige waarde hecht aan het beroepsgerichte programma en dat 10% van hen zegt dit niet in te kunnen schatten. Docenten Techniek wijken hierin in positieve zin af van het algemeen gemiddelde.
Opvallende uitschieter hier zijn docenten Installatietechniek. Van hen geeft 93% aan te denken dat het mbo veel waarde hecht aan het beroepsgerichte programma van het vmbo. Ook docenten Bouw schilderen, metselen en timmeren denken dat het mbo veel waarde hecht aan het vmbo programma, zij zitten rond de 60%. Docenten Mobiliteit (28%) en Metalektro (33%) geven meer dan gemiddeld aan niet te weten welke waarde het mbo hecht aan de beroepsgerichte programma's vmbo.

Dezelfde docenten geven aan het wel belangrijk te vinden hoe het mbo over hen denkt (gelijk aan het gemiddelde). Een enkele docent zegt dit onbelangrijk te vinden (1%). Deze docenten zijn te vinden in de afdelingen Metaaltechniek, Elektrotechniek en Bouw timmeren.

Regionaal MBO Docent schat in:		Belang	
Veel waarde	39%	Belangrijk	88%
Enige waarde	38%	Niet belangrijk/niet onbelangrijk	11%
Weinig of geen waarde	10%	Onbelangrijk	1%
Geen/weinig zicht op	12%		

Dezelfde vraag is voorgelegd als het gaat om het regionaal bedrijfsleven

Regionaal bedrijfsleven Docent schat in:		Belang	
Veel waarde	50%	Belangrijk	93%
Enige waarde	33%	Niet belangrijk/niet onbelangrijk	7%
Weinig of geen waarde	7%	Onbelangrijk	0%
Geen/weinig zicht op	9%		

De inschattingen rond het regionaal bedrijfsleven laten een wat ander beeld zien dan die rond het regionaal mbo. Over het algemeen denken docenten Techniek dat het bedrijfsleven veel of enige waarde hecht aan het vmbo, meer dan de gemiddelde docent. Uitschieters zijn ook hier Installatietechniek en de opleidingen Bouw timmeren, schilderen en metselen die verwachten dat het regionaal bedrijfsleven heel veel waarde hecht aan de vmbo-programma's.
Docenten Techniek vinden het bijna allemaal erg belangrijk dat het regionaal bedrijfsleven belang hecht aan de vmbo programma's. Maar liefst 8 van de 14 afdelingen geven met (bijna) 100% aan dit erg belangrijk te vinden. Metalektro is hier een uitschieter, waar 30% van de docenten zegt het niet belangrijk en niet onbelangrijk te vinden hoe het regionaal bedrijfsleven over het vmbo denkt. Geen enkele docent in de sector Techniek geeft aan het onbelangrijk te vinden hoe het regionaal bedrijfsleven over het vmbo denkt.

Thema 2: De functie van (beroepsgericht programma's in) het vmbo in 2012
Docenten en management is gevraagd welke functie zij toekennen aan het vmbo in 2012.

Uit de sector Techniek hebben 293 docenten de vragen van thema 2 beantwoord, tegen 227 docenten die de vragen van thema 1 beantwoord hebben.

In tegenstelling tot de gesprekken tijdens de netwerkbijeenkomsten, waarbij het ging om de huidige functie van het vmbo, is docenten en (midden)management tijdens de digitale enquête gevraagd wat volgens hen de functie van het vmbo is in 2012. Deze vraag is eerst in het algemeen gesteld en daarna per leerweg. Daarnaast is gevraagd of men inschat dat deze functie in 2012 met de huidige programma's vervuld kan worden.

Functie totale vmbo	Docenten	Management
Oriënteren	27%	53%
Voorbereiden	55%	39%
Opleiden	18%	7%

Kan deze functie vervuld worden met de huidige programma's?

Functie totale vmbo	Docenten	Management
(zeer) goed	74%	72%
Matig	22%	23%
(zeer) slecht	4%	4%

Docenten binnen de sector Techniek en (midden)management (in het algemeen) kennen het vmbo in 2012 vooral een oriënterende en voorbereidende functie toe. Docenten Techniek kennen het vmbo minder vaker een oriënterende functie toe dan gemiddeld (27%).Hierin wijken docenten Techniek af van hun collega's waarvan gemiddeld rond de 50% het vmbo een oriënterende functie toekent.
Zowel docenten als (midden)management zijn van mening dat de functie die zij aan de sector Techniek toekennen, met de huidige programma's goed vervuld kan worden. Docenten Techniek zijn hierover iets optimistischer dan in het algemeen (74% (zeer) goed).
Opmerkelijk is dat niemand heeft geantwoord dat de functie die zij toekennen aan het vmbo met de huidige programma's zeer slecht gerealiseerd kan worden.

Aan docenten en (midden)management is ook gevraagd of de school op één lijn zit wat betreft de functie die aan het vmbo wordt toegekend.

	Docenten	Management
Ja	70%	77%
Nee	16%	14%
Ik heb hier geen zicht op	14%	19%

Over het algemeen zitten scholen op één lijn als het gaat om de functie die zij, in 2012, toekennen aan het vmbo. Docenten in de sector Techniek zijn hierover iets positiever dan hun collega's in andere sectoren.

Nadat gevraagd was welke algemene functie docenten en (midden)management het vmbo toekennen, is er uitgesplitst naar leerwegen. Dit leidde tot de volgende antwoorden:

	Basisberoepsgerichte leerweg		Kaderberoepsgerichte leerweg		Gemengde leerweg	
	Docenten	managers	docenten	managers	docenten	managers
Oriënteren	20%	35%	30%	44%	70%	78%
Voorbereiden	52%	49%	60%	51%	26%	18%
Opleiding	29%	17%	10%	5%	4%	3%

Over de functie van alle leerwegen komen de meningen van docenten en (midden) management in het vmbo aardig overeen. Over het algemeen kent men het vmbo in 2012 een voorbereidende en oriënterende functie toe. Docenten in de sector Techniek kennen de basisberoepsgerichte leerweg minder vaak een oriënterende of voorbereidende functie toe dan gemiddeld. Dit is begrijpelijk omdat leerlingen uit deze leerweg in de sector Techniek vaker dan gemiddeld doorstromen naar een beroepsbegeleidende opleiding in het mbo en dus (voor een deel van de week) direct na het vmbo gaan werken.
Verder is opvallend dat docenten Techniek de kaderberoepsgerichte leerweg veel meer dan hun collega's een oriënterende functie toekennen (60% tegenover ongeveer 50% in de andere sectoren). Over de gemengde leerweg denken docenten Techniek net als hun collega's van andere sectoren. Deze heeft vooral een voorbereidende functie.

Kan deze functie vervuld worden met de huidige programma's?

	Basisberoepsgerichte leerweg		Kaderberoepsgerichte leerweg		Gemengde leerweg	
	Docenten	managers	docenten	managers	docenten	managers
(zeer) goed	77%	70%	75%	72%	58%	60%
Matig	20%	22%	21%	21%	31%	31%
(zeer) slecht	3%	8%	4%	7%	11%	9%

Over de vraag of de functie die men aan het vmbo toekent vervuld kan worden met de huidige programma's denken docenten in de sector Techniek over het algemeen positiever dan hun collega's in andere sectoren. Over het algemeen denken zij dat deze functie (zeer) goed vervuld kan worden met de huidige programma's. Ook docenten Techniek denken dat dit in de gemengde leerweg niet zo eenvoudig is. Hierin wijken ze niet af van hun collega's

Ten slotte is in het kader van thema 2 gevraagd hoe respondenten staan tegenover de uitvoering van een gezamenlijk vmbo – mbo traject (VM2) in de beroepsgerichte leerweg van het vmbo:

Hier staat men als volgt tegenover:

	Docenten	Management
(zeer) positief	67%	75%
Neutraal	26%	20%
(zeer) negatief	7%	5%

Over het algemeen staan zowel docenten in de sector Techniek als (midden)management positief tot zeer positief tegenover de invoering van VM2 trajecten. De mening van de docenten in de sector Techniek wijkt hierbij niet af van het gemiddelde.

B2.5 Zorg en welzijn

Net als bij de voorgaande sectoren is er ook bij de sector Zorg en welzijn een verschil in het aantal docenten dat antwoord heeft gegeven op de verschillende thema's.
Thema 1 is door 86 docenten beantwoord, thema 2 door 140.
In de enquête zijn de resultaten uitgesplitst naar de verschillende afdelingen van de sector. In de digitale enquête is de sector daarbij in drie programma's gesplitst.
Voor de volledigheid hieronder een overzicht van het aantal docenten dat heeft deelgenomen aan de enquête uitgesplitst naar afdelingen:

	Thema 1
Zorg en welzijn breed	48
Uiterlijke verzorging	11
Verzorging	38

De verhouding scholen met een afdeling UV versus scholen met een afdeling VZ/Z&W is ongeveer 1 : 10. Er zijn ongeveer 30 scholen met een afdeling UV en ongeveer 300 scholen met een afdeling Verzorging of Zorg en welzijn. Deze verhouding is terug te vinden in het aantal docenten dat op de enquête gereageerd heeft.

Thema 1: Inhoud van de beroepsgerichte programma's
Van de docenten van de sector Zorg en welzijn zegt 57% goed op de hoogte te zijn van de inhoud van de beroepsgerichte programma's. 48% zegt die inhoud globaal te kennen en 2% geeft aan niet goed op de hoogte te zijn.
Docenten Zorg en welzijn breed geven aan minder goed op de hoogte te zijn van hun programma (46% precies, 52% globaal). Docenten UV zeggen juist erg goed op de hoogte te zijn (73% precies, 27% globaal).
Binnen de sector Zorg en welzijn zeggen docenten gemiddeld genomen goed op de hoogte te zijn, beter dan binnen andere sectoren.

Als het gaat op de ruimte die examenprogramma's bieden, wijken docenten binnen de sector Zorg en welzijn nauwelijks af van het gemiddelde. Van de docenten zegt 19% die ruimte te kennen en 60% geeft aan de ruimte ongeveer te kennen. Ook in de sector Zorg en welzijn zijn er docenten die denken dat hun examenprogramma nog niet geglobaliseerd is. In het totaal is dit 2%, die docenten geven allemaal les in de afdeling Verzorging. 36% van de docenten Uiterlijke verzorging geeft aan goed op de hoogte te zijn van de ruimte die programma's hen bieden, 55% weet het globaal en 9% niet, daarmee zijn deze docenten beter geïnformeerd dan de gemiddelde docent.

	Zorg en welzijn	Gemiddeld
Precies	19%	19%
Ongeveer	60%	52%
Niet goed	24%	25%
Nog niet geglobaliseerd	2%	4%

Aan de docenten die aangegeven hebben op de hoogte te zijn van de ruimte die de examenprogramma's bieden (65 in totaal voor de sector Zorg en welzijn), is gevraagd of zij gebruikmaken van deze ruimte.

	Zorg en welzijn	Gemiddeld
Ja, veel	20%	32%
Ja, enigszins	68%	60%
Nee, nauwelijks	12%	8%

Het aantal docenten dat zegt veel gebruik te maken van de ruimte, ligt lager dan gemiddeld. Een groter dan gemiddelde groep geeft aan de ruimte wel te kennen, maar daar geen gebruik van te maken. Deze groep is in alle afdelingsprogramma's ongeveer even groot (rond de 12%). Opvallend is de verdeling van de antwoorden van docenten Verzorging: slechts 7% van hen zegt veel gebruik te maken van de ruimte, 78% maakt enigszins gebruik daarvan en 15% kent de ruimte wel, maar maakt er geen gebruik van. Hiermee wijken zij sterk af van het gemiddelde.

Docenten in de sector Zorg en welzijn geven aan redelijk tevreden te zijn over de inhoud van hun beroepsgerichte programma. Zij wijken in hun antwoorden niet echt af van het gemiddelde.

	Zorg en welzijn	Gemiddeld
(Zeer) tevreden	60%	65%
Niet tevreden/niet ontevreden	28%	25%
(Zeer) ontevreden	12%	9%

Beschouwen we de afdelingen nader, dan zijn docenten Uiterlijke verzorging niet echt tevreden over het huidige programma. 0% van hen is zeer tevreden, 64% zegt tevreden te zijn, 18% is niet tevreden, maar ook niet ontevreden en 18% is ontevreden. Docenten Verzorging hebben vaker dan gemiddeld aangegeven niet tevreden en niet ontevreden te zijn (37%).

Op de vraag hoe de docenten staan tegenover veranderingen in het programma werden de volgende antwoorden gegeven:

	Zorg en welzijn	Gemiddeld	Collega	Management
(Zeer) positief	52%	50%	38%	40%
Neutraal	37%	33%	34%	19%
(Zeer) negatief	11%	18%	11%	4%
Geen/weinig zicht op			17%	37%

De mening van docenten Uiterlijke verzorging over deze vraag wijkt nogal af van de andere docenten binnen de sector Zorg en welzijn en in het algemeen. Van deze docenten geeft 73% aan neutraal te staan tegenover veranderingen, geen enkele van hen zegt hierover negatief of zeer negatief te denken. Docenten Verzorging staan positiever dan gemiddeld tegenover veranderingen van het programma, 3% staat hier zeer positief tegenover en 55% positief.

Volgens de docenten Zorg en welzijn denken hun collega's en hun leidinggevenden minder positief over inhoudelijke veranderingen in het programma, zij wijken hiermee niet af van de inschattingen die docenten in andere sectoren geven als het gaat om de mening van hun collega's en leidinggevenden. Opvallend is dat geen enkele docent Verzorging inschat dat zijn collega's (zeer) negatief staan tegenover inhoudelijke veranderingen in het programma.

Ook hier doet zich het opvallende verschijnsel voor dat docenten zeggen (zeer) positief te staan tegenover veranderingen, maar inschatten dat hun collega's en leidinggevenden minder positief zijn. Net als in de andere sectoren zegt ook binnen de sector Zorg en welzijn 1 op de 4 docenten niet in te kunnen schatten hoe zijn collega denkt over veranderingen in het programma. Erg opvallend is dat 37% van de docenten zegt niet in te kunnen schatten hoe zijn leidinggevende denkt over veranderingen in het programma. Dit percentage ligt in de sector Zorg en welzijn veel hoger dan in de andere sectoren.

De waarde van beroepsgerichte programma's

Aan de docenten binnen de sector Zorg en welzijn is gevraagd welke waarde anderen volgens hen toekennen aan de beroepsgerichte programma's van het vmbo en hoe belangrijk zij dat vinden.

Regionaal MBO Docent schat in:		Belang	
Veel waarde	26%	Belangrijk	94%
Enige waarde	44%	Niet belangrijk/niet onbelangrijk	6%
Weinig of geen waarde	11%	Onbelangrijk	0%
Geen/weinig zicht op	19%		

De meeste docenten denken dat het regionaal mbo wel enige waarde toekent aan de beroepsgerichte programma's van het vmbo. Ongeveer een kwart van de docenten denkt dat het regionaal mbo veel waarde toekent aan de beroepsgerichte programma's, dit is iets minder dan het gemiddelde. Tussen de verschillende afdelingen van de sector Zorg en welzijn zitten geen wezenlijke verschillen.

Docenten vinden het erg belangrijk dat het regionaal mbo waarde toekent aan de beroepsgerichte programma's van het vmbo. De score ligt hier veel hoger dan het gemiddelde (87%). Docenten Uiterlijke verzorging hebben allemaal gezegd het belangrijk te vinden dat het regionaal mbo waarde toekent aan de beroepsgerichte programma's in het vmbo.

Dezelfde vraag is voorgelegd als het gaat om het regionaal bedrijfsleven.

Regionaal bedrijfsleven Docent schat in:		Belang	
Veel waarde	24%	Belangrijk	87%
Enige waarde	39%	Niet belangrijk/niet onbelangrijk	12%
Weinig of geen waarde	10%	Onbelangrijk	1%
Geen/weinig zicht op	27%		

Docenten Zorg en welzijn breed en Verzorging vinden het moeilijk in te schatten of het bedrijfsleven waarde hecht aan het beroepsgericht programma vmbo (resp. 29 en 26%). Over het algemeen vinden alle docenten van de sector Zorg en welzijn dit moeilijker in te schatten dan de gemiddelde docent (19%). Docenten denken dat het regionaal bedrijfsleven niet zo veel waarde toekent aan het beroepsgerichte programma vmbo en liggen met hun inschattingen onder het algemeen gemiddelde. Ze vinden het wel belangrijk dat het bedrijfsleven waarde toekent aan het beroepsgericht programma vmbo. Met 92% 'belangrijk' vinden docenten Verzorging dit nog iets belangrijker dan hun collega's in het totale vmbo.

Thema 2: De functie van (beroepsgericht programma's in) het vmbo in 2012

Docenten en (midden)management is gevraagd welke functie zij toekennen aan het vmbo in 2012.

Functie totale vmbo	Docenten	Management
Oriënteren	51%	53%
Voorbereiden	45%	39%
Opleiden	4%	7%

Docenten van de sector Zorg en welzijn kennen aan het vmbo nauwelijks een opleidende functie toe. Zij vinden dat het vmbo vooral een oriënterende en voorbereidende functie heeft. In hun opvatting wijken docenten Zorg en welzijn niet zoveel af van de gemiddelde docent die de enquête heeft ingevuld.

Kan deze functie vervuld worden met de huidige programma's?

Functie totale vmbo	Docenten	Management
(zeer) goed	66%	72%
Matig	32%	23%
(zeer) slecht	2%	4%

De meeste docenten van de sector Zorg en welzijn vinden dat de functie die zij toekennen aan het vmbo wel vervuld kan worden met het huidige programma. Ze zijn hierover iets pessimistischer dan het (midden)management van scholen (dat deze vraag niet per sector heeft ingevuld) en ook iets pessimistischer dan de gemiddelde docent.

Aan docenten en (midden)management is ook gevraagd of de school op één lijn zit wat betreft de functie die aan het vmbo wordt toegekend.

	Docenten	Management
Ja	61%	77%
Nee	12%	14%
Ik heb hier geen zicht op	28%	19%

Over het algemeen zitten scholen op één lijn als het gaat om de functie die zij in 2012, toekennen aan het vmbo. Docenten in de sector Zorg en welzijn zijn hierbij iets pessimistischer dan hun collega's van andere sectoren. De docenten in de sector Zorg en welzijn vinden het het moeilijkst van alle docenten om in te schatten wat hun collega's vinden.

Nadat gevraagd was welke algemene functie docenten en (midden)management het vmbo toekennen, is er uitgesplitst naar leerwegen. Dit leidde tot de volgende antwoorden:

	Basisberoepsgerichte leerweg		Kaderberoepsgerichte leerweg		Gemengde leerweg	
	Docenten	managers	docenten	managers	docenten	managers
Oriënteren	41%	35%	44%	44%	70%	78%
Voorbereiden	50%	49%	51%	51%	28%	18%
Opleiding	9%	17%	5%	5%	2%	3%

Docenten Zorg en welzijn kennen het vmbo in alle leerwegen geen opleidende functie toe. De basis- en de kaderberoepsgerichte leerweg hebben volgens deze docenten vooral een voorbereidende (basis-, kader-) en oriënterende (gemengde leerweg) functie. Hiermee wijken de docenten van de sector Zorg en welzijn af van alle andere sectoren, die met name aan de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg ook nog wel een opleidende functie toekennen.

Kan deze functie vervuld worden met de huidige programma's?

	Basisberoepsgerichte leerweg		Kaderberoepsgerichte leerweg		Gemengde leerweg	
	Docenten	managers	docenten	managers	docenten	managers
(zeer) goed	67%	70%	68%	72%	50%	60%
Matig	29%	22%	29%	21%	37%	31%
(zeer) slecht	3%	8%	2%	7%	12%	9%

Over het algemeen zijn de docenten die lesgeven in de sector Zorg en welzijn van mening dat de functie die zij in 2012 toekennen aan de verschillende leerwegen van het vmbo vervuld kunnen worden met de huidige beroepsgerichte programma's. Dat geldt volgens hen het minst voor de gemengde leerweg. Docenten van de sector Zorg en welzijn vinden het programma van de gemengde leerweg het minst van alle docenten die deelgenomen hebben aan de enquête passen bij de functie van deze leerweg. In hun andere antwoorden wijken de docenten Zorg en welzijn niet veel af van de gemiddelde docent die de enquête heeft ingevuld.

Ten slotte is in het kader van thema 2 gevraagd hoe respondenten staan tegenover de uitvoering van een gezamenlijk vmbo – mbo traject (VM2) in de beroepsgerichte leerweg van het vmbo.
Hier staat men als volgt tegenover:

	Docenten	Management
(zeer) positief	63%	75%
Neutraal	32%	20%
(zeer) negatief	4%	5%

Over het algemeen staan zowel docenten in de sector Zorg en welzijn als (midden) management positief tot zeer positief tegenover de invoering van VM2 trajecten. De mening van de docenten in de sector Zorg en welzijn wijkt hierbij nauwelijks af van het gemiddelde.

Bijlage 3 Vragenformulier thema 1

Thema 1:. Uw beroepsgerichte vmbo-programma

Bij dit thema gaat het om het beroepsgerichte programma waar u les in geeft. Aan de hand van enkele vragen en stellingen vragen wij hierover uw mening.

Naam van het beroepsgerichte programma: ……..…….....…

1 Hoe *tevreden* bent u over uw eigen beroepsgerichte programma?

Geef onderstaand per onderwerp een rapportcijfer van 1 (heel ontevreden) tot 10 (zeer tevreden)

Rapportcijfer:	
	Actualiteit van het programma
	Mogelijkheden voor variatie in didactiek
	Samenhang tussen CE-deel en SE-deel
	Aantrekkingskracht op leerlingen
	Ruimte voor schooleigen accenten
	Ruimte voor differentiatie naar doelgroep
	Aansluiting op de onderbouw
	Aansluiting op (verwante) mbo-programma's
	Aansluiting op de regionale arbeidsmarkt
	……?

2 In hoeverre zijn leerlingen en andere betrokkenen in uw regio op de hoogte van de *inhoud* van uw beroepsgerichte programma?

Kies positie!
(Graag omcirkelen wat van toepassing is)

2a. Leerlingen die een beroepsgericht programma moeten gaan kiezen weten wat ze gaan leren in mijn programma
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

2b. Ouders van mijn leerlingen weten wat hun zoon of dochter leert in mijn programma
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

2c. Docenten van verwante opleidingen in het mbo in mijn regio weten wat ze van mijn leerlingen kunnen verwachten
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

2d. Stagebedrijven of -instellingen in mijn regio weten wat ze van mijn leerlingen kunnen verwachten
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

3 Wat is uw mening over de *ruimte* die u heeft om eigen accenten in het programma te leggen of het programma een eigen 'inkleuring' te geven?

Kies positie!
(Graag omcirkelen wat van toepassing is)

3a. Ik heb voldoende ruimte om mijn programma in te vullen op een wijze die past bij de visie van onze school
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

3b. Ik heb voldoende ruimte om mijn programma in te vullen op een wijze die past bij onze leerlingen
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

3c. Ik heb voldoende ruimte om mijn programma in te vullen op een wijze die past bij mijn eigen visie op onderwijs
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

3d. Ik maak volop gebruik van de ruimte die het geglobaliseerde SE-deel van het programma biedt
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

4 Wat vindt u de sterke punten van uw programma? .....
.....
.....
.....

5 Heeft u nog suggesties op welke punten het programma eventueel verbeterd kan worden? .....
.....
.....
.....

Ruimte voor eventuele toelichting of opmerkingen
.....
.....
.....
.....

Bijlage 4 Vragenformulier thema 2

Thema 2:. De functie van (beroepsgerichte programma's in) het vmbo

Bij dit thema gaat het om de functie van het vmbo en de rol van de beroepsgerichte programma's daarbinnen. Aan de hand van enkele vragen en stellingen vragen wij hierover uw mening.

1 Aan het eind van het vmbo moet de leerling voorbereid zijn op de overstap naar
(Graag omcirkelen wat van toepassing is)

A een specifieke studierichting in het mbo, *bijvoorbeeld wegtransport of verpleging en verzorging*
B een opleidingsdomein in het mbo, *bijvoorbeeld transport en logistiek of zorg en gezondheid*
C een sector in het mbo, *bijvoorbeeld economie en dienstverlening of zorg en welzijn*
D het vervolgonderwijs, *het mbo of het havo*

E dat verschilt per leerweg, namelijk
.....
.....
.....
.....

2 Kies positie!
(Graag aankruisen wat van toepassing is)

Binnen het vmbo moet de nadruk vooral liggen op het

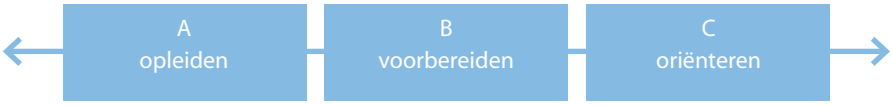

3 De beroepsgerichte programma's in het vmbo hebben een bepaalde functie. Ze moeten leerlingen vooral helpen
(graag prioriteit aan geven met 1, 2, 3)

… een bewuste keus te leren maken voor een opleiding in het mbo
… onder begeleiding te leren functioneren binnen een specifiek beroepen/werkveld
… algemene competenties te ontwikkelen die van belang zijn voor succesvol functioneren in het mbo/het havo

Bijlage 5 Vragenformulier thema 3

Thema 3:. Het aanbod van beroepsgerichte programma's in uw sector
Bij dit thema gaat het om de beroepsgerichte vmbo-programma's in uw sector. We gaan daarbij uit van de vijf sectoren die de SPV onderscheidt (Techniek, Zorg en welzijn, Economie, Groen en Intersectoraal).
Aan de hand van enkele stellingen en vragen wij hierover uw mening.

Kies positie!
(Graag omcirkelen wat van toepassing is)

1 De beroepsgerichte programma's in onze sector bevatten veel dezelfde onderdelen
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

2 Het geheel aan beroepsgerichte programma's in mijn sector biedt voldoende mogelijkheden om onze leerlingen maatwerk te kunnen bieden
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

3 Het geheel aan beroepsgerichte programma's in mijn sector biedt voldoende mogelijkheden om de programmakeuze uit te stellen
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

4 De beroepsgerichte vmbo-programma's in mijn sector sluiten goed aan op het mbo
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

5 In hoeverre zijn leerlingen en andere betrokkenen in uw regio op de hoogte van de verschillen tussen de beroepsgerichte programma in uw sector?

Kies positie!
(Graag omcirkelen wat van toepassing is)

5a. Leerlingen die een beroepsgericht programma moeten gaan kiezen weten de kenmerkende verschillen tussen de programma's in de sector te benoemen
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

5b. Ouders van onze leerlingen weten de kenmerkende verschillen tussen de programma's in de sector te benoemen
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

5c. Docenten van verwante opleidingen in het mbo weten wat ze van leerlingen van de verschillende programma's in de sector kunnen verwachten
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

5d. Stagebedrijven of -instellingen in mijn regio weten wat ze van leerlingen van de verschillende programma's in de sector kunnen verwachten
Zeer mee eens – mee eens – mee oneens – zeer mee oneens

Bijlage 6 Digitale enquête

Vragenlijst online onderzoek SPV

Uitgangspunten

Omvang:	40 vragen
Doelgroep:	docenten beroepsgerichte vakken en (midden)management
Duur:	maximaal 10 minuten
Inhoud:	verdieping op inhoud van regionale veldraadpleging

Algemene en selectievragen

Vraag 1
Wat is uw functie?
- ☐ Docent beroepsgerichte vakken
- ☐ Docent algemeen vormende vakken *[einde vragenlijst]*
- ☐ Managementfunctie in de bovenbouw vmbo
- ☐ Managementfunctie in de onderbouw vmbo [einde vragenlijst]
- ☐ Anders, nl. ___ *[vervolgens vragen of ze de vragenlijst als docent of als manager willen invullen]*

Vraag 2
Hoe is uw school samengesteld?
- ☐ Categorale vmbo-school
- ☐ Onderdeel van een scholengemeenschap voor vmbo/havo
- ☐ Onderdeel van een scholengemeenschap voor vmbo/havo/vwo
- ☐ Onderdeel van een ROC/AOC
- ☐ Anders, nl. ___

Vraag 3
Welke beroepsgerichte leerwegen biedt uw school aan? *[meerdere antwoorden mogelijk]*
- ☐ Basisberoepsgerichte leerweg
- ☐ Kaderberoepsgerichte leerweg
- ☐ Gemengde leerweg

Vraag 4 *[alleen voor docenten]*
Binnen welke beroepsgerichte leerweg of leerwegen geeft u les? *[meerdere antwoorden mogelijk]*
- ☐ Basisberoepsgerichte leerweg
- ☐ Kaderberoepsgerichte leerweg
- ☐ Gemengde leerweg

Vraag 5 *[alleen voor docenten]*
In welk beroepsgericht examenprogramma geeft u les? *[meerdere antwoorden mogelijk, maximaal 3 programma's]*

Techniek
- ☐ Bouwtechniek - Timmeren
- ☐ Bouwtechniek - Metselen
- ☐ Bouwtechniek - Schilderen
- ☐ Bouwtechniek Fijnhout
- ☐ Bouw - breed
- ☐ Grafimedia
- ☐ Elektrotechniek
- ☐ Installatietechniek
- ☐ Instalelektro
- ☐ Metalektro
- ☐ Metaaltechniek
- ☐ Transport en Logistiek
- ☐ Voertuigentechniek
- ☐ Techniek - breed

Economie
- ☐ Administratie
- ☐ Handel en verkoop
- ☐ Mode en commercie
- ☐ Handel en administratie - breed
- ☐ Consumptief - bakken
- ☐ Consumptief - horeca
- ☐ Consumptief - breed

Zorg en welzijn
- ☐ Verzorging
- ☐ Uiterlijke verzorging
- ☐ Zorg en welzijn- breed

Landbouw
- ☐ *[Vakrichtingsprogramma]* Landbouw en natuurlijke omgeving
- ☐ *[Experimentele programma]* Landbouw en natuurlijke omgeving geglobaliseerd
- ☐ Landbouw - breed
- ☐ *[Experimentele programma]* Landbouw - breed geglobaliseerd

Intersectoraal

- ☐ Sport, dienstverlening en veiligheid
- ☐ ICT-leerroute
- ☐ Technologie in de GL
- ☐ Programma Intersectoraal

Vraag 6

Bent u lid van een of meerdere platforms voor beroepsgerichte vakken in het vmbo?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 7 *[alleen voor managers]*

In welke vmbo-sector(en) geeft u leiding? *[meerdere antwoorden mogelijk]*

- ☐ Techniek
- ☐ Economie
- ☐ Zorg en welzijn
- ☐ Landbouw
- ☐ Intersectoraal

Thema: Het beroepsgerichte programma [alleen voor docenten beroepsgerichte vakken]

De volgende vragen gaan over de inhoud van het beroepsgerichte programma waarin u lesgeeft. [indien u in meer programma's lesgeeft, graag de vragen invullen voor elk programma]

Vraag 8

In hoeverre bent u op de hoogte van de eindtermen van het beroepsgerichte programma X?

- ☐ Ik weet precies wat de eindtermen van mijn examenprogramma zijn
- ☐ Ik weet globaal wat de eindtermen van mijn examenprogramma zijn
- ☐ Ik ben niet goed op de hoogte van de eindtermen van mijn examenprogramma

Vraag 9

In hoeverre bent u op de hoogte van de ruimte die het geglobaliseerde beroepsgerichte examenprogramma X biedt voor een eigen invulling?

- ☐ Ik weet precies welke ruimte het geglobaliseerde examenprogramma biedt *[naar vraag 10]*
- ☐ Ik weet ongeveer welke ruimte het geglobaliseerde examenprogramma biedt *[naar vraag 10]*
- ☐ Ik ben niet goed op de hoogte van de ruimte die het geglobaliseerde examen-programma biedt *[naar vraag 11]*
- ☐ Mijn examenprogramma is nog niet geglobaliseerd *[naar vraag 11]*

Vraag 10
Maakt u gebruik van deze ruimte in het beroepsgerichte examenprogramma X waarin u les geeft?
- ☐ Ja, veel
- ☐ Ja, enigszins
- ☐ Nee, nauwelijks

Vraag 11
Hoe tevreden bent u over de inhoud van het beroepsgerichte programma X waarin u lesgeeft?
- ☐ Zeer tevreden
- ☐ Tevreden
- ☐ Niet tevreden/niet ontevreden
- ☐ Ontevreden
- ☐ Zeer ontevreden

Vraag 12
Hoe staat u in algemene zin tegenover een verandering van de inhoud van het beroepsgerichte programma X?
- ☐ Zeer positief
- ☐ Positief
- ☐ Neutraal
- ☐ Negatief
- ☐ Zeer negatief

Vraag 13
Hoe staan uw collega-docenten tegenover een verandering van de inhoud van het beroepsgerichte programma X?
- ☐ Zeer positief
- ☐ Positief
- ☐ Neutraal
- ☐ Negatief
- ☐ Zeer negatief

Vraag 14
Hoe staat het management van uw vaksectie of team tegenover een verandering van de inhoud van het beroepsgerichte programma X?
- ☐ Zeer positief
- ☐ Positief
- ☐ Neutraal
- ☐ Negatief
- ☐ Zeer negatief

Vraag 15
Waar moet in uw optiek een verandering van de inhoud van het beroepsgerichte programma X toe leiden? *[1e prioriteit, 2e prioriteit] [alleen niet gekozen items zichtbaar maken]*

- ☐ Ik ben geen voorstander van een verandering, het beroepsgerichte programma X voldoet in mijn optiek uitstekend *[alleen eerste keer tonen, naar vraag 17]*
- ☐ Een betere aansluiting bij de belangstelling en belevingswereld van leerlingen
- ☐ Meer mogelijkheden om programmaonderdelen uit verschillende sectoren te combineren
- ☐ Meer mogelijkheden voor een verdieping of specialisatie in het 'vakgebied' in de bovenbouw van het vmbo
- ☐ Een betere inhoudelijke aansluiting op de programma's in het mbo *[doorlopende programmalijn]*
- ☐ Een betere voorbereiding op competentiegericht onderwijs in het mbo *[doorlopende leerlijn]*
- ☐ Een betere herkenning en erkenning van het beroepsgerichte programma door bedrijven en instellingen in de regio
- ☐ Anders, te weten:

Vraag 16
Welke mogelijke verandering van het beroepsgerichte programma X heeft volgens u prioriteit? *[1e prioriteit, 2e prioriteit, welke mogelijke verandering vindt u het minst belangrijk] [alleen niet gekozen items zichtbaar maken]*

- ☐ Actualiseren van de eindtermen van het programma
- ☐ Herformuleren van de inhoud van het programma in de vorm van competenties
- ☐ Binnen het programma de keuze bieden in brede en smalle uitstroomvarianten
- ☐ Binnen het programma de mogelijkheid bieden onderdelen uit andere programma's te volgen
- ☐ Verdiepen van de inhoud van het programma met vakgerichte onderdelen *[smal, opleidend]*
- ☐ Verbreden van de inhoud van het programma met algemene onderdelen/competenties *[breed]*
- ☐ Samenvoegen van de inhoud met andere beroepsgerichte vmbo-programma's
- ☐ Samenvoegen van de inhoud met andere beroepsgerichte mbo-programma 's
- ☐ Anders, te weten:

De volgende vragen gaan over de waarde die de omgeving van de school, bijv. bedrijven of mbo-opleidingen in de regio, toekent aan het beroepsgerichte programma X.

Vraag 17
Welke waarde kent het mbo in uw regio toe aan het beroepsgerichte programma X?
- ☐ Veel waarde
- ☐ Enige waarde
- ☐ Weinig of geen waarde

Vraag 18
Ik vind de waarde die het mbo uit mijn regio toekent aan het beroepsgerichte programma X:
- ☐ Belangrijk
- ☐ Niet belangrijk/niet onbelangrijk
- ☐ Onbelangrijk

Vraag 19
Welke waarde kennen regionale bedrijven en instellingen in uw regio toe aan het beroepsgerichte programma X?
- ☐ Veel waarde
- ☐ Enige waarde
- ☐ Weinig of geen waarde

Vraag 20
Ik vind de waarde die bedrijven en instellingen in mijn regio toekennen aan het beroepsgerichte programma X:
- ☐ Belangrijk
- ☐ Niet belangrijk/niet onbelangrijk
- ☐ Onbelangrijk

Thema: Het aanbod van beroepsgerichte programma's in het vmbo
[docenten en management, voor docenten alleen vraag 21-25]

Vraag 21a
Welk type beroepsgerichte programma's biedt uw school aan? Meerdere antwoorden mogelijk
- ☐ afdelingsprogramma's
- ☐ intrasectorale programma's
- ☐ intersectorale programma's

Vraag 21b *[alleen voor management]*
Kunt u de verhouding in de door uw school aangeboden programma's aangeven in termen van het percentage leerlingen dat het type programma volgt?

Afhankelijk van de gekozen alternatieven van vraag 21b
Bv.

- ☐ afdelingsprogramma's ….% van de leerlingen volgt afdelingsprogramma's
- ☐ intrasectorale programma's ….% van de leerlingen volgt intrasectorale programma's
- ☐ intersectorale programma's ….% van de leerlingen volgt intersectorale programma's

Vraag 22
In hoeverre bent u op de hoogte van de kenmerkende verschillen en overeenkomsten van de beroepsgerichte programma's die uw school aanbiedt?

- ☐ Ik weet precies wat de kenmerkende verschillen en overeenkomsten van de beroepsgerichte programma's zijn
- ☐ Ik weet globaal wat de kenmerkende verschillen en overeenkomsten van de beroepsgerichte programma's zijn
- ☐ Ik ben niet goed op de hoogte van de kenmerkende verschillen en overeenkomsten van de beroepsgerichte programma's

Vraag 23
Hoe tevreden bent u over het totale aanbod van beroepsgerichte programma's van uw school?

- ☐ Zeer tevreden
- ☐ Tevreden
- ☐ Niet tevreden/niet ontevreden
- ☐ Ontevreden [naar vraag 24]
- ☐ Zeer ontevreden [naar vraag 24]

Vraag 24
Wat is de reden dat u niet tevreden bent met het totale aanbod van beroepsgerichte programma's van uw school?

- ☐ Het aanbod spreekt de leerlingen onvoldoende aan
- ☐ Het aanbod biedt te weinig mogelijkheden voor maatwerk
- ☐ Het aanbod biedt onvoldoende mogelijkheden voor uitstel van programmakeuze
- ☐ Het aanbod sluit onvoldoende aan bij de vervolgmogelijkheden in het mbo
- ☐ Het aanbod sluit onvoldoende aan bij de ontwikkelingen bij bedrijven of instellingen in de regio
- ☐ Anders, te weten:

[Onderstaande vragen alleen voor management]

Vraag 25
Hoe tevreden bent u over de mate waarin docenten bij het inhoudelijk vormgeven van de programma's gebruik maken van de ruimte die de huidige beroepsgerichte examen-programma's bieden?
- ☐ Zeer tevreden
- ☐ Tevreden
- ☐ Niet tevreden/niet ontevreden
- ☐ Ontevreden
- ☐ Zeer ontevreden

Vraag 26
Hoe staat u in algemene zin tegenover een verandering van het beroepsgerichte programma-aanbod in het vmbo?
- ☐ Zeer positief
- ☐ Positief
- ☐ Neutraal
- ☐ Negatief
- ☐ Zeer negatief

Vraag 27
Hoe staan uw collega's tegenover een verandering van het beroepsgerichte programma-aanbod in het vmbo?
- ☐ Positief
- ☐ Neutraal
- ☐ Negatief
- ☐ Zeer negatief
- ☐ Dat verschilt per vaksectie

Vraag 28 *Indien vraag 26 is ongelijk (zeer) negatief*
Waar moet in uw optiek een verandering van het beroepsgerichte programma-aanbod toe leiden? *[eerste prioriteit, tweede prioriteit] [alleen niet gekozen items zichtbaar maken]*
- ☐ Een betere aansluiting bij de belangstelling en belevingswereld van leerlingen
- ☐ Meer mogelijkheden om programmaonderdelen uit verschillende sectoren te combineren
- ☐ Meer mogelijkheden voor een verdieping of specialisatie in het 'vakgebied' in de bovenbouw van het vmbo
- ☐ Een betere inhoudelijke aansluiting op de programma's in het mbo *[doorlopende programmalijn]*
- ☐ Een betere voorbereiding op competentiegericht onderwijs in het mbo *[doorlopende leerlijn]*
- ☐ Een betere herkenning en erkenning van het beroepsgerichte programma-aanbod door bedrijven en instellingen in de regio
- ☐ Anders, te weten:

Vraag 29
Welke mogelijke verandering van het beroepsgerichte programma-aanbod heeft volgens u prioriteit? *[1e prioriteit, 2e prioriteit, welke mogelijke verandering vindt u het minst belangrijk?] [alleen niet gekozen items zichtbaar maken]*

- ☐ Actualiseren van de eindtermen van het programma
- ☐ Herformuleren van de inhoud van de beroepsgerichte programma's in de vorm van competenties
- ☐ Binnen het programma de keuze bieden in brede en smalle uitstroomvarianten
- ☐ Binnen het programma de mogelijkheid bieden onderdelen uit andere programma's te volgen
- ☐ Uitbreiden van het programma-aanbod met vakgerichte programma's *[smal, opleidend]*
- ☐ Uitbreiden van het programma-aanbod met oriënterende programma's *[breed]*
- ☐ Samenvoegen van de inhoud van beroepsgerichte vmbo-programma's
- ☐ Samenvoegen van de inhoud van beroepsgerichte vmbo- en mbo- programma 's
- ☐ Anders, te weten:

Thema: de functie van (beroepsgerichte programma's in) het vmbo [docenten en management]

De volgende vragen gaan over de functie van het vmbo in de *[nabije]* toekomst. We onderscheiden daarbij in dit verband een drietal functies: beroepsoriënterend, beroepsvoorbereidend en beroepsopleidend.

Beroepsoriënterend: we geven leerlingen de tijd te ontdekken welke sector en welk beroep bij hen past. Aan het eind van het vmbo maakt de leerling een bewuste keus voor een sector in het mbo.
Beroepsvoorbereidend: we geven leerlingen de vereiste basiskennis en –vaardigheden mee voor een bepaald beroepenveld. Aan het eind van het vmbo maakt de leerling een bewuste keus voor een *opleidingsdomein* in het mbo.
Beroepsopleidend: we leiden leerlingen direct naar een beroepskwalificatie op mbo niveau. Aan het eind van het vmbo maakt de leerling een bewuste keus voor een *specifieke beroepsopleiding* in het mbo.

Welke functie heeft het vmbo in 2012?
We starten met een vraag over de functie van het vmbo in het algemeen en daarna volgen vragen over de functie van de verschillende leerwegen binnen het vmbo.

Vraag 30
Welke functie zal het vmbo in 2012 volgens u vooral hebben ?

- ☐ Beroepsoriënterende functie
- ☐ Beroepsvoorbereidende functie
- ☐ Beroepsopleidende functie

Vraag 31
In hoeverre kunt u deze functie met het huidige beroepsgerichte programma-aanbod van de school vervullen?
- ☐ Zeer goed
- ☐ Goed
- ☐ Matig
- ☐ Slecht
- ☐ Zeer slecht

Vraag 32
Is er binnen uw team/vaksectie overeenstemming over de functie van het vmbo in 2012?
- ☐ Ja, we zijn eensgezind in onze visie op de functie van het vmbo
- ☐ Ja, op een enkele uitzondering na zitten we op één lijn wat betreft de functie van het vmbo
- ☐ Nee, de meningen over de functie van het vmbo lopen in ons team/vaksectie lopen sterk uiteen

Vraag 33
Voor leerlingen van de basisberoepsgerichte leerweg heeft het vmbo in 2012 vooral een
- ☐ Beroepsoriënterende functie
- ☐ Beroepsvoorbereidende functie
- ☐ Beroepsopleidende functie

Vraag 34
In hoeverre kunt u deze functie met het huidige beroepsgerichte programma-aanbod van de school vervullen?
- ☐ Zeer goed
- ☐ Goed
- ☐ Matig *[naar vraag 35]*
- ☐ Slecht *[naar vraag 35]*
- ☐ Zeer slecht *[naar vraag 35]*

Vraag 35
Wat zijn de belemmeringen waar u tegenaan loopt voor leerlingen van de basisberoepsgerichte leerweg? *[meerdere antwoorden mogelijk]*
- ☐ Geringe mogelijkheden voor uitstel van programmakeuze in de bovenbouw vmbo
- ☐ Geringe mogelijkheden voor verdieping van (examen)programma's
- ☐ Geringe mogelijkheden voor verbreding van (examen)programma's
- ☐ Geringe mogelijkheden om onderdelen van de verschillende programma's te combineren
- ☐ Geringe mogelijkheden voor leerlingen voor het opdoen van praktijkervaringen
- ☐ Geringe inhoudelijke aansluiting met programma's in het mbo *[doorlopende programmalijn]*

- ☐ Geringe voorbereiding op competentiegericht onderwijs in het mbo *[doorlopende leerlijn]*
- ☐ Geringe mogelijkheden om als school het eigen programma-aanbod te bepalen
- ☐ Examenbepalingen van (examen)programma's
- ☐ Anders, te weten:

Vraag 36
Voor leerlingen van de kaderberoepsgerichte leerweg heeft het vmbo in 2012 vooral een
- ☐ Beroepsoriënterende functie
- ☐ Beroepsvoorbereidende functie
- ☐ Beroepsopleidende functie

Vraag 37
In hoeverre kunt u deze functie met het huidige beroepsgerichte programma-aanbod van de school vervullen?
- ☐ Zeer goed
- ☐ Goed
- ☐ Matig *[naar vraag 38]*
- ☐ Slecht *[naar vraag 38]*
- ☐ Zeer slecht *[naar vraag 38]*

Vraag 38
Wat zijn de belemmeringen waar u tegenaan loopt voor leerlingen van de kaderberoepsgerichte leerweg? *[meerdere antwoorden mogelijk]*
- ☐ Geringe mogelijkheden voor uitstel van programmakeuze in de bovenbouw vmbo
- ☐ Geringe mogelijkheden voor verdieping van (examen)programma's
- ☐ Geringe mogelijkheden voor verbreding van (examen)programma's
- ☐ Geringe mogelijkheden om onderdelen van de verschillende programma's te combineren
- ☐ Geringe mogelijkheden voor leerlingen voor het opdoen van praktijkervaringen
- ☐ Geringe inhoudelijke aansluiting met programma's in het mbo *[doorlopende programmalijn]*
- ☐ Geringe voorbereiding op competentiegericht onderwijs in het mbo *[doorlopende leerlijn]*
- ☐ Geringe mogelijkheden om als school het eigen programma-aanbod te bepalen
- ☐ Examenbepalingen van (examen)programma's
- ☐ Anders, te weten:

Vraag 39
Voor leerlingen van de gemengde leerweg heeft het vmbo in 2012 vooral een
- ☐ Beroepsoriënterende functie
- ☐ Beroepsvoorbereidende functie
- ☐ Beroepsopleidende functie

Vraag 40
In hoeverre kunt u deze functie met het huidige beroepsgerichte programma-aanbod van de school vervullen?
- ☐ Zeer goed
- ☐ Goed
- ☐ Matig *[naar vraag 41]*
- ☐ Slecht *[naar vraag 41]*
- ☐ Zeer slecht *[naar vraag 41]*

Vraag 41
Wat zijn de belemmeringen waar u tegenaan loopt voor leerlingen van de gemengde leerweg? *[meerdere antwoorden mogelijk]*
- ☐ Geringe mogelijkheden voor uitstel van programmakeuze in de bovenbouw vmbo
- ☐ Geringe mogelijkheden voor verdieping van (examen)programma's
- ☐ Geringe mogelijkheden voor verbreding van (examen)programma's
- ☐ Geringe mogelijkheden om onderdelen van de verschillende programma's te combineren
- ☐ Geringe mogelijkheden voor leerlingen voor het opdoen van praktijkervaringen
- ☐ Geringe inhoudelijke aansluiting met programma's in het mbo *[doorlopende programmalijn]*
- ☐ Geringe voorbereiding op competentiegericht onderwijs in het mbo *[doorlopende leerlijn]*
- ☐ Geringe mogelijkheden om als school het eigen programma-aanbod te bepalen
- ☐ Examenbepalingen van (examen)programma's
- ☐ Anders, te weten:

Nu volgen nog een tweetal achtergrondvragen.

Vraag 42
Hoeveel vmbo-leerlingen heeft uw locatie?
- ☐ 0-200
- ☐ 201-500
- ☐ 501-1000
- ☐ 1001 of meer

Vraag 43
Hoe lang bent u al docent? *[voor managers: hoe lang vervult u al een leidinggevende functie?]*
- ☐ 0 – 5 jaar
- ☐ 6 – 10 jaar
- ☐ 11 – 15 jaar
- ☐ 16 – 20 jaar
- ☐ 20 – 25 jaar
- ☐ 26 jaar of langer

Bedankt voor uw medewerking. Benieuwd naar de resultaten van dit onderzoek? Kijk dan vanaf medio juni op de website van de Stichting Platforms Vmbo (www.platformsvmbo.nl). Ook kunt u informeren bij uw eigen platform.

*Bijlage 7 Overzicht leerlingenaantallen**

Leerlingaantallen

Totaal aantal leerlingen in het vmbo

Totaal leerlingaantal per jaar

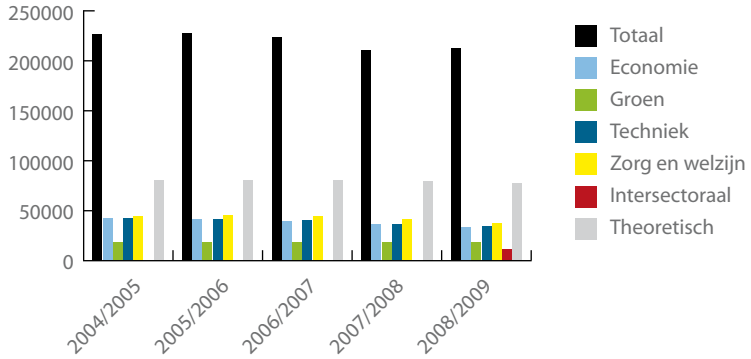

Totaal leerlingaantal per sector

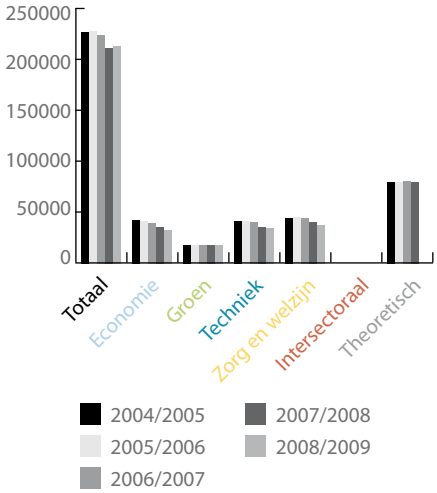

Totaal leerlingaantal per leerweg

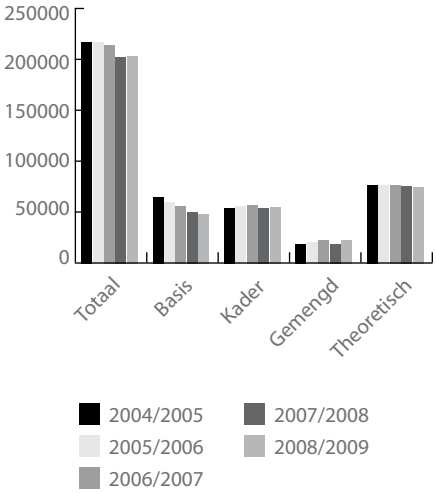

Bron: Cijfers Cfi schooljaren 2004/2005-2008/2009

Leerlingaantal theoretische leerweg

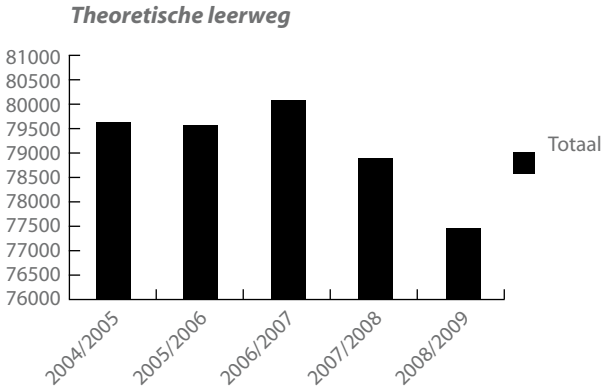

Intersectoraal

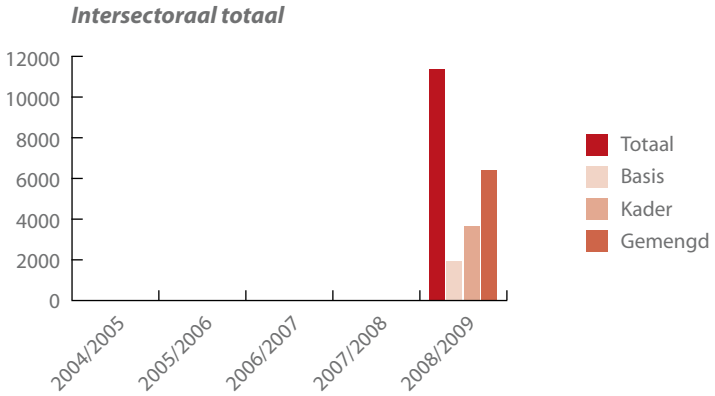

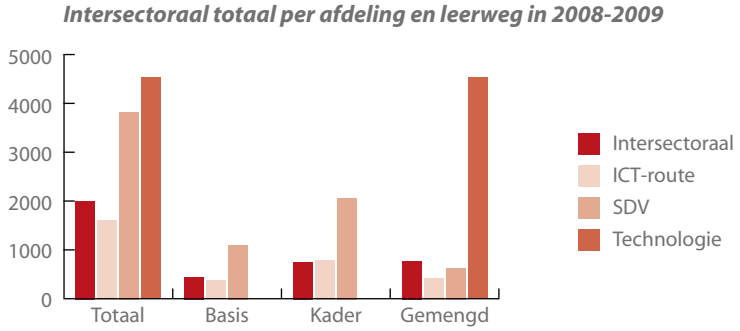

Economie

Economie totaal

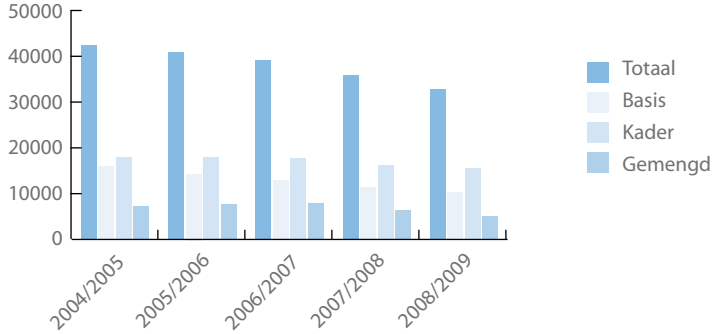

Administratie

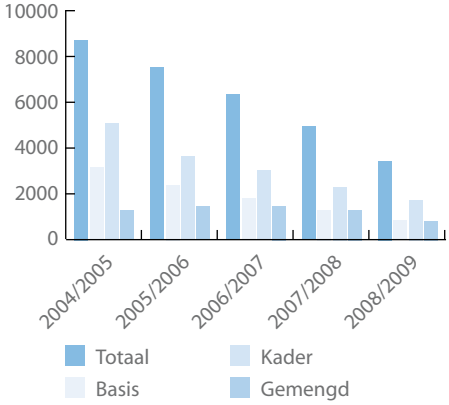

Handel en administratie

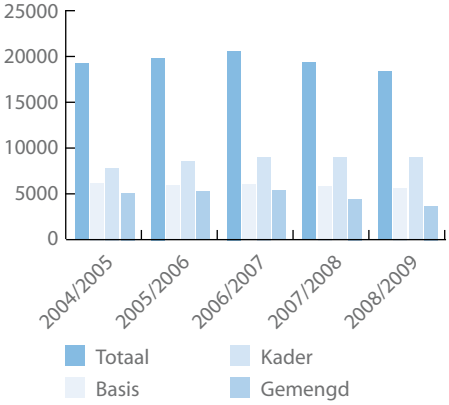

Handel en verkoop

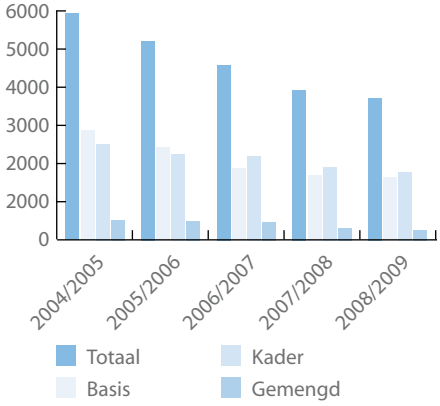

Mode en commercie

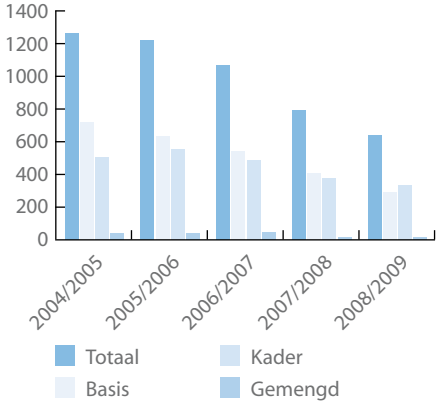

Consumptief

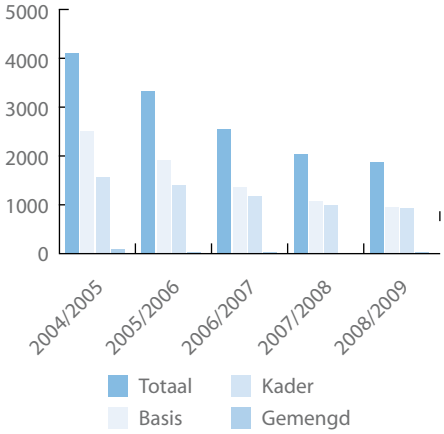

Consumptief breed

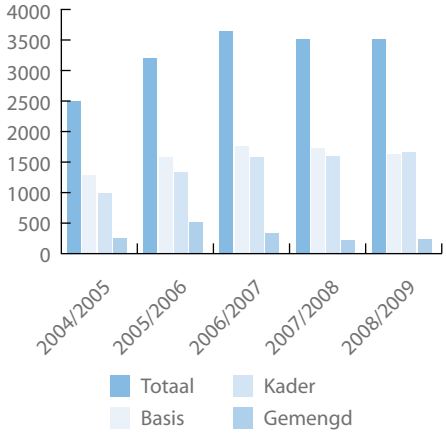

Groen

Landbouw totaal

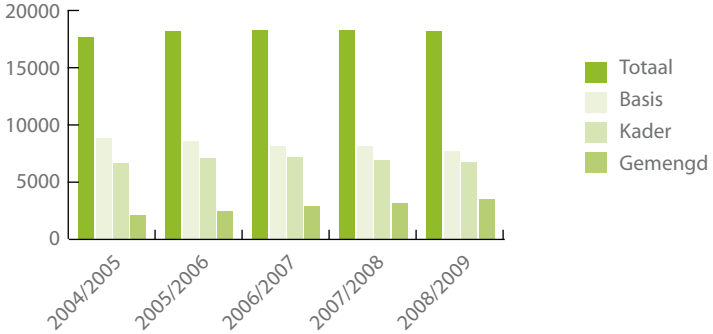

Landbouw breed

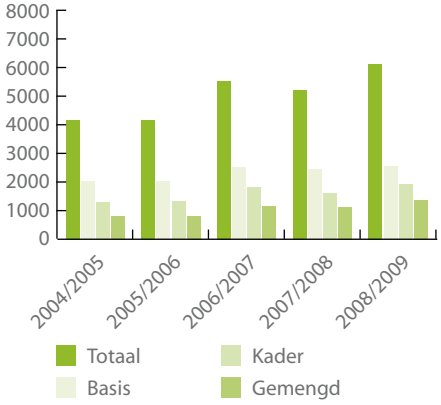

Landbouw en natuurlijke omgeving

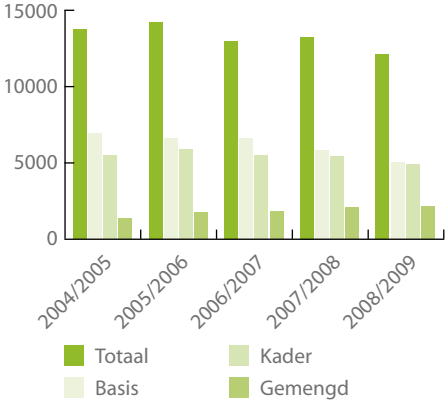

Techniek

Techniek totaal

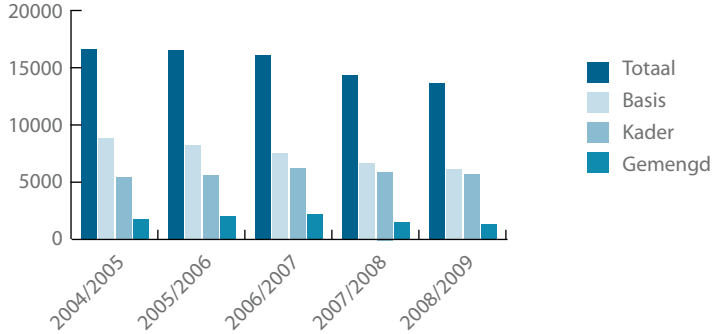

Bouwtechniek

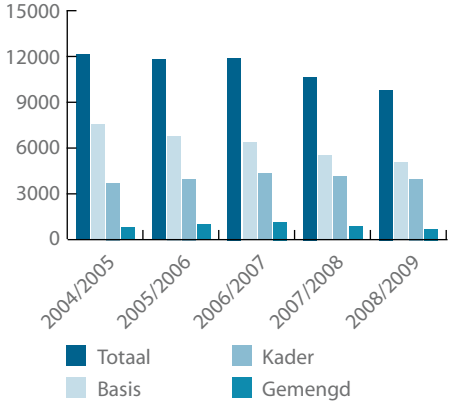

Grafimedia

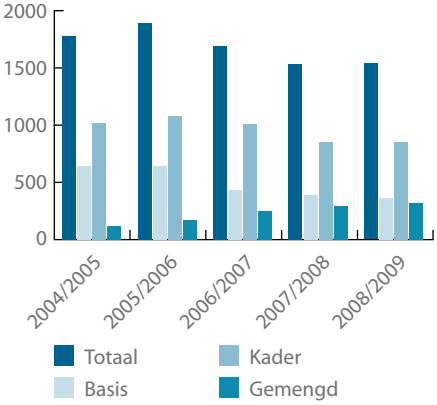

Metaal & metalektro

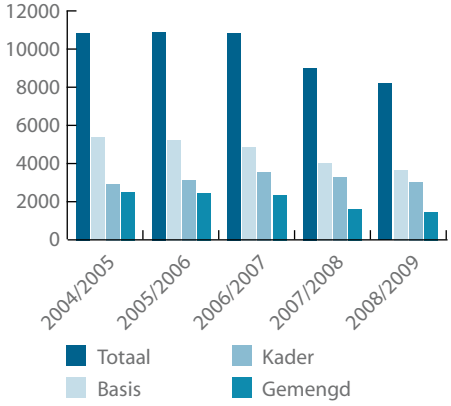

Installatietechniek & installektro

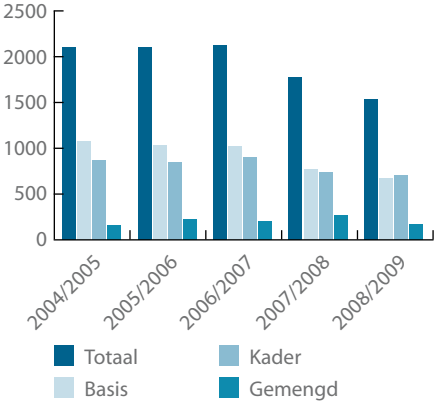

Elektrotechniek

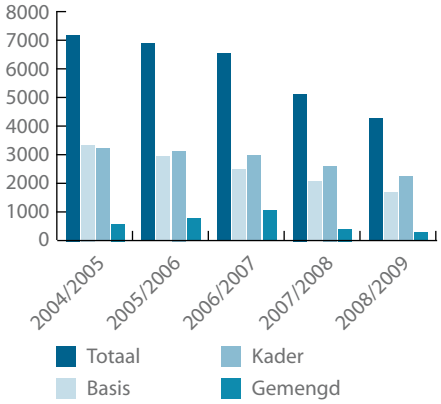

Mobiliteit

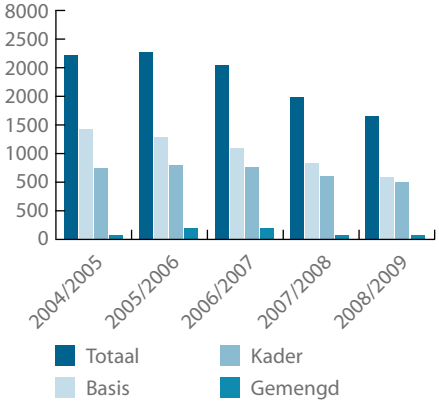

Transport & logistiek

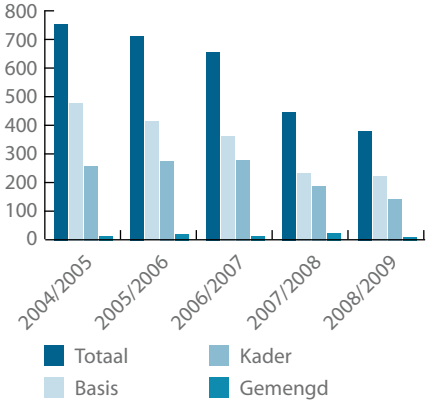

Techniek breed

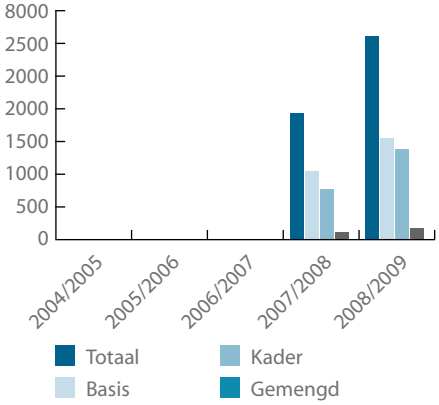

Zorg en welzijn

Zorg en welzijn totaal

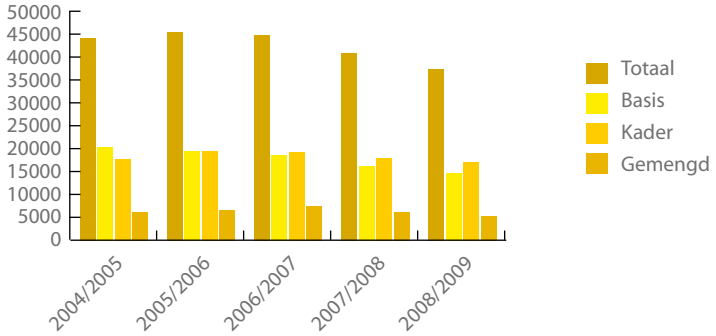

Verzorging

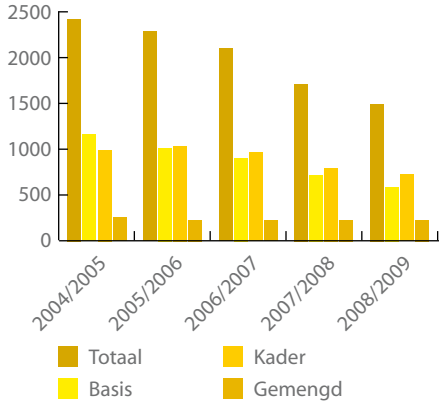

Zorg en welzijn

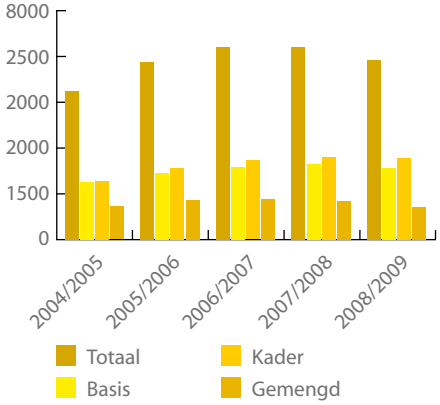

Uiterlijke verzorging

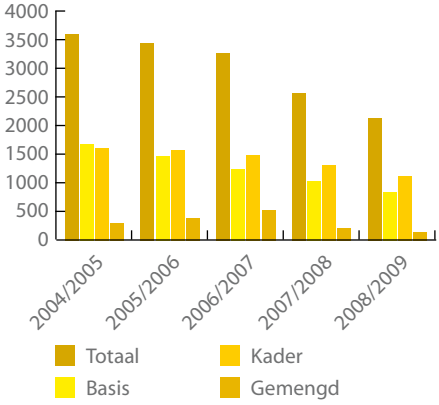

hand

Bijlage 8 Achtergrondinformatie voor docenten netwerkbijeenkomsten

De beroepsgerichte programma's in het vmbo

De examenprogramma's

Bij de start van leerjaar 3 van het vmbo in 2001 bestond het programma-aanbod in het vmbo uit afdelingsprogramma's en intrasectorale programma's. Dit assortiment aan afdelingen en programma's heeft de laatste jaren een sterke ontwikkeling doorgemaakt. Van 13 programma's naar op dit moment 33 landelijk vastgestelde beroepsgerichte vmbo-programma's.

Gecombineerd met het stelsel van leerwegen (BB, KB en GL) zijn er – in theorie – 136 beroepsgerichte programmavarianten in de bovenbouw van het vmbo mogelijk[5].

Met name het programma-aanbod in de sector Techniek ontwikkelt zich snel, zowel in de breedte als in de diepte. Het resultaat hiervan is een aanbod van 17 landelijke examen-programma's in deze sector, waarvan drie 'brede' intrasectorale programma's.

In de sectoren Zorg en Welzijn, Economie en Landbouw is het aantal afdelingsprogramma's relatief stabiel.

Naast uitbreiding van het assortiment met nieuwe landelijke programma's is er ook sprake van een groei van regionale initiatieven geweest. Met name het aanbod regionale programma's in de sector Techniek is groot.

Steeds meer scholen kiezen voor het aanbieden van een van de intrasectorale program-ma's. Ook het aantal leerlingen dat *intersectorale* programma's (landelijk en regionaal) volgt is sterk gegroeid. De deelname aan afdelingsprogramma's nam de laatste jaren af.

De trend in het vmbo is langere tijd geweest om steeds 'bredere' programma's aan te bieden. De 'smalle' afdelingsprogramma's worden echter ook nog steeds aangeboden. Er komen dus steeds meer beroepsgerichte examenprogramma's in het vmbo.

Globalisering

Veel van de huidige examenprogramma's in het vmbo zijn in 1999 vastgesteld en zijn deels hetzelfde als de oude programma's uit de jaren '90. Dat betekent dat ze ruim 9 jaar of ouder zijn. In het kader van modernisering en actualisering van de programma's is onder de noemer 'klein onderhoud/globalisering' begin 2006 gestart met het onder handen nemen van de vmbo-examenprogramma's. Het gehele programma wordt nu alleen nog globaal voorgeschreven.

Aan de inhoud van de exameneenheden is daarbij niet of nauwelijks getornd. De grootste wijziging betreft de specificaties die uit het programma zijn gehaald. Wat resteert is één of twee globaal geformuleerde eindtermen per exameneenheid. De exameneenheden die zijn aangewezen voor het CE worden in een syllabus specifiek toegelicht.

[5] *Dit is inclusief de leer-werktrajecten en de assistentopleidingen mbo*

Deze herziening geeft scholen meer ruimte om hun eigen onderwijsinhoud te bepalen. Scholen kunnen zelf accenten gaan leggen en kiezen voor meer integratie van algemene met beroepsgerichte vakken of leergebieden inrichten die aansluiten bij de vernieuwde onderbouw. Ook ontstaan er meer mogelijkheden om aan te sluiten bij de behoeften van de leerlingen of de regionale arbeidsmarkt.

De examinering

Voor alle landelijk vastgestelde examenprogramma's wordt een centraal examen ontwikkeld. Voor sommige programma's is het aantal examenkandidaten zo laag dat het niet meer rendabel is hiervoor centrale examens te ontwikkelen. Mede hierdoor heeft men ervoor gekozen om een aantal verwante vakken in de Gemengde leerweg eenzelfde centraal examen aan te bieden. In 2007 zijn er 107 verschillende centraal examens afgenomen voor het beroepsgerichte programma vmbo.

Nieuwe regionale examenprogramma's

Naast de landelijk vastgestelde examenprogramma's, is er sprake van een breed palet aan schooleigen of regionale programma's waarmee scholen zich in de regio profileren. In een aantal gevallen is hiervoor ontheffing aangevraagd voor centrale examinering. In andere gevallen wordt uitgegaan van een bestaand programma (en examen gedaan in een van de bestaande programma's) en wordt het programma in het kader van de vrije ruimte van de school 'aangekleed'. Ook bestaan er programma's die voortkomen uit het recombineren van bestaande programma's.
Verzoeken voor nieuwe regionale programma's worden vanaf 2007 getoetst op specifieke criteria zoals door de Adviesgroep vmbo geformuleerd. Scholen zijn momenteel terughoudend bij het aanvragen van nieuwe programma's.

Overzicht van landelijke beroepsgerichte examenprogramma's vmbo[6]

Sector Techniek Afdelingsprogramma's	Intrasectorale programma's
Bouwtechniek – Timmeren	Metalelektro
Bouwtechniek – Metselen	Instalelektro
Bouwtechniek – Schilderen	Techniek breed
Bouwtechniek – differentiatie Fijnhoutbewerken	Bouwtechniek - Breed
Elektrotechniek	
Grafimedia	
Installatietechniek	
Metaaltechniek	
Transport en logistiek	
Voertuigentechniek	
Mode en techniek (art. 24)	
Rijn-, binnen- en kustvaart (art. 24)	
Haven en vervoer (art. 24)	

Sector Zorg en Welzijn Afdelingsprogramma's	Intrasectorale programma's
Uiterlijke verzorging	Zorg- en welzijn breed
Verzorging	

Sector Economie Afdelingsprogramma's	Intrasectorale programma's
Administratie	Handel en administratie
Consumptieve techniek - Horeca	Consumptieve techniek breed
Consumptieve techniek - Bakken	
Handel en Verkoop	
Mode en commercie	

Sector Groen Afdelingsprogramma's	Intrasectorale programma's
Landbouw en natuurlijke omgeving	Landbouw breed

[6] *Het gaat hier specifiek om beroepsgerichte programma's en niet om het aantal CE. De benaming van de programma's is zoals gehanteerd in wet- en regelgeving.*

Intersectoraal

Alle sectoren
Zorg en welzijn en Economie
Alle sectoren (m.u.v. Groen)
Alle sectoren
ICT-leerroute
Sport, dienstverlening en veiligheid
Technologie in de gemengde leerweg
Intersectoraal

Competentiegericht onderwijs in het mbo

Op 1 augustus 2010 zal in het hele mbo competentiegericht onderwijs (cgo) ingevoerd zijn. ROC, AOC's en vakinstellingen moeten vanaf die datum al hun opleidingen aanbieden op basis van de nieuwe competentiegerichte kwalificatiestructuur. Daarmee is het eindtermenonderwijs verleden tijd.

Competentiegericht beroepsonderwijs betekent meer dan het opleiden tot handelingsbekwame medewerkers. Naast kennis en vaardigheden zijn de juiste attitude en het vermogen om mee te groeien met de ontwikkelingen in het beroep onmisbaar. Ook het leren functioneren binnen een organisatie krijgt veel aandacht: leerlingen leren prioriteiten te stellen, te plannen of onder druk te werken.

De competenties staan beschreven in de zogenoemde kwalificatiedossiers. Deze beschrijven voor een beroep of beroepsgroep de inhoud van het beroep en de benodigde competenties, kennis en vaardigheden voor een beginnende beroepsbeoefenaar. De kwalificatiedossiers omvatten kort gezegd de exameneisen voor de competentiegerichte opleidingen. De kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven hebben in februari van 2008 237 nieuwe kwalificatiedossiers opgeleverd. Vervolgens is het de beurt aan de ROC's om hun opleidingen competentiegericht vorm te geven. De competentiegerichte kwalificatiestructuur is géén lesmethode. Scholen bepalen zelf hoe zij het onderwijs vormgeven. De kwalificatiedossiers schrijven voor *wat* de scholen moeten aanbieden; de scholen hebben zelf de vrijheid om te bepalen *hoe* ze cgo vormgeven.

Een kwalificatiedossier bevat één of meerdere uitstromen. Afhankelijk van het aantal uitstromen binnen een kwalificatiedossier, is een kwalificatiedossier te vertalen tot één of meerdere opleidingen. Een onderwijsinstelling is niet verplicht alle uitstromen binnen een dossier aan te bieden; zij bepaalt zelf welke dossiers en welke uitstromen zij aanbiedt. Dit kan per onderwijsinstelling verschillen.

Het bedrijfsleven is nauw betrokken bij alle vernieuwingen. Binnenschools en buitenschools praktijkleren staat centraal in het competentiegericht beroepsonderwijs. Leerlingen volgen hun beroepspraktijkvorming (stage) bij erkende leerbedrijven, dat wil zeggen bij bedrijven die aan bepaalde kwaliteitscriteria voldoen. Kenniscentra zorgen voor die erkenning.

Het kwalificatiedossier speelt een grote rol bij de examinering en de toetsing. De leerlingen worden beoordeeld op de competenties, kerntaken en werkprocessen die hierin zijn opgenomen. De examinering vindt zoveel mogelijk plaats in een situatie die voor het beroep representatief is. Dit kan de beroepspraktijk of een simulatie-omgeving zijn.

De mbo-instellingen zijn al enkele jaren aan het experimenteren met cgo. In het schooljaar 2008-2009 zal naar verwachting 60% van de leerlingen in het mbo deelnemen aan een experimentele cgo-opleiding: 300.000 van de in totaal 500.000 leerlingen in het mbo volgen een competentiegerichte opleiding.

Het procesmanagement MBO 2010 ondersteunt in opdracht van het ministerie van OCW de mbo-instellingen bij de invoering van competentiegericht beroepsonderwijs.

Voor meer informatie:
www.mbo2010.nl
www.colo.nl
www.kwalificatiesmbo.nl

Opleidingsdomeinen in het mbo

Mbo-instellingen krijgen naar verwachting vanaf 1 augustus 2010 de mogelijkheid om studenten die nog niet weten voor welk beroep en voor welk diploma ze willen worden opgeleid, in te schrijven in een opleidingsdomein. Dit is overeengekomen in het Bestuursakkoord dat MBO Raad, AOC Raad, Colo en het ministerie van OCW en LNV op 5 september 2008 hebben afgesloten.
Deze maatregel geeft mbo-instellingen meer programmeerruimte voor deze groep. De duur van inschrijving in een domein is maximaal een jaar. Tijdens het eerste schooljaar moeten de mbo'ers bepalen voor welke opleiding ze definitief kiezen. Het oriëntatiejaar is een van de maatregelen om de uitval voor 2012 te halveren.
Er verandert niets voor studenten die wel weten voor welk beroep en dus voor welk diploma ze willen worden opgeleid. De brede programma's zijn gericht op de verwerving van – gemeenschappelijke en specifieke – basisonderdelen van uitstroomdifferentiaties van kwalificatiedossiers in de betreffende domeinen. De opleidingsdomeinen komen niet in de plaats van kwalificatiedossiers of uitstroomdifferentiaties. De brede startfase is geen apart en geïsoleerd programma, maar onderdeel van het diplomagerichte opleidingstraject.
Colo en MBO Raad hebben een voorstel gemaakt voor de inrichting van 20 opleidingsdomeinen. Bijgaand is dit voorstel opgenomen. Het voorstel wordt op dit moment besproken met allerlei belanghebbenden in het onderwijsveld.
De staatsecretaris zal – op basis van een gezamenlijk advies over de te hanteren lijst van opleidingsdomeinen van Colo en MBO Raad – haar definitieve standpunt over de indeling van opleidingsdomeinen bepalen.

Voorstel indeling domeinen Colo en MBO Raad

Sector	Opleidingsdomein
Techniek en vormgeving	1. Bouw en infrastructuur 2. Afbouw en onderhoud 3. Techniek en procesindustrie 4. Mobiliteit en voertuigen 5. Creatieve en gezondheidstechniek 6. Media en vormgeving
Economie en dienstverlening	7. Transport en logistiek 8. Handel en marketing 9. Automatisering en ict 10. Economie en administratie 11. Mode en textiel 12. Uiterlijke verzorging 13. Horeca en bakkerij 14. Toerisme en recreatie 15. Orde en veiligheid
Zorg en welzijn	16. Onderwijs en sport 17. Welzijn en cultuur 18. Zorg en gezondheid
Voedsel en natuur	19. Voedsel en technologie 20. Natuur en leefomgeving

Onderstaande tekst verschijnt in het januari 2009 nummer van Van 12 tot 18 en kan ter informatie gebruikt worden in nieuwsbrieven en op websites van platforms.
Tekst Jacqueline Kerkhoffs

Uw mening graag!

Moeten er nieuwe beroepsgerichte programma's komen in het vmbo? Moeten die smaller of breder dan nu het geval is? Moeten we naar een beperkt aantal kernprogramma's die afgesloten worden met een centraal examen gecombineerd met de vrijheid aan scholen om zelf invulling te geven aan het schoolexamendeel van het programma?

Vragen die aan de orde komen in het veldonderzoek dat Stichting Platforms VMBO SPV de komende tijd onder docenten en middenmanagement van scholen gaat uitvoeren op verzoek van Staatssecretaris van Bijsterveldt van Onderwijs.

'Het veld telt'

De adviesgroep vmbo beveelt in haar eindadvies 'Vensters op de toekomst van het vmbo het Ministerie van Onderwijs aan een nader onderzoek uit te voeren naar de programmering van het vmbo. Staatssecretaris Marja van Bijsterveldt heeft deze vervolgopdracht gegeven aan de Stichting Platforms vmbo (SPV). SPV zal haar onderzoek en een eventuele aanpassing van de vmbo-programmering afronden in december 2009. Tussen november 2008 en december 2009 zullen zoveel mogelijk docenten bevraagd worden op hun mening naar de programmastructuur van het vmbo en eventuele wenselijke aanpassingen van die structuur. Passende bij de aanbevelingen van de commissie Dijsselbloem, telt de mening van 'het veld' in dit proces.
In het veldonderzoek gaat het in eerste instantie niet om de inhoud van examenprogramma's, maar om de programmastructuur van het vmbo. Op dit moment bestaan er officieel ruim 30 verschillende beroepsgerichte programma's en stelt Cevo jaarlijks bijna 110 verschillende examens vast. Vraag is of dit een wenselijke situatie is.

Netwerkbijeenkomsten

SPV is de overkoepelende stichting van platforms beroepsvoorbereidende en beroepsoriënterende platforms in het vmbo. Het vmbo kent voor elk beroepsgericht programma een platform. In een platform hebben over het algemeen directies en docenten van vmbo scholen zitting, samen met vertegenwoordigers van het mbo en vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven in een branche. De platforms hebben tot doel belangen te behartigen, ontwikkelingen op elkaar af te stemmen en netwerkbijeenkomsten te organiseren. Zo zijn er vijftien platforms, voor elke vmbo-programma één. Ook de zogenaamde nieuwe beroepsgerichte programma's (SDV, ICT-route, Intersectoraal, technologie en techniek breed) hebben een dergelijk platform.
De individuele platforms organiseren regelmatig (gemiddeld drie keer per jaar) netwerkbijeenkomsten. Tijdens deze netwerkbijeenkomsten worden docenten in een beroepsgericht programma's geïnformeerd over actuele ontwikkelingen zowel binnen het vmbo in het

algemeen als binnen hun vak. Regelmatig verzorgen vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven presentaties over nieuwe ontwikkelingen in een branche.
Aan de netwerkbijeenkomsten nemen veel docenten deel. Waar vormen van na- en bijscholing voor deze groep docenten vaak ontbreken, bieden deze bijeenkomsten docenten de mogelijkheid zich te professionaliseren. Ongeveer 80% van de docenten in een beroepsgericht programma is lid van een platform en bezoekt de netwerkbijeenkomsten regelmatig.

Mondelinge en digitale raadpleging

Deze netwerkbijeenkomsten vormen de belangrijkste informatiebron voor het veldonderzoek naar de programmastructuur van het vmbo dat SPV gaat uitvoeren. Tijdens de bijeenkomsten die tussen december 2008 en april 2009 gehouden gaan worden wordt alle docenten naar hun mening gevraagd over de huidige programmastructuur in het vmbo en eventueel gewenste aanpassingen daarin. Dit gebeurt op een gestructureerde manier met als doel te komen tot met elkaar vergelijkbare antwoorden. De docentenraadpleging is geheel in handen van de individuele platforms. Docenten die hun mening willen geven over de programmastructuur van het vmbo kunnen dit doen door deel te nemen aan de netwerkbijeenkomst van hun platform. Informatie over de activiteiten van elk platform is te vinden op de site van SPV: www.vmbo-platform.nl
In de periode dat de docenten bevraagd worden, organiseert de Stichting Platforms vmbo soortgelijke bijeenkomsten voor het middenmanagement van vmbo-scholen en wordt contact gelegd met overkoepelende organisaties (VO-raad, mbo-raad, aoc-raad, mbo-2010, Colo, Cevo enz.) om hun mening te horen over de programmastructuur van het vmbo. Eveneens zal er een digitale raadpleging plaatsvinden van docenten die aangesloten zijn bij een van de platforms beroepsgerichte of beroepsoriënterende programma's.

Rapport voor Bijsterveldt

Al deze raadplegingen moeten na de zomervakantie 2009 leiden tot een of meerdere adviezen aan de staatssecretaris. Daarnaast zullen de meningen uitgewerkt worden in een of meer programma-alternatieven die eveneens aangeboden worden aan de staatssecretaris, maar niet nadat ze eerst zijn voorgelegd aan het veld en op basis van meningen uit het veld zijn bijgesteld. Deze tweede veldraadpleging staat gepland voor de maanden september - oktober 2009 en volgt dezelfde systematiek als de eerste, dus ook weer via de netwerkbijeenkomsten van platforms.
In december 2009 wordt staatssecretaris van Bijsterveldt dan een rapport aangeboden met daarin de mening van het veld.

Informatie

Informatie over de veldraadpleging en de manier waarop u hierbij betrokken kunt worden kunt u vinden op de site van de Stichting Platforms vmbo www.vmbo-platform.nl. Via deze site kunt u doorklikken naar de sites van de individuele platforms die samen SPV vormen.

Het eindadvies van de adviesgroep vmbo is te downloaden via: www.adviesgroepvmbo.nl

Albert Heijn
duo drink
sinaasappel perzik
Mild
ROOS VICEE
Multi Vit
0.79

Colofon

'VMBO Herkend, structuur van het vmbo in de toekomst' is het advies van de Stichting Platforms VMBO gemaakt op basis van het veldonderzoek dat de Stichting in 2009 heeft uitgevoerd in opdracht van de ministeries van OCW en LNV. Dit advies is tot stand gekomen na gesprekken met ruim 2000 mensen werkzaam in het vmbo.
VMBO Herkend is in januari 2010 aangeboden aan de ministeries van OCW en LNV.

Uitgave januari 2010

Redactie en samenstelling:
Jacqueline Kerkhoffs en Jaap de Kruijf, Stichting Platforms VMBO, Bunnik

Eindredactie:
Aly Breemhaar, Breemhaar tekst, Kapelle

Vormgeving:
Axis Media-ontwerpers bv, Enschede

Fotografie:
Jan Schartman, Enschede

Druk:
Drukkerij Te Sligte, Enschede

Deze publicatie is gratis te bestellen door een mail te sturen aan de Stichting Platforms VMBO: info@platformsvmbo.nl. De publicatie is te downloaden via de site van SPV www.platformsvmbo.nl.

Stichting Platforms VMBO
Postbus 59
7630 AB Ootmarsum

J.F. Kennedylaan 99
3981 GB Bunnik

info@platformsvmbo.nl
www.platformsvmbo.nl
tel: 030 - 767 00 68
06 - 10 11 83 41